ARHITECTVRA

REVISTA SOCIETĂȚII
ARHITECȚILOR ROMÂNI

REDACTORI :
ARH. ST. H. OPARI — V. SMIGELSCHI
DAN VIRGIL MARINESCU

8518
Pi36

3-4 IULIE
DECEMBRIE 1942

ARHITECTURA

REVISTA SOCIETĂȚII ARHITECȚILOR ROMÂNI

COMITETUL DE REDACȚIE:

ARHITECȚII: C. IOTZU, I. D. ENESCU, SP. CEGĂNEANU, G. NEGOESCU, G. DOBRESCU, V. RĂDULESCU, P. ȘERBĂNESCU, ST. H. OPARI, V. SMIGELSCHI, URSESCU-GALAȚI

R E D A C T O R I
ARH. ST. H. OPARI, ARH. V. SMIGELSCHI,
ARH. DAN VIRGIL MARINESCU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI I. STR. EPISCOPIEI 2
TEL. 3.57.28 CONT LA CEC Nr. 1284

ADMINISTRATOR: PETRE GEORGESCU

3-4 IULIE-DECEMBRIE 1942
A N U L VIII

ABONAMENTE ANUALE:

ARHITECȚI LEI 1000 (incl. cotizația anuală)
PARTICULARI LEI 1000
ANTREPRENORI LEI 1500
INSTITUȚII ȘI MARI INTREPRINDERI LEI 2000

INSCRISĂ LA TRIBUNALUL ILFOV Nr. 433/38

Inv. C.

R003340841

SIEMENS

LUMINA CHEAMĂ FĂRĂ SGOMOT

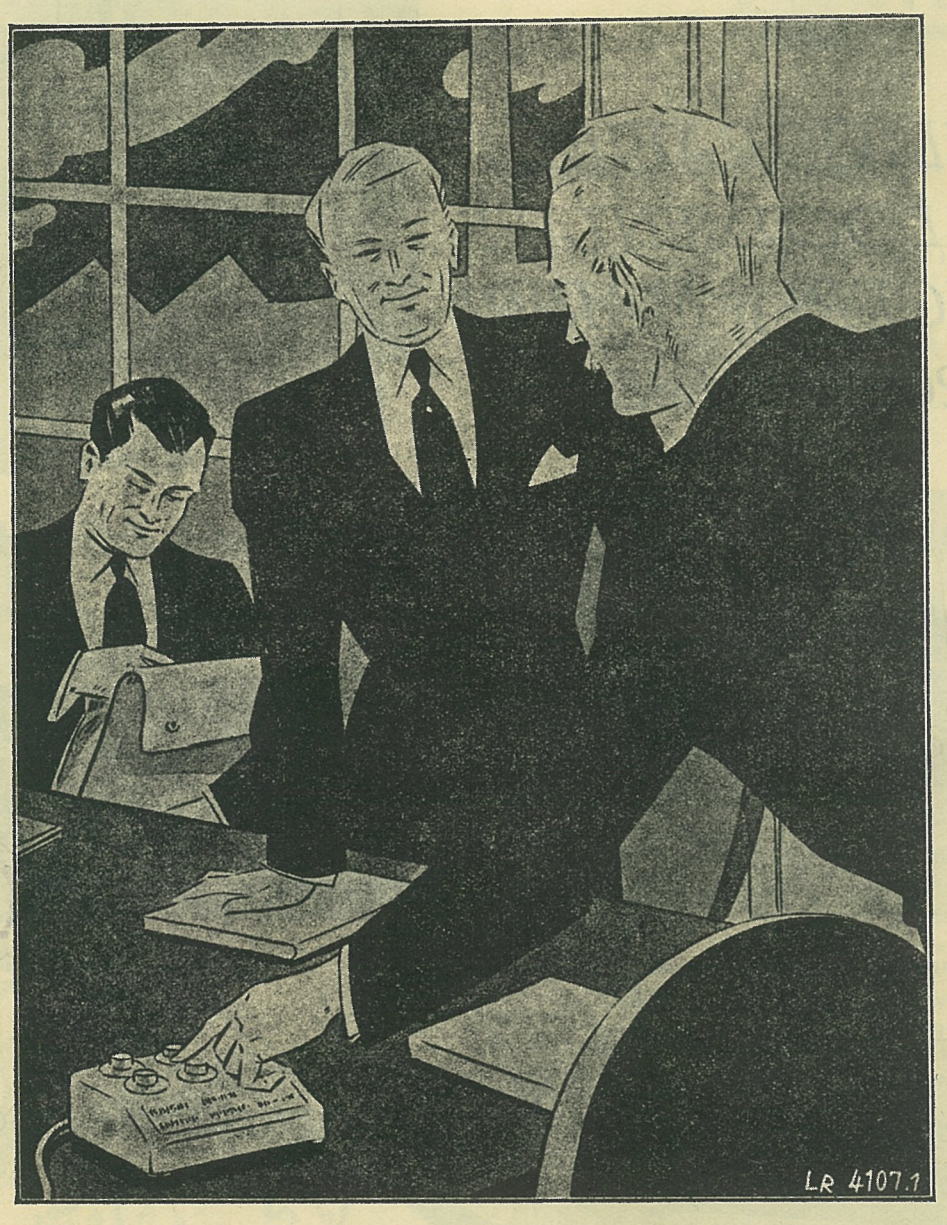

Inv. 8518
C. Pi 36

Instalaţiunile de apel luminos cheamă fără sgomot prin semnale optice şi nu prin soneríi, care deranjează şi se aud peste tot. Persoana chemată este îndrumată prin semnale luminoase către persoana care cheamă. Fiecare apel poate fi oprit numai în locul unde a fost emis. Instalaţiunile de apel luminos pot fi adaptate, cu ajutorul unor dispozitive speciale, particularităţilor oricărui serviciu. Pentru birouri, hoteluri, spitale etc., ele sunt tot atât de importante ca şi telefonul. Chiar şi în casele particulare mai mari instalaţiunile de apel luminos sunt preferate soneriilor obişnuite cu clape.

Cereţi prospecte şi informaţiuni la :

SOCIETATEA ROMÂNĂ DE ELECTRICITATE SIEMENS - SCHUCKERT S. A.,
Secţiunea Curenţilor Slabi, Bucureşti I, Str. C. A. Rosetti 21/II

GHEORGHE LUNGU

BIROU DE COPIAT PLANURI

STRADA C. A. ROSETTI, 2

IN FUNDAȚIA REGELE CAROL I.

TELEFON 5.36.35

HELIOGRAFIE
FOTO=DOCUMENTARE
REDUCERI şi MARIRI
BIROU de DESEN

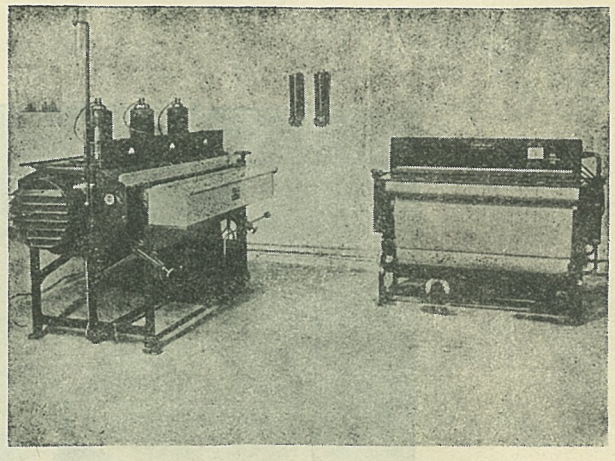

Maşini Heliografice.

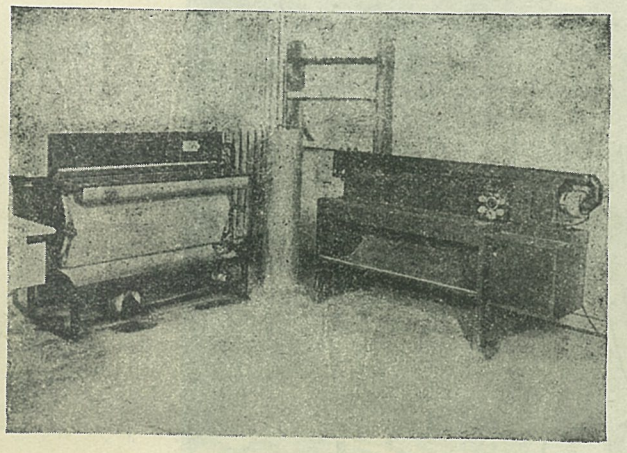

Maşină Heliograf şi Developat

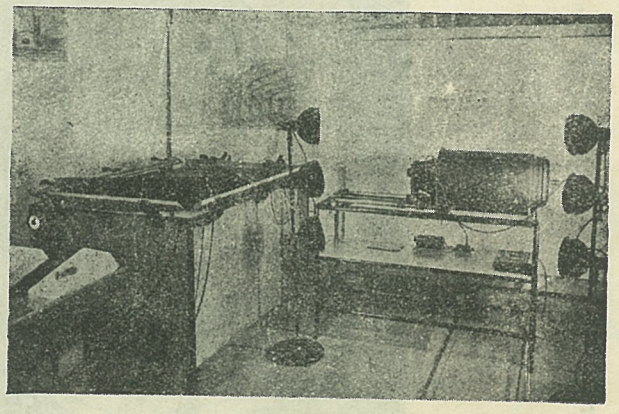

Secţia fotografie

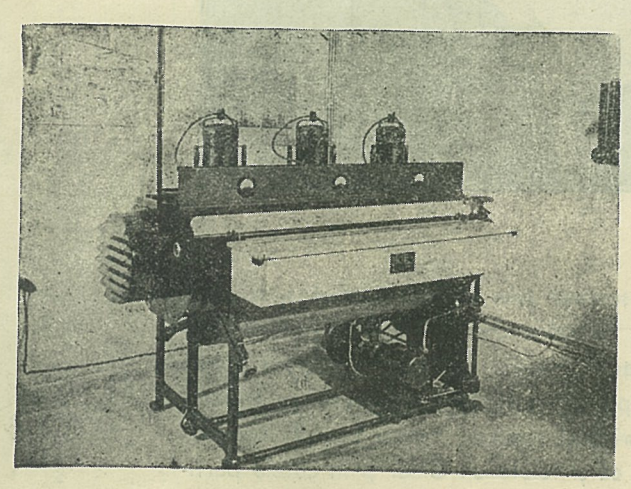

Aparat Heliografic cel mai mare tiraj.

INSTALAŢIA CEA MAI MODERNĂ
SE COPIAZĂ ŞI FOTOGRAFIAZĂ
PROECTE.

SE FAC MĂRIRI ŞI REDUCERI DE
PLANURI ORI ŞI CE MARIME.

SE LIPESC PLANURI PE PÂNZA.

SE FAC DESENURI DE ARHITEC-
TURA, TEHNICE ŞI TOPOGRAFICE
PENTRU SOC. PETROLIFERE.

CURIERI LA DISPOZIŢIA ONORATEI CLIENTELE

*Gh. Lungu * str. C.A. Rosetti, 2. * Telefon 5.36.35*

INTREPRINDERILE ILIE ADAMESCU

INTREPRINZATOR AUTORIZAT DE COLEGIUL INGINERILOR

BUCUREŞTI • STRADA CAROL KNAPPE Nr. 22—24

TELEFON 5-74-92 TELEFON 5-74-92

ATELIERE PROPRII

TINICHIGERIE **LĂCĂTUŞERIE**

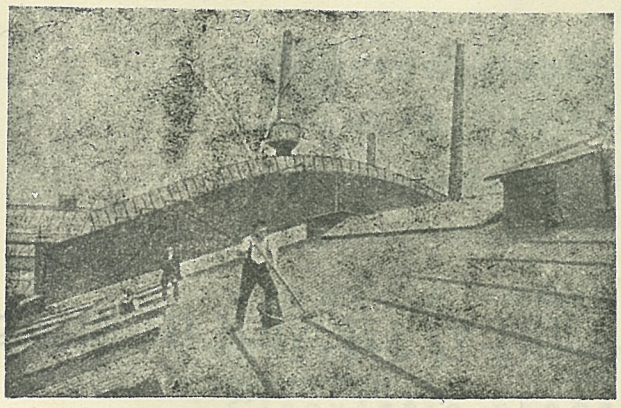

Specialist în lucrări de:

INVELITORI CU CARTON LIPIT PE TERASE DE BETON ARMAT (holciment), ASFALT şi ORICE FEL DE IZOLĂRI CU PLUTĂ CONTRA UMIDITĂŢII, FRIGULUI, CĂLDUREI şi SGOMOTULUI

ANTREPRIZĂ DE CONSTRUCŢII DE ORICE FEL

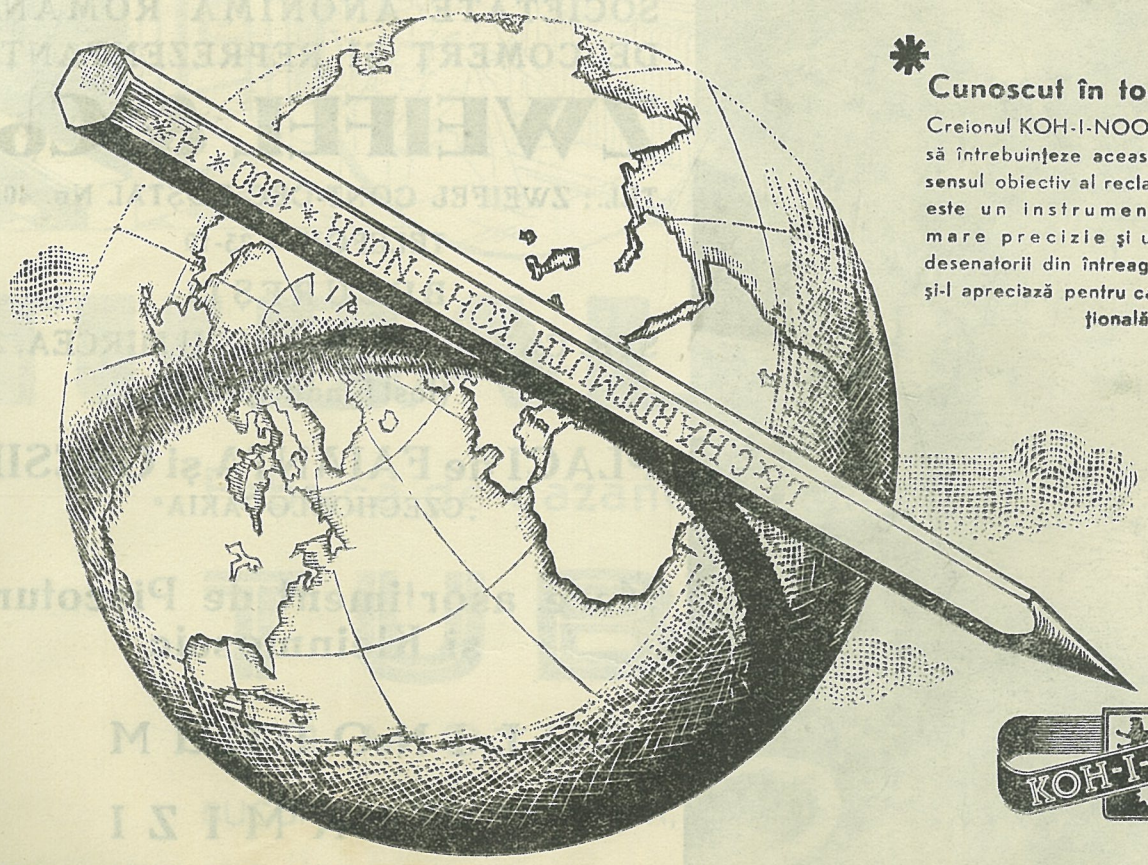

*** Cunoscut în toată lumea!**

Creionul KOH-I-NOOR este îndreptăţit să întrebuinţeze această afirmaţie — în sensul obiectiv al reclamei, — deoarece este un instrument de cea mai mare precizie şi un creion pe care desenatorii din întreaga lume îl cunosc şi-l apreciază pentru calitatea sa excepţională.

KOH-I-NOOR

KOH-I-NOOR UZINELE DE CREIOANE L. & C. HARDTMUTH

INTREPRINDERILE GENERALE TECHNICE

Ing. TIBERIU EREMIE

SOC. ANONIMĂ — CAPITAL SOCIAL 40.000.000 LEI

BUCUREŞTI ✱ STRADA ŞTIRBEY-VODĂ No. 188

Adresa Telegrafică „TIBEREMIA"-Bucureşti" — TELEFON 3.48.80

Execută lucrări de: şosele, poduri şi orice fel de construcţiuni. P r o e c t e.

FRAŢII

G.FIU & E. SANTALENA

ATELIER DE LUCRĂRI IN

MARMORĂ ŞI PIATRA

BULEV. GENIULUI No. 9

(COTROCENI)

TELEFON 4-10-85

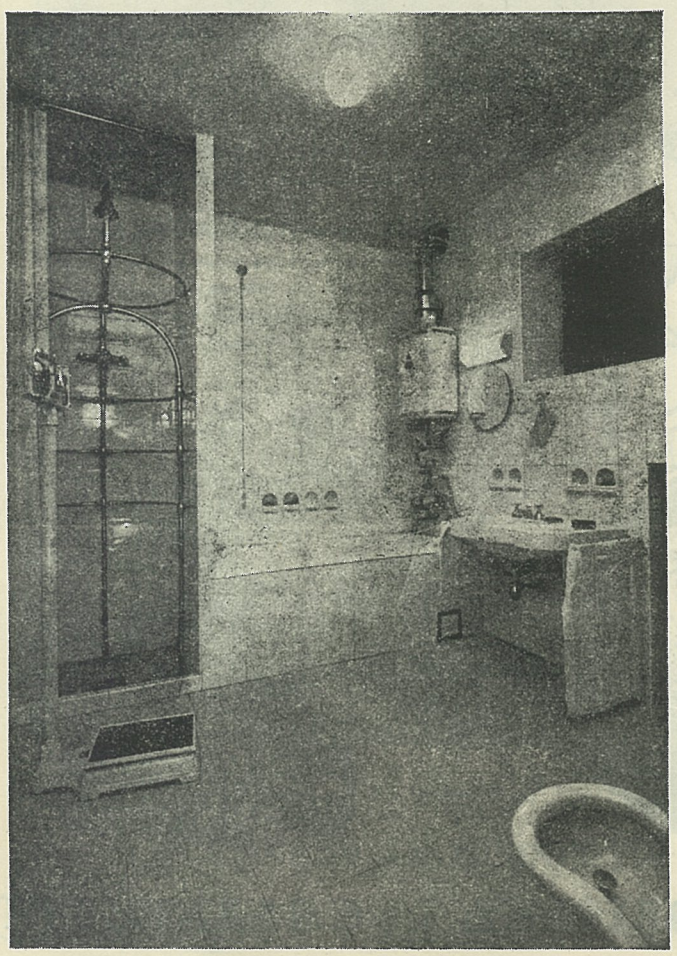

SOCIETATE ANONIMA ROMANĂ DE COMERŢ ŞI REPREZENTANŢE

ZWEIFEL & Co.

TEL.: ZWEIFEL CONT-CEC POŞTAL No. 4029

TELEFON 4-23-10

BUCUREŞTI

STR. CAP. M. G. VASILESCU MIRCEA, 25

(fost Emancipată)

PLACI de FAIANŢA şi GRESIE

„CZECHOSLOVAKIA"

Mare asortiment de Piscoturi şi Kleinmosaic

LINOLEUM

CARAMIZI REFRACTARE

Cel mai perfect cazan de calorifer este cazanul

TUBAL

FARA PLACI TUBULARE

FARA MANDRINARI,
FARA NITURI,
FARA NIPLE,

FARA ANTRETOAZE,
FARA ANCORE,
FARA TABLE,

Totul sudat electric din tuburi de oțel,
Demontabil în elemente secționale,
Lipsă completă de încheeturi expuse focului,
Putere calorifică maximă,
Greutate redusă,
Montare și demontare ușoară,
Circulație ușoară a apei,
Rezistență mare la presiune.

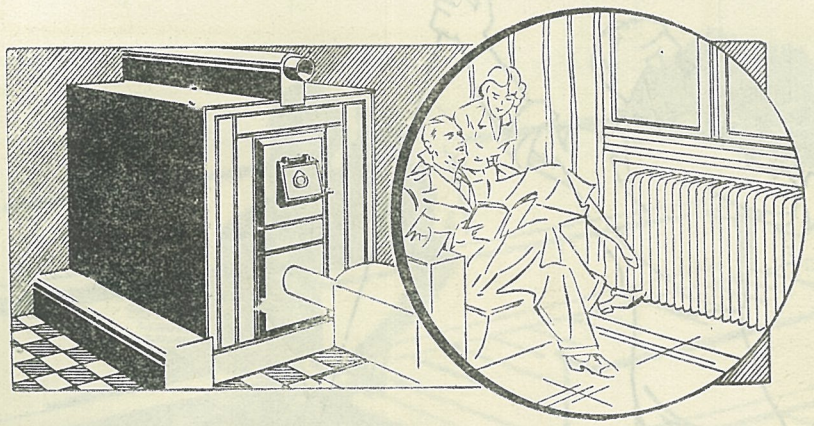

nu se crapă,
nu se sparge,
nu curge,
nu se defectează niciodată.

TUBAL

Fabrica de cazane de calorifer

TUBAL

ING. VICTOR POPESCU

BUCUREŞTI, STR. INCLINATĂ, 123-127 - Tel. 5.13.99

CALEA PLEVNEI, 12 — Telefon 3.83.05

ATEX

RENUMITELE PANOURI IZOLANTE

CONTRA FRIGULUI, CĂLDURII, ZGOMOTULUI

1 cm TEX = 2 cm PLUTĂ

DEPOZITARI GENERALI PENTRU ROMÂNIA

„C. G. R."

Compania Generală Română de Import şi Export S. A.

BUCUREŞTI • CALEA VICTORIEI 91—93, SCARA D. • TELEFON 5.24.02

BITUM DISTRIBUTIA

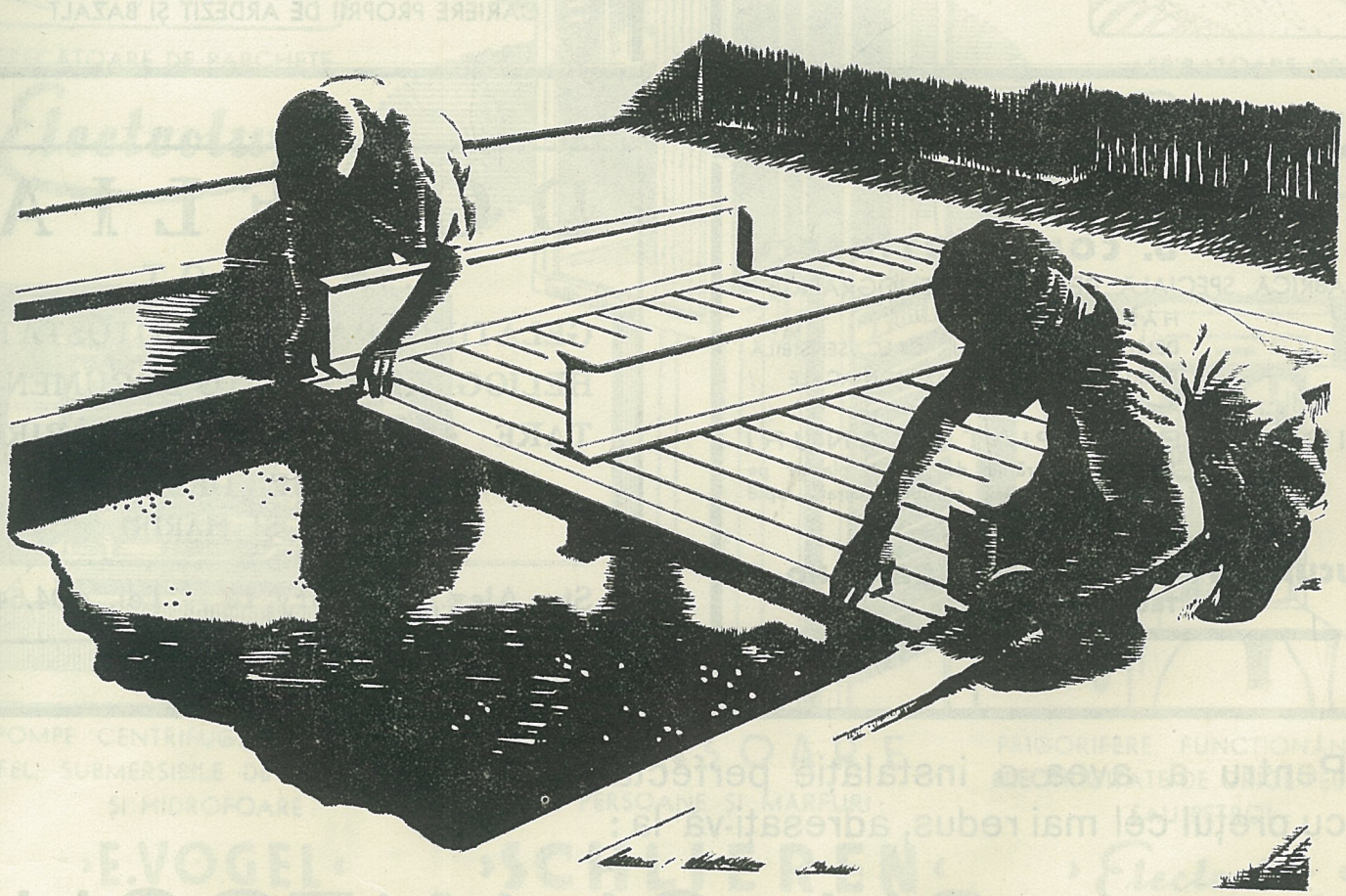

PETRE FELD

BUCUREȘTI
CALEA 13 SEPTEMBRIE No. 23
TELEFON 3.37.88

Intreprindere de învelitori și construcțiuni în fier.

Lucrări artistice în fier forjat.

Ferestre duble, cuplate „REPAL".

EDILITATEA

SOCIETATE ANONIMĂ DE
STUDII ȘI CONSTRUCȚII
Capital social: 36.000.000 Lei
Complet vărsat: 18.000.000 Lei

BUCUREȘTI I.
STR. BREZOIANU, 62
Telefon 372-10

Proectează, studiază și execută:
LUCRĂRI PUBLICE ȘI PARTICULARE
de orice natură

Uzine electrice, hidroelectrice, căderi de apă, poduri, tuneluri, căi ferate, porturi, instalații de fabrici, ateliere, etc.

LUCRĂRI EDILITARE
Alimentări cu apă, canalizări, băi, abatoare, hale, frigorifere, pavaje, parcelări.

CARIERE PROPRII DE ARDEZIT ȘI BAZALT

„NAȚIONAL"

D. CONSTANTINESCU
FABRICĂ SPECIALĂ DE HÂRTII HELIOGRAFICE
HÂRTII:
DEMISEC / PÂNZĂ de CALC SENSIBILĂ
FERROPRUSIATE / AMMONIACALE /

BIROU DE COPIAT PLANURI
Se execută lucrările de copiat planuri pe ori-ce fel de hârtii sensibile, curat, rapid și mai eftin ca ori unde.

BUCUREȘTI — STRADA EPISCOPIEI No. 2
TELEFON: 4-48-33

DORELIA

A. MAIROT
GELATINOGRAFIE ◆ PHOTOSTAT
HELIOGRAFIE ◆ FOTO DOCUMENTARE ◆ REDUCERI ȘI MĂRIRI
BIROU DE DESEN
REDUCERI ȘI MĂRIRI

Str. Alex. Lahovary 14 — Tel. 4.04.54

Pentru a avea o instalație perfectă cu prețul cel mai redus, adresați-vă la:

GH. OLANESCU

BUCUREȘTI, V.
Str. Alunișului, 41
Telefon: 3.94.79

Incălziri centrale și Ventilațiuni ✱ Proiecte ✱ Devize și oferte la cerere.

EA

Lei
Lei

62

RE

ă, poduri,
fabrici,

e, hale,

ZALT

I A

OSTAT
UMEN-
ĂRIRI

4.04.54

U

evize

MOL.

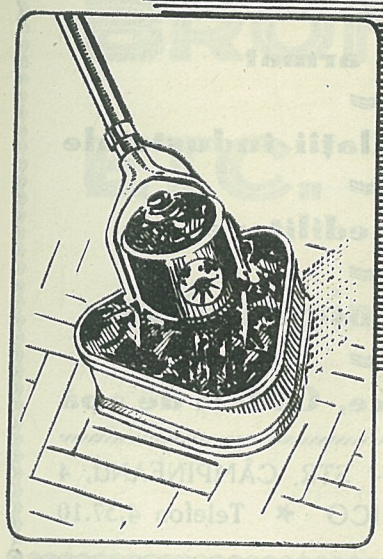

FRECĂTOARE DE PARCHETE

Electrolux

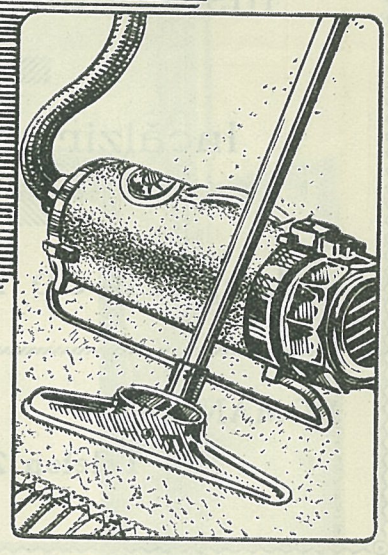

ASPIRATOARE DE PRAF

Electrolux

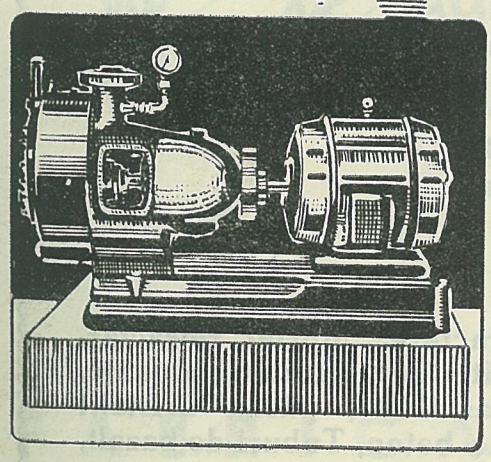

POMPE CENTRIFUGALE DE ORICE FEL, SUBMERSIBILE DE SUPRAFAȚĂ ȘI HIDROFOARE:

›E.VOGEL‹

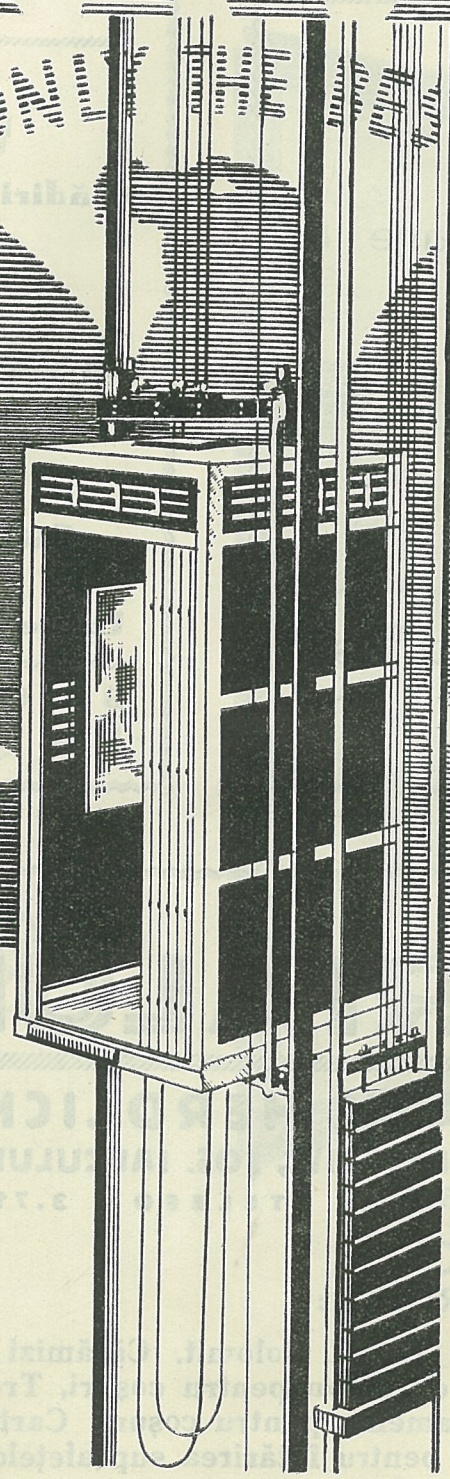

ASCENSOARE

DE PERSOANE ȘI MĂRFURI:

›SCHLIEREN‹

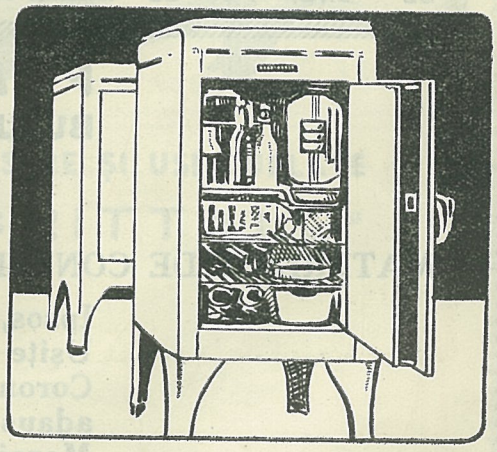

FRIGORIFERE, FUNCȚIONÂND CU ELECTRICITATE DE ORICE FEL GAZE, SAU PETROL:

› Electrolux ‹

AQUILA ROMANO-AMERICANA

BUCUREȘTI · STR. ROMANĂ 30 TEL: 2-90 20

N. I. Nicolau şi Ing. I. N. Nicolau

„ACTIVITATEA"

Electricitate

Instalaţiuni sanitare

Incălziri centrale

Depozit de materiale.

ROMANA 95 BUCUREŞTI

Telefon 203.90

SOC. ROMÂNĂ

UNIREA

DE CONSTRUCŢII

SOC. ANONIMĂ ROMÂNĂ

Capital social lei 15.000.000

PROECTEAZĂ ŞI EXECUTĂ:

Clădiri şi construcţii de orice fel

Beton armat

Lucrări şi instalaţii industriale

Lucrări edilitare

Căi Ferate, Şosele, Poduri

Uzine hydraulice, Căderi de apă

BUCUREŞTI — STR. CÂMPINEANU, 4

Adresa Telegrafică UNICO ★ Telefon 4.37.10

MATERIALUL

FRAŢII HERDLICKA

BUCUREŞTI IV., ŞOS. IANCULUI 23

TELEFON 3.71.34

MATERIALE DE CONSTRUCŢII:

Ipsos, Trass, Dolomit, Cărămizi refractare, Mortar refractar, Uşiţe de beton pentru coşuri, Tresalit, Atex panouri izolante, Coronamente pentru coşuri, Carton asfaltat şi pâzlă, Cristalit adaus pentru întărirea suprafeţelor de beton, Tuburi de bazalt, Mozaicuri, ş.a.

PRODUSELE G. A. BRAUN KOLN (Germania):

AQUASIT adaos la mortar de ciment ◆ **AQUASOL** emulsie bituminoasă ◆ **DURSIT** massăelastică izolantă ◆ **HYDROSTOP** accelerează priză cimentului ◆ **ITEX** ignifugă lemnul ◆ **B 12** protector contra îngheţului.

EXECUTAM:

IZOLĂRI HYDROFUGE ● IZOLĂRI TERMICE ● IGNIFUGARI CONTRA INCENDIILOR

CONSTRUCȚIUNI IN FIER,

OȚEL,

ALAMA,

BRONZ,

ETC.

pentru binale,

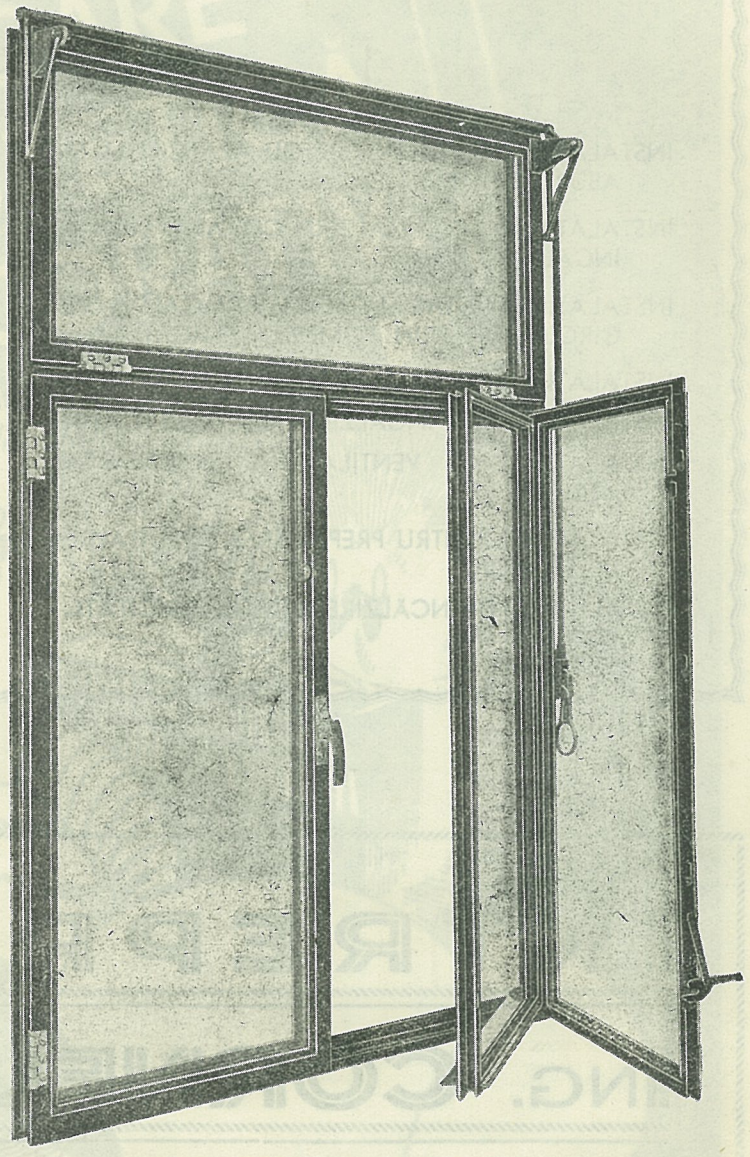

Jubileu de 50 ani de existență 1891–1941

FERESTRE ȘI UȘI CUPLATE

„CRITTALL"

FABRICA

I. HAUG

București * Str. Ceres 8 * Telefon 4.02.50

(PRIN ISVOR)

SULZER FRÈRES

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

BUCUREŞTI, STR. DIM. A. STURDZA No. 17

EXECUTĂ:

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE CU APĂ CALDĂ ŞI ABURI, TOATE SISTEMELE.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE CU APĂ SUPRA-INCĂLZITĂ.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE CU APĂ CALDĂ CU CIRCULAŢIA PRIN POMPE.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE LA DISTANŢĂ.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE PRIN AER CALD.

INSTALAŢIUNI DE VENTILAŢIUNE ŞI RĂCIREA AERULUI.

INSTALAŢIUNI PENTRU PREPARAREA APEI CALDE DE SERVICIU.

INSTALAŢIUNI DE INCĂLZIRE PRIN ELECTRICITATE.

INSTALAŢIUNI PENTRU ARDERE CU PĂCURĂ.

INSTALAŢIUNI DE RECUPERARE - VALORIFICĂRI DE CĂLDURĂ.

INSTALAŢIUNI DE USCĂTORII.

INSTALAŢIUNI DE SPĂLĂTORII MECANICE, BUCĂTĂRII CU VAPORI.

INSTALAŢIUNI SANITARE.

INSTALAŢIUNI DE BĂI PUBLICE.

INSTALAŢIUNI DE DESINFECTARE, STERILIZARE, ETC.

INSTALAŢIUNI PENTRU INDEPĂRTAREA VAPORILOR (CEAŢĂ).

INTREPRINDERILE
ING. CORNELIU NICOLAU

STUDII ★ PROECTE

BETON ARMAT • LUCRARI PUBLICE

BUCUREŞTI, I.

B-DUL BRĂTIANU Nr. 9

TELEFON 4.57.53

Firmă înreg. la Registrul Oficiului Comerţului sub Nr. 1250-939

LUMINA ALB-
STRĂLUCITOARE •
FORMĂ ESTETICĂ.
EFECT DECORATIV.

TUNGSRAM
KRYPTON

Martin Cazacu

STRADA FLUERULUI 11 B.
TELEFON 2.36.08

EXECUTĂ:

Instalaţiuni încălzire centrală

★

Instalaţiuni de aer condiţionat

★

Instalaţiuni de ventilaţie

★

Instalaţiuni sanitare

★

Instalaţiuni medicinale

VASILE RUDNIC

STR. PLĂEŞULUI, 31
București

Antrepriză de clădiri publice şi particulare. Execuţie ireproşabilă în condiţiuni convenabile.

AUTOCALOR

APARATUL AUTOMAT DE ARS CARBUNI

★

SE ADAPTEAZĂ LA:

CAZANE DE CALORIFER.
CĂLDĂRI INDUSTRIALE
ORICE FOCARE INDUSTRIALE
MODELE DE APARATE
CU UN DEBIT DE
1 — 400 KG. CĂRBUNI PE ORĂ.

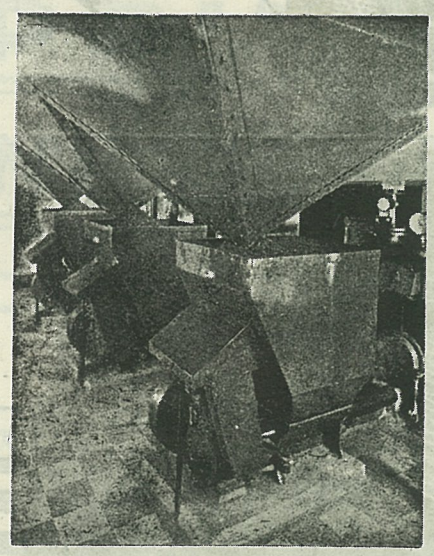

Autocalor la Monetăria Statului

AGRECALOR

cuprinde într'un singur ansamblu:

I. CAZANUL DE CALORIFER,
II. BOILERUL PENTRU APĂ CALDĂ,
III. APARATUL DE ARS CĂRBUNI,
Totul mergând complect automat

DOUĂ MODELE
pentru 50.000 calorii / oră.
pentru 100.000 calorii / oră.

BUCUREŞTI.

CALEA VICTORIEI 118
TELEFON 4.02.02, 4.72.10

FAIANTA
GRESIE
CERAMICA

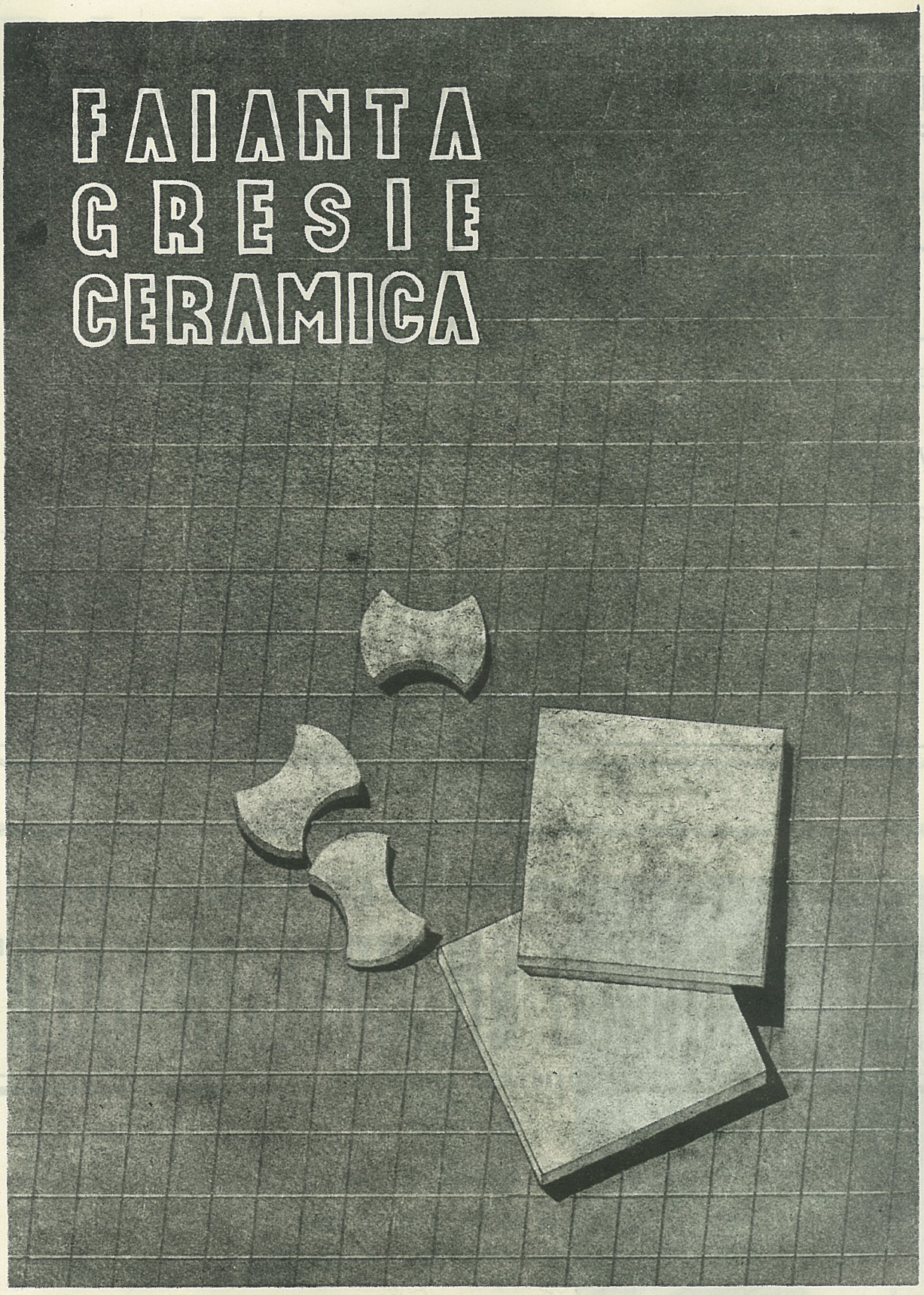

ATELIER 71

B. UNGUREANU & FIU

STRADA THOMAS MASARIK, 8 ◆ TELEFON 2-16-68

LUCRARI DE PIATRA ŞI MARMORA PENTRU CONSTRUCŢII

EXECUTĂ:

MARMI S. A. R.

BUCUREŞTI V ★ ŞOS. GIURGIULUI, 173 bis ★ Telefon 5.13.48

Instalaţie modernă,
capacitate importantă.

Cel mai asortat depozit
de materiale indigene
şi străine.

SOCIETATEA ANONIMA DE LUCRARI PUBLICE

CONST. şi Arhitect GH. URSESCU-GALAŢI

SOCIETATE ANONIMĂ

★ ★ ★

BUCUREŞTI
STRADA ROMA No. 25
TELEFON: 1-08-23

★ ★ ★

Studii de antreprize de construcţii şi lucrări Publice ★ Construcţii de beton armat ★ Instalaţiuni sanitare, electrice şi de încălzire centrală ★ Intreprinderi tehnice şi edilitare ★ Şosele, Pavaje, Căi Ferate ★ Exploatare de cariere de piatră.

ARHITECTVRA

REVISTA SOCIETĂȚII ARHITECȚILOR ROMÂNI

REDACTORI :
ARH. ST. H. OPARI — V. SMIGELSCHI
DAN VIRGIL MARINESCU

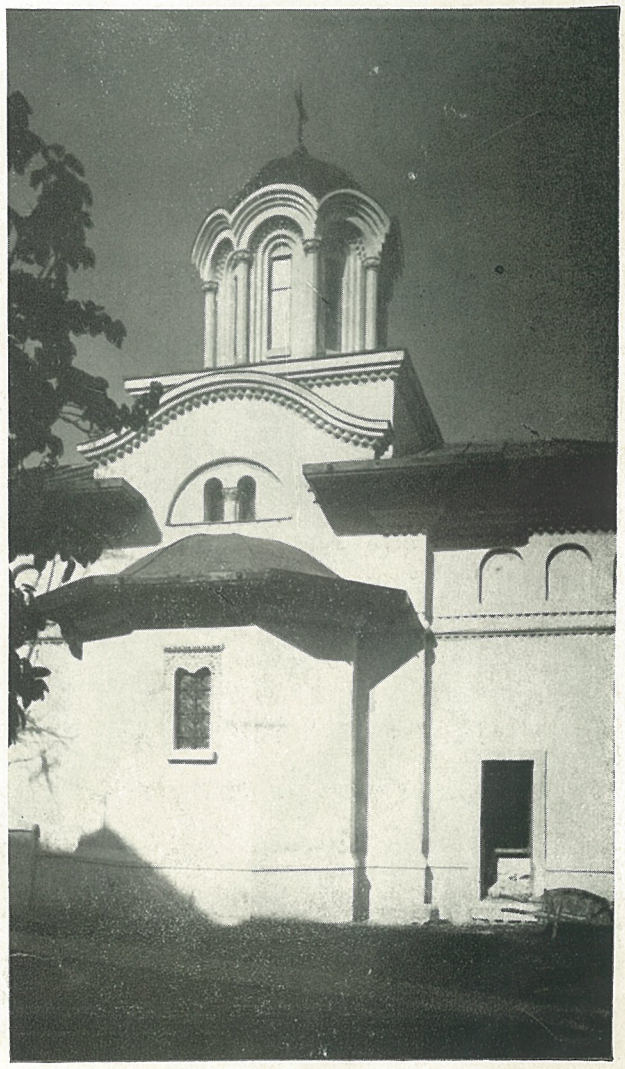

3-4 IULIE
DECEMBRIE 1942

ARHITECTURA

ANUL VIII NR. 3—4 ● IULIE-DECEMBRIE 1942

SUMARUL

Prof. Arh. C. IOTZU	:	Cuvânt de deschidere la Facultatea de Arhitectură	5— 6
Arh. I. D. ENESCU	:	De ce nu se construeşte	7— 8
Prof. Arh. P. ANTONESCU	:	Biserici noi după cutremur	9—15
		Realizări de arhitectură bisericească în ultimii 50 ani	16—20
		Concurs pentru Catedrala din Odessa	21—41
Arh. P. E. MICLESCU	:	Biserici de lemn. (O biserică regăsită la Bascov-Argeş)	41—43
Arh. V. ASQUINI	:	Erori în construcţie	43—49
		Buletinul Colegiului Arhitecţilor	50

Articolele semnate nu angajează redacţia.

ACEST CAET EDITAT PRIN INGRIJIREA
SOC. ARHITECŢILOR ROMÂNI
REDACTAT DE
DOMNII ARHITECŢI
ST H. OPARI ŞI DAN VIRGIL MARINESCU
'A TE INAT E IMPR MAT LA 10 DEC.
1942 IN ATELIERELE INSTITUTULUI DE ARTE
GRAFICE „MARVAN" S. A. R. BUCUREŞTI

CONSILIUL SOCIETĂȚII ARHITECȚILOR ROMÂNI

1942 — 1943

Membri de drept foști președinți ai Societății :

Arh. Prof. PETRE ANTONESCU
Membru al Academiei Române

Arh. SPIRIDON CEGĂNEANU

Arh. IOAN D. ENESCU
Decanul Colegiului Arhitecților

Președinte : Arh. Prof. CONSTANTIN IOTZU
Decanul Facultății de Arhitectură

Vice-Președinți : Arh. VASILE RĂDULESCU
Arh. Prof. CONST. NĂNESCU

Secretari : Arh. Prof. PANDELE ȘERBĂNESCU
Arh. VICTOR STANCU

Bibliotecar : Arh. GHEORGHE URSESCU-GALAȚI

Membri :
Arh. Prof. CONSTANTIN D. DOBRESCU
Arh. DAN VIRGIL MARINESCU
Arh. GEORGE NEGOESCU
Arh. STAVRI H. OPARI
Arh. CONSTANTIN POMPONIU
Arh. VICTOR SMIGELSCHI

Biserica Mihai Vodă — București

Construită în anul 1592, de către Voevodul Mihai Viteazul pe când era Ban al Craiovei.
Restaurarea s'a făcut sub supravegherea Comisiei Monumentelor Istorice prin stăruința
Pr. Em. Păsculescu-Orlea. Arhitect Em. Costescu

Cuvânt de deschidere al d-lui decan C. Iotzu cu ocazia începerii anului școlar 1942 - 1943 la Facultatea de Arhitectură.

DOMNULE RECTOR,
DOMNILOR COLEGI,
DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,
IUBIȚI STUDENȚI,

Politechnica în care se înglobează și Facultatea noastră și-a inaugurat noul an școlar Duminica trecută și n'ar fi avut nici un sens luarea contactului cu studenții noștri într'un asemenea cadru solemn dacă n'ar fi intervenit pentru învățământul arhitecturii fapte legislative și deschideri de drumuri noui în legătură cu organizația Facultății noastre, cari trebuie să fie explicate și urmărite, întrucât multe din ele sunt în acelaș timp și sugestiuni pornite din loc Inalt.

Iubiți studenți !

Inaugurăm noul an școlar sub imperiul nouei legi a învățământului superior. Țin să menționez că la întocmirea acestei importante legi s'a ținut seama de doleanțele exprimate de Corpul nostru Profesoral — așa încât vă pot asigura că Facultatea noastră va fi în curând dotată cu o organizație desăvârșită, după urma căreia învățământul arhitecturei la noi se va putea desvolta liber, complet și armonios.

Tot în acest an, s'a obținut marea înlesnire pentru Dvs. ca serviciul militar să-l faceți în timpul școalei și ca o consecință a acestui fapt a fost necesar ca anii de studii să fie prelungiți dela 4 la 5 ani.

Pe de altă parte timpul maxim de studii a fost fixat la opt ani în total, față de 10 ani din vechea lege și la cel mult doi ani dreptul de a urma cursurile unui an, măsuri desigur severe, dar cari vă vor îndemna spre a vă sili să terminați școala cât mai curând posibil.

Tot în acest an ia ființă și o secție de Urbanism pe lângă Facultățile de Arhitectură și Construcție ale Politechnicei, pentru specialitatea atât de necesară Țării noastre, unde atât orașele cât și satele noastre au o planificare bizară fără respectul celor mai elementare date de sistematizare rațională.

Deasemenea datorită înțelegerii ce am găsit pe lângă organele tutelare s'a introdus în buget și a început să fiinteze o nouă catedră de arhitectură aplicată cu atelier, care a fost încredințată D-lui coleg Prof. Duiliu Marcu. Personalitatea D-lui Prof. Marcu e inutil să v'o recomand aci ; ea vă este îndeajuns de bine cunoscută dela cursul D-sale de Istoria Arhitecturii și dela rodnica activitate depusă de D-sa în calitate de îndrumător cultural la această Facultate. Acest al 4-lea atelier atât de necesar, cerut de numărul mare de studenți admiși în acești doi din urmă ani, va fi prilej de nouă și utilă emulație pentru studenții din celelalte ateliere.

Toate aceste inovări și modificări de vechi legi au fost imperios cerute de nevoile de refacerea Țării și fac parte din programul general de guvernământ — în legătură cu sistematizarea întregului spațiu național și cu dorința de a satisface nevoile noui de locuințe pentru pătura nevoiașă și pentru cea rurală în special.

Acestea cer însă din partea D-vs., un efort în plus, o muncă ordonată și persistentă, care dacă este bine îndeplinită, veți căpăta pregătirea caracteristică și specifică a arhitectului la baza căruia stau munca, priceperea și conștiința.

Și munca arhitectului pentru a fi folositoare în societate este condiționată de munca ce veți depune pentru înmagazinarea inteligentă a științelor ce contribuesc toate la un loc, la formarea unui desăvârșit arhitect. Inmagazinarea inteligentă nu însemnează însă simpla memorizare a materialului ci folosirea lui pentru a-l închega în noi și dacă se poate în originale interpretări de artă.

Pentru înțelegerea și mânuirea acestui mecanism intelectual compus din logică și sentiment vă stă la dispoziție un select Corp Profesional, care, pe lângă cursurile de la catedră și corecturile dela atelier, este gata oricând să vă înlăture nedumeririle și să vă satisfacă nobila curiozitate de a ști, de a pătrunde din ce în ce mai adânc în tainele acestei nobile arte.

Prin această metodă va rezulta imensul avantaj că profesorii și studenții reducând distanțele între ei să poată ajunge la o caldă atmosferă de familie intelectuală în care și unii și alții în felul și după situația lor vor activa pentru o mulțumire și încântare reciprocă.

Cel format la un asemenea altar de artă și iubire reciprocă va fi omul intelectual și moral de mâine care trebuie pentru marele efort ce ne așteaptă în viitor să îndeplinească cu succes rolul pe care în Europa de mâine îl rezervă energia plină de succes a ostașilor noștri, cari se sacrifică eroic pentru o Românie Mare și puternică.

Am fi nedemni dacă la sacrificiul lor s'ar răspunde cu ușurință, cu lene, cu eschivări de la datorie cari nu pot să

dea în Societate decât oameni nedemni și cari nu vor putea să conserve ceeace eroismul lor ne va aduce. Căci dacă virtuțile militare cuceresc, numai virtuțile civice pot să consolideze și să păstreze. Și acestea se cer mai ales dela noi arhitecții cari în prima linie vom fi chemați să vindecăm rănile inerente ale războiului și să desvoltăm mijloacele de progres ale viitorului.

Dar imensa muncă, care ne așteaptă în acest scop, are nevoie, spre a ne impune în mod specific și de o spiritualitate românească.

Aceasta nu se va putea realiza decât dacă munca noastră își va trage seva din specificul românesc care este arta noastră populară. In acest scop am insistat pe lângă Dvs. să vă interesați și să alcătuiți releveuri depe locuințele țărănești din diferite regiuni, spre a dota Facultatea noastră cu un bogat material documentar, care să formeze punctul de plecare al unei renașteri naționale în arhitectură.

Deaceia am crezut că este necesar să ridicăm la rangul de catedre : conferința de arhitectură românească și conferința de arhitectură rurală, dându-i astfel acestei din urmă catedre greutatea cuvenită care nu va întârzia să realizeze speranțele ce le-am pus în acest curs așa de necesar într'o țară eminamente agricolă.

Utilizând rațional acest material de băștinașă arhitectură pe care trebuie să-l avem mereu prezent în minte dacă dorim să realizăm un real progres și pe acest tărâm și sprijinindu-ne în acelaș timp pe clasicism, care este un neprețuit mijloc pentru desvoltarea simțului proporțiilor și a spiritului logic vom ajunge în curând să ne debarasăm de acea rătăcire care ne-a urâțit capitala și ne-a pervertit simțul artistic.

Dealtfel urgenta necesitate a înlăturării acestor rătăciri formează preocuparea a însuși Conducătorului Statului D-l Mareșal Antonescu, care în Instrucțiunile sale trimise Ministerelor interesate la data de 29 Septembrie a. c. spune textual : **„Se va raporta deasemenea în ceeace privește stilul, la liniile directoare ale Arhitecturii românești pentru ca în viitor să putem scăpa de influența iudeo-masonică a cărei pecete o poartă toate construcțiunile din ultimul timp din București".**

Vedeți dar, iubiți studenți, cât de variate și interesante sunt problemele ce se pun înaintea Dvs. la acest început de an școlar și cât de frumoase vor fi rezultatele și plăcute satisfacțiile dacă activitatea ce veți depune în timpul școlarității Dvs. în această Facultate va fi îndrumată în sensul celor expuse mai sus.

Doamnelor și Domnilor !

Nu pot încheia chemarea și îndemnul meu către tineret fără să adresez aici cuvântul de mulțumire și gratitudine a întregului Corp Profesoral, D-lui Ministru Petrovici, pentru sprijinul special acordat Facultății noastre la alcătuirea nouei legi a învățământului superior, nerefuzând nimic din ceeace Consiliul Profesoral a crezut necesar să ceară pentru propășirea învățământului nostru și pentru că în diferitele sale cuvântări ținute ocazional nu a uitat să ceară o preocupare constantă de artă națională bazată pe tradiție.

Aceiași colegială mulțumire țin să aduc D-lui Prof. C. Teodorescu, Rectorul Politechnicei noastre și D-lor Decani și Profesori din Senatul Politechnicei pe lângă care doleanțele noastre au găsit întotdeauna o deplină înțelegere și satisfacere. Datorită lor suma afectată pentru burse în acest an ne-a fost simțitor mărită, față de aceea acordată celorlalte Facultăți ale Politechnicei, și un număr însemnat de locuri în căminuri ce ne este rezervat pentru ajutorarea studenților lipsiți de mijloace.

Cu aceste puține cuvinte prin care iau contact atât cu studenții vechi cât și cu cei noui veniți, declar deschise cursurile Facultății noastre și dau cuvântul colegului Ionescu Gheorghe să desvolte înaintea Dvs. lecția de deschidere la noua catedră de arhitectură bizantină și românească cu titlul : „Bizanțul și Arhitectura românească".

Biserica Domnească — Curtea de Argeș

Arhitect I. D. ENESCU

DE CE NU SE CONSTRUEȘTE?

In viața popoarelor epocile de mari realizări, de mari construcții, corespund adesea celor de mare prosperitate. Prosperitatea nu este însă un fenomen supranatural, ci o stare de desvoltare economică, pe care o poate creia și stăpâni voința și priceperea oamenilor.

Războiul actual a pus față în față, de o parte uimitoarele realizări ale bogăției dinamice, sprijinită pe puterea de muncă și înțelegerea relațiilor economice, de altă parte incapacitatea bogăției statice, cu mistica acumulării și conservării aurului. Popoarele cari vor trage, mai din timp, învățămintele necesare, din înfruntarea acestor două concepții, vor atinge mai curând nivelul de viață normală și calea de propășire generală.

Răsboaiele cer în general un mare efort popoarelor angajate în luptă. Răsboiul actual, prin proporțiile și urmările sale, cere însă un efort de intensitate și întindere fără precedent, constituind cel mai mare examen pe care-l dau popoarele și conducătorii lor. O cursă de întrecere, în care cei ce nu vor ține contactul cu realtățile și necestățile generale, vor rămâne, sub toate raporturile, în urma celorlalți.

Răsboiul nu se câștigă numai pe front, ci și în spatele frontului. Puterea de rezistență a unui popor trebuie împlinită și manifestată în toate sectoarele necesităților sale de viață. Altfel izbânda și rezultatele de pe un sector pot fi anulate de lipsurile altor sectoare.

Idealul ar fi ca a doua zi după încetarea răsboiului viața popoarelor să-și reia cursul normal, fără stingheriri, fără lipsuri, fără turburări. Popoarele cari prin eforturile generale și raționale, pe toate planurile de activitate constructivă, au menținut viața cât mai aproape de normal și în timpul răsboiului, vor fi realizat acest ideal și vor fi câștigat cu adevărat răsboiul.

Răsboiul, pe lângă distrugerile cari le lasă în urma sa, sustrage atâtea brațe de la activități constructive, provocând goluri și lipsuri în aparatura economică a vieții sociale. Goluri și lipsuri ce trebuesc împlinite printr'un spor de efort din partea tuturor, printr'o repartizare și folosire rațională a elementelor disponibile. Deci printr'o organizare și stimulare a tuturor energiilor, încadrând și alăturând la inițiativa oficială și pe cea particulară. Mai ales că pentru noi s'a pus și problema românizării, care nu trebuie să se reducă la un simplu transfer de bunuri, ci și la un impuls de creație proprie românească. Impuls ce trebuie sprijinit puternic și metodic prin toate mijloacele necesare scopului urmărit.

Românizare trebuie să însemneze și ridicarea nivelului de viață românească, în toate privințele. Și pentru această ridicare trebue să lucrăm și să creiem în toate direcțiile. Pe lângă lucrările și construcțiile necesare creerii și desvoltării atâtor întreprinderi economice, pe lângă lucrările și construcțiile în legătură cu circulația, repartiția și valorificarea produselor muncii și minții românești : șosele, poduri, porturi, indiguiri, silozuri, antrepozite, frigorifere, ș. a., — sunt de absolută necesitate lucrările și construcțiile de locuințe, cu cari am rămas în urmă și a căror lipsă va fi și mai simțită după răsboi.

Locuința nu este un lux, ci o necesitate vitală, căci viața și sănătatea fizică și morală a poporului, a familiei, puterea de muncă a insului, a națiunii, — liniștea și solidaritatea socială, sunt strâns legate de starea locuințelor.

Pretutindeni construirea de locuințe n'a fost stăvilită, ci sprijinită ,n'a fost apăsată de impozite mai mult de cât alte activități și articole de mai relativă necesitate.

La noi construirea de locuințe a aparținut numai inițiativei particulare, de oarece prea slabele și sporadice inițiative oficiale au reprezentat un procent cu totul neînsemnat. Inițiativa particulară este însă și ea azi cu totul paralizată, din următoarele cauze :

a) lipsa și scumpetea materialelor,
b) lipsa și scumpetea mânei de lucru și specialiștilor,
c) lipsa de rentabilitate.

Producția materialelor de construcție, din cauze cunoscute, este mult redusă, iar mare parte din aceste materiale a fost afectată necesităților armatei. Indicele mediu de scumpire al materialelor de construcție este azi de 200 față de anul 1914 ; — pe când chiriile, sub regimul legilor de comprimarea prețurilor, au rămas la un indice de 40 până la 50 — adică un sfert din prețul celorlalte articole (grâul de la 1200 la 220.000 lei vagonul). Un apartament modest a cărui chirie era 2000 lei anual în 1914, este astăzi, sub 100.000 lei; iar unul cu confort modern era 4000—5000 lei în 1914 — pe când astăzi este sub 200.000 lei.

Mâna de lucru, asupra căreia acțiunea de comprimare a prețurilor nu poate opera, după cum nu poate opera nici asupra multor alte articole, depășește azi indicele de 200. Un salahor plătit în 1914 cu 1,00—1,50 lei este plătit azi cu 300—400 lei ziua de lucru. Un zidar, dulgher, tâmplar, tinichigiu ,instalator, plătit cu 4—6 lei în 1914 pretinde 1000—1500 lei ziua de 8—10 ore, față de ziua de 10—12 ore din 1914.

Lipsa acestor meseriași este resimțită nu numai din cauza războiului, ci și din cauză că la noi desvoltarea vieții sociale și a necesităților de construcție au mers mai repede decât pregătirea profesională a specialiștilor de cari aveam nevoie. Din această cauză n'avem azi meseriași de calitate, ci mai mult improvizați, — cu slab randament cantitativ și calitativ.

Sub influența unei concepții streine de realitățile și necesitățile românești, învățământul nostru a îmbrățișat mai mult abstracțiunile decât realitățile, mai mult partea teoretică decât cea practică. Avem destui savanți în toate domeniile, destui licențiați și doctori în științe relative, dar avem prea puțini doctori în medicină, prea puțini ingineri, arhitecți. Avem capacități netăgăduite pentru proecte, programe legi, mai ales legi, — dar n'avem agenți tehnici ; sanitari, agronomi, silvici, conductori de lucrări, șefi și maeștri de echipă pricepuți, meseriași cunoscându-și meseria. Și lipsa acestora va fi și mai simțită după războiu dacă învățământul nostru nu se va adapta la necesitățile noastre de viață.

In ce privește lipsa de rentabilitate, pentru capitalurile investite în construirea de locuințe — și care este iarăși una din cauzele neconstruirii, dăm următoarele cifre reprezentând realitățile actuale :

La prețul de cost de azi, de 25.000—30.000 lei pentru un m. p. de locuință, un apartament de 120 m. p., cuprinzând trei camere și dependințe, revine la 3.000.0000 — 3.500.000 lei.

Pentru acest apartament chiria plafonată de azi nu trece de 120.000 lei, cuprins căldură, apă, gunoi, ascensor. Dacă din această sumă se scade : 30.000 fiscul, 40.000 căldură, apă, canal, gunoi, ascensor și 60.000 lei amortizarea de 2%, proprietarul nu numai că nu rămâne cu nimic, dar e silit să mai aducă alți bani pentru întreținere, reparații, taxe contract, personal, ș. a.

Dacă acest apartament ar fi la libera tranzacție s'ar obține poate 300.000 lei chirie, din care fiscul ar încasa 80.000 lei, plus celelalte cheltueli de 100.000—120.000 lei, total 200.000 lei ; — ar rămâne proprietarului 100.000 lei adică un venit de circa 3% la capitalul învestit. Iar dacă chiriile ar atinge indicele de scumpete al celorlalte articole, printre cari unele monopol de stat, chiria s'ar ridica la 400.000 lei, pentru acest apartament, dând celui ce și-a învestit capitalul un venit de circa 6%; venit care se poate obține ușor în alte plasamente, cu mai puțină bătaie de cap și fără ponosul care apasă pe nedrept asupra proprietarilor de locuințe.

Iată în rezumat cauzele pentru care nu se construește și asupra cărora trebuie să se îndrepte atenția celor ce au un cuvânt de spus și o datorie de împlinit.

Biserica Mânăstirei Cozia

„BISERICI NOUI DUPĂ CUTREMUR"

(Comunicare făcută de d-l Profesor P. Antonescu în ședință Publică la Academia Română)

— Rezumat —

Marele cutremur din 10 Noembrie 1940 a surprins și înspăimântat prin tăria lui, fără precedent în memoria noastră și a pus la o foarte primejdioasă încercare clădirile vechi și noui din cuprinsul țării sguduit de flagel.

A fost o cumplită și neobicinuită verificare a prudenței și priceperei constructorilor noștri. Previziunile celor mai înțelepți fură depășite ca de un nou și puternic factor de înfrângere al rezistenței și stabilității construcțiilor ; iar surprinderea sta mai ales în intensitatea neobicinuită a forței de distrugere ce se ivea posibilă în cuprinsuri de țară pe unde generații de oameni nu-și mai puteau aduce aminte de asemenea catastrofe.

Experiența unui trecut, putem spune secular, plin de încercări ce atinseseră toate gradele cari păreau posibile, făcea ca pe tabela normelor de forțe și sarcini de cari constructorii trebuiau să țină seama în socotelile lor să nu se afle și un coeficient de calcul, anume dat pentru cazurile de cutremure.

Dintre clădirile cari au avut să sufere mai mult au fost acele ale bisericilor. Unele dintre acestea, vechi de sute de ani și scăpate fără grave stricăciuni din zguduirile cutremurelor mari înregistrate de cronică, s'au fărâmat acum până aproape de prăbușire.

Ne dăm ușor seama că asemenea clădiri înălțate nu numai pentru a adăposti adunările de credincioși, dar concepute în anumite forme pentru a da corp plastic și simbolic unei idei ori unei credințe, cer prin natura mai complicată a alcătuirei lor, pe lângă un mai mare efort de imaginație dar și o mai mare grijă la amănuntele constructive.

Cerințele de ordin moral și spiritual, în primul rând, precum și acele de ordin practic și material, în al doilea loc, la cari trebue să răspundă întocmirile constructive ale sfintelor locașuri, au pus întotdeauna arhitecților probleme dintre cele mai gingașe. O înfățișare avântată și de armonioasă monumentalitate, pe planul estetic ; o tărie presupusă și vroită eternă — pe planul material și chiar spiritual, sunt de realizat în condițiuni speciale de amploare, adică pe suprafețe cât mai mari și încăpătoare.

Aceste temeiuri funcționale formează constantele ce stau în fruntea oricărui program de construcție bisericească, iar la problemele ce se nasc din ele se adaogă acele cari se ridică la conceperea, încercarea și găsirea mijloacelor ce sunt de întrebuințat pentru combaterea celor doi mari vrăjmași ai clădirilor : focul și cutremurul.

Urgia vastelor incendii din timpul războaielor și năvălirilor precum și dezastrele aduse de numeroase și repetate cutremure de pământ umplu paginile istoriei, iar din amintirea lor înțelegem de ce teama de aceste flagele și căutarea mijloacelor de a le preveni urmările, se află la originea multor noui orientări în arta de a construi și cu deosebire în arhitectura religioasă.

Astfel dacă cercetăm, de pildă, primele manifestări ale arhitecturei creștine din timpul când împăratul Constantin proclamă creștinismul drept religie de Stat și când pentru oficierea cultului, abea scăpat de strimtele ascunzători ale catacombelor și refugiilor, se cereau mărețe și înălțătoare case de rugăciune, găsim pe arhitecții timpului prinși între grija de a zidi dintr'odată un tip nou de temple, cari să fie cât de mari și de aceea de a le dura cât de puțin costisitoare pentru vremurile de mare strâmtorare în care se aflau cele două imperii în urma căderei și desmembrărei Romei.

Constructorii împăratului avură marea dibăcie și deosebitul noroc să descopere de-adreptul într'unul din monumentele cele mai caracteristice ale arhitecturii romane, și anume în **basilică,** tipul de clădire exact corespunzător cerințelor noului cult.

In vastele nave ale basilicei romane și anume în basilica de tip ușor și puțin costisitor, cu ziduri subțiri și acoperișul de lemn, preoții creștini putură să adune gloatele de închinători, iar în absida terminală din axa navei centrale unde până atunci se afla tribuna pretorului, preoții așezară altarul.

Acestea fură primele biserici creștine, de tip generalizat. Ele își luară și planul și denumirea dela **basilica** romană.

Nu trecu mult însă și credincioșii acelor timpuri de lipsuri și nesiguranță, dar mai ales aceia din epoca prea lungă

a năvălirilor barbare, avură să deplângă distrugerea, mai ales prin foc, a frumoaselor nave basilicale cari cu acoperământele lor ușoare de lemn erau prada sortită incendiilor. Urmarea fu că din primele veacuri ale vremurilor imperiale creștine, arhitecții de biserici avură să se preocupe de adoptarea unor sisteme de construcție cari să înlăture primejdia focului.

Acoperirea navelor cu **bolți de zidărie** în locul acoperișurilor din grinzi de lemn dădea soluția de principiu, dar aplicările acesteia au fost cauza și preocuparea de multe veacuri ale constructorilor cari pe măsura încercărilor de noi procedee în meșteșugul boltirei erau siliți să modifice și formele ori dispoziția zidurilor, determinând în acest chip o neîntreruptă modificare a arhitecturei, prin care dela basilica veche de tip roman până la cupola bisericei bizantine ori ogiva catedralei gotice, evoluează spre formule din ce în ce mai variate dar și mai îndrăznețe.

*

Dar dacă înlocuirea acoperămintelor de lemn prin acelea de zidărie boltită înlătura primejdia de foc, în schimb complica foarte mult elementarele probleme de stabilitate cari se puneau la vechile basilici cu navele lor de grinzi de lemn, simplu așezate pe ziduri, ferite de deformațiuni și neprimejduite de dislocări. De-acum pereții navelor se găsesc încărcați cu sarcina activă a bolților care dă apăsări laterale, cu efecte de răsturnare. Bolta nu e o sarcină moartă cum e un tavan de lemn așezat pe ziduri, ci un organism, putem spune, viu și de o structură încordată care se resimte de orice povară sau apăsare exercitată într'un punct al ei, de unde o poartă convertită în alte presiuni până la celelalte organe de construcție imprimând mai departe sforțări de împingere cari trebuesc neutralizate într'un fel sau altul ; altfel bolțile se deformează sau se prăbușesc.

Ne închipuim ușor cum se complică problemele de stabilitate ca și cele de rezistență într'un astfel de organism și cum echilibrul asigurat prin măsuri calculate a fi îndestulătoare până la un punct dat și știut, poate să fie complet compromis când peste sarcinile proprii și cele accidentale știute și previzibile în natura, intensitatea și direcția în care se vor exercita. Reacțiunile ce se nasc în aceste cazuri la orice asemenea construcții sunt extrem de complexe și variate, iar din ansamblul lor poate rezulta un atât de mare grad de nedeterminare statică încât descifrarea problemelor ce se pun să scape aproape total metodelor de analiză și de calcul pe cari oamenii de știință le au până azi la îndemână.

De altfel din cele mai vechi timpuri experiența a învățat pe constructori să întărească clădirile și să asigure stabilitatea zidirilor prin armaturi interioare făcute din materialele cele mai rezistente ce se puteau afla pentru asemenea întrebuințări, precum erau bârnele de lemn tare, sau cum fu mult mai târziu, fierul lucrat în bare sau șine subțiri.

Aceste armături se așezau în grosimea zidurilor sau se întindeau vizibil în formă de coarde ancorate la înălțimea bolților, formând cadre destul de rigide și inextensibile, încât să poată servi la anularea sporului de presiuni date de greutatea bolților precum și a celor rezultate din tasarea zidurilor în proces de închegare.

Cu vechile legături de bârne de stejar au ajuns până în zilele de azi bisericile noastre decapitate aproape fără excepție de vechile lor turle și sfâșiate peste tot de crăpături. Putregaiul lemnului de întărire desființând armatura a slăbit tocmai punctele cari fuseseră socotite mai expuse la reacțiuni primejdioase.

Când mult mai târziu fierul a început a fi întrebuințat la clădiri, cercurile și coardele făcute din acest material au putut fi utilizate în locul unora din legăturile de lemn ; dar folosirea fierului pentru legături la construcțiile mari și grele de biserici nu a dat în mod practic soluțiuni decât atunci când, — cum s'a făcut mult mai târziu, — a fost asociat cu cimentul sau cu betonul de ciment.

Astfel la noi, ca să revenim la monumentele noastre religioase, de vre-o două decenii, multe din consolidările mai grele și izbândite, precum și legăturile obicinuite făcute la unele biserici noui, nu s'au mai făcut întrebuințând numai fierul, ci mai ales prin folosirea noului material de mare rezistență apărut în tehnica construcțiilor, **betonul armat,** care oferea avantajul unei perfecte aderențe cu masa zidăriei, precum și toate acele ce decurg din calitățile de mare plasticitate ; de ușoară și suplă întrebuințare ; de rezistență la foc și în sfârșit acela al unui cost relativ redus mai ales în cazurile unei utilizări mai întinse sau generalizate.

Am putea da ca exemplu unele din restaurările ultime ce s'au făcut de către Comisiunea Monumentelor Istorice la biserici unde a fost nevoe să se refacă cu totul din nou părți întregi ruinate și unde a trebuit să se încerce un alt mod de construcție la ridicarea lor din nou. In acest scop s'a introdus un schelet de beton armat în structura de cărămidă care se refăcea, și s'a îmbrăcat această osatură cu zidărie nouă după forme și măsuri absolut asemănătoare celor originale dispărute.

Aceste biserici au rezistat foarte bine marelui cutremur și deplina reușită a întrebuințării cimentului armat la părțile întărite sau consolidate, ne îndeamnă a crede că aceste inovațiuni întrebuințate pe o scară din ce în ce mai mare, la întreaga structură a sfintelor locașuri, vor descoperi arhitecților noui temeiuri de progres în arta construcției bisericești.

*

Modificarea materialului și ale condițiunilor de lucru a imprimat însă adesea arhitecturei nu numai prefacerea simplă a procedeelor tehnice, dar chiar îndrumarea către noui concepții în compoziția sau dispoziția planurilor, și drept urmare firească, o preînoire a formelor.

Iar, dacă față de aceste perspective de mai largi premeniri, am refuza să confundăm sau măcar să înrudim ideia de inovare cu aceea de progres, nu s'ar putea oare pune întrebarea dacă nu's de temut unele alunecări eretice prin modificările de structură și forme pe cari le pot aduce nouile practice de zidiri în arhitectura de tradiție ?

Pentru a schița o orientare în această firească nedumerire, vom încerca să urmărim învățămintele ce se pot trage după exemple luate din cele mai frumoase epoci ale artei și cari, credem, ar rezuma clarificând cele două aspecte ale chestiunii.

Primul exemplu pe care l'am lua ar fi acela al clasicului templu grec construit, așa cum îl cunoaștem, din piatră sau din marmoră și care văzut mai deaproape de către un constructor avizat dovedește că în complexul lui de forme, de linii și suprafețe nu este alt-ceva decât o transpunere fidelă a formelor străvechiului templu de lemn care se construia din imemorială vechime în Elada pădureților dorieni și anume de prin vremurile în cari meșteșugul clădirii din piatră nu era obicinuit pe acolo. Avem ast-fel de-afface cu o artă de-

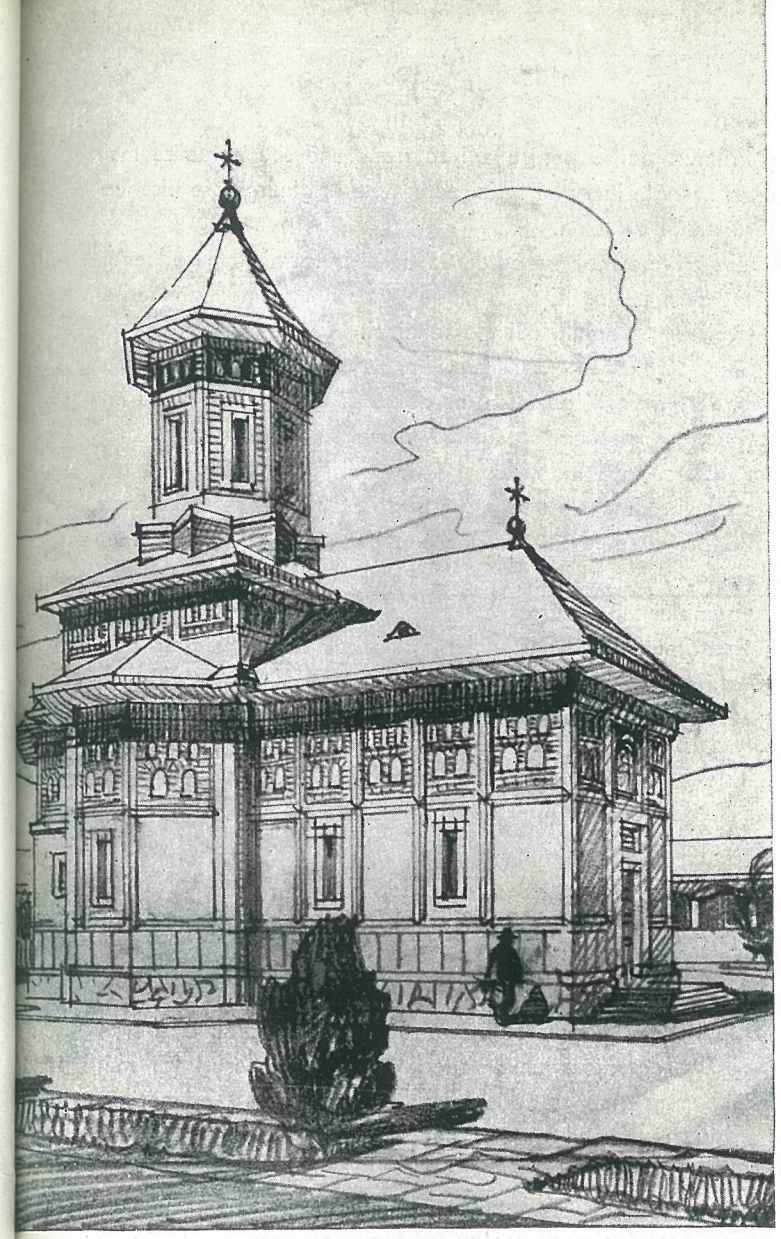

Construcție în cadre de beton armat.
Studiu pentru biserica Mân. Bicaz.

plină care și-a desăvârșit procesul de creație prin respectarea strictă a formelor sfințite de tradiție chiar când ele nu mai corespundeau cerințelor unei tehnice total preschimbate. Ceeace ar dovedi că resursele, mijloacele și temeiurile artei au permanențe ce pot ignora neturburat rigoarea adevărurilor unei științe care este ea însăși în vecinică prefacere.

Dar am putea oare deduce contrariul vorbind despre alte arhitecturi cari au evoluat de aproape în pasul tehnicei? Iată bunăoară ce aflăm dacă ilustrând cu o pildă părerea contrarie, luăm faimoasa biserică **Sfântul Petru** dela Roma și o comparăm cu aceea de forme atât de puțin asemănătoare, ale nu mai puțin cunoscutei **Notre-Dame** din Paris: constatăm în arhitectura lor o adâncă deosebire de forme și înfățișare cu toate că aceste două capo d'opere nu sunt decât descendentele vechei basilice împărătești din vremea lui Constantin transfigurate însă cu încetul și în timp de secole prin mijlocirea unor influențe și unor tehnice mai potrivite și accesibile resurselor locului și timpului în care se desfășura evoluția formelor inițiale.

Revenind acum la bisericile noastre și la îmbunătățirile cari au putut să le aducă betonul armat în consolidările făcute la părțile mai încercate din corpul monumentelor, putem deduce și prevede învățăminte de mai aprofundate și întinse preînoiri când pe temeiuri constructive se va merge până spre limita desfășurării lor logice și aceasta fără prejudicierea unui conformism tradițional care e de respectat în ceeace privește unele forme arhitecturale consacrate, cum ar fi acele de cari se leagă nu numai ultimul termen tras din premise strict funcționale, dar și acele de cari stau ancorate înțelesuri imuabile de conținut simbolic și religios.

Recunoscându-le valoarea la unele și la altele, nu vom avea decât să vedem de pildă, ce deosebește o biserică de-a noastră de una streină, ca să înțelegem ce e propriu și de neschimbat în arhitectura noastră religioasă; — iar pe seama acesteea avem norocul de a ști că stăm în fața unei întinse comori de monumente ce reprezintă o gamă foarte evoluată și originală de arhitectură pe care imaginația creatoare a omului de știință și artistului se poate mișca cu ușurință.

Căci în artă, ca și în toate creațiunile de ordin spiritual și cu deosebire în arhitectură, condițiunea progresului rămâne aceeași lucidă armonizare a înoirilor de căutat cu tradițiile de neînlăturat.

„Următor acestor idei, am făcut pe seama noastră câteva încercări de a transpune sau de a armoniza pe linia unei tehnice de noui posibilități, tema construcțiunii unei biserici de tip tradițional alegând, mai întâi, dintre acele mai caracteristice dar și dintre acele cari ni s'au părut deocamdată mai ușor de convertit la aplicarea nouilor formule sau procedee de construcție, — și trebue să mărturisim că mai la nici una dintre încercări nu am simțit nevoia de răsturnări sau răstălmăciri stridente, oricât de adânci ar fi fost îndreptările și ajustările de ordin tehnic pe care eram datori și dispuși a le face".

Primul studiu prezentat datează dinainte de cutremur și comportă o întrebuințare pe-o scară mai redusă a noilor procedeuri de construcție. Este vorba de biserica proectatei mânăstiri dela Bicaz numită **„Maica Domnului a tuturor Mângăierilor".**

Bolțile sunt proectate a se face din beton armat împreună cu centurile de legătură la înălțimea brâului, — în locul unde se puneau altădată coardele de lemn. Pentru turlă, adică pentru partea din biserică ce s'a dovedit în general mai puțin rezistentă, s'a adoptat scheletul de beton armat îmbrăcat cu zidărie aparentă, după cum am văzut că s'a obicinuit a se proceda la restaurările făcute de Comisiunea Monumentelor Istorice în ultimul timp.

Bisericile cari au avut bolțile întărite în acest fel s'au comportat, după cum am mai spus, în general foarte bine la încercările marelui cutremur.

Dar după experiența cutremurului, făcută în condițiuni atât de neașteptate, ne-am văzut îndemnați să facem un pas mai departe pe această cale.

O ancorare prefectă a părților boltite pe zidurile purtătoare, precum și consolidarea de nesdruncinat a acestora, se poate mai ușor și complet face coborând legăturile verticale prin stâlpi până la baza clădirei, astfel ca să se formeze un tot cât mai rigid și bine legat dela temelii și până în creștetul turlelor. Acestea ne duc la structura unei osaturi complete și de sine stătătoare, în beton, pe care să se rezeme și în care să se încadreze zidăria propriu zisă a pereților, cărora nu le mai rămâne decât rolul secundar de a îmbrăca rețeaua de beton și de a-i spori rigiditatea; de a umple spațiile dintre nervurile acesteia, precum și acela de a izola interiorul clădirei de frigul și intemperiile de afară. Constructiv, adică pentru rezistența și stabilitatea construcției, rolul acestei zidării rămâne astfel foarte redus. Artistic, acest element de structură rămâne a fi modelat după nevoia

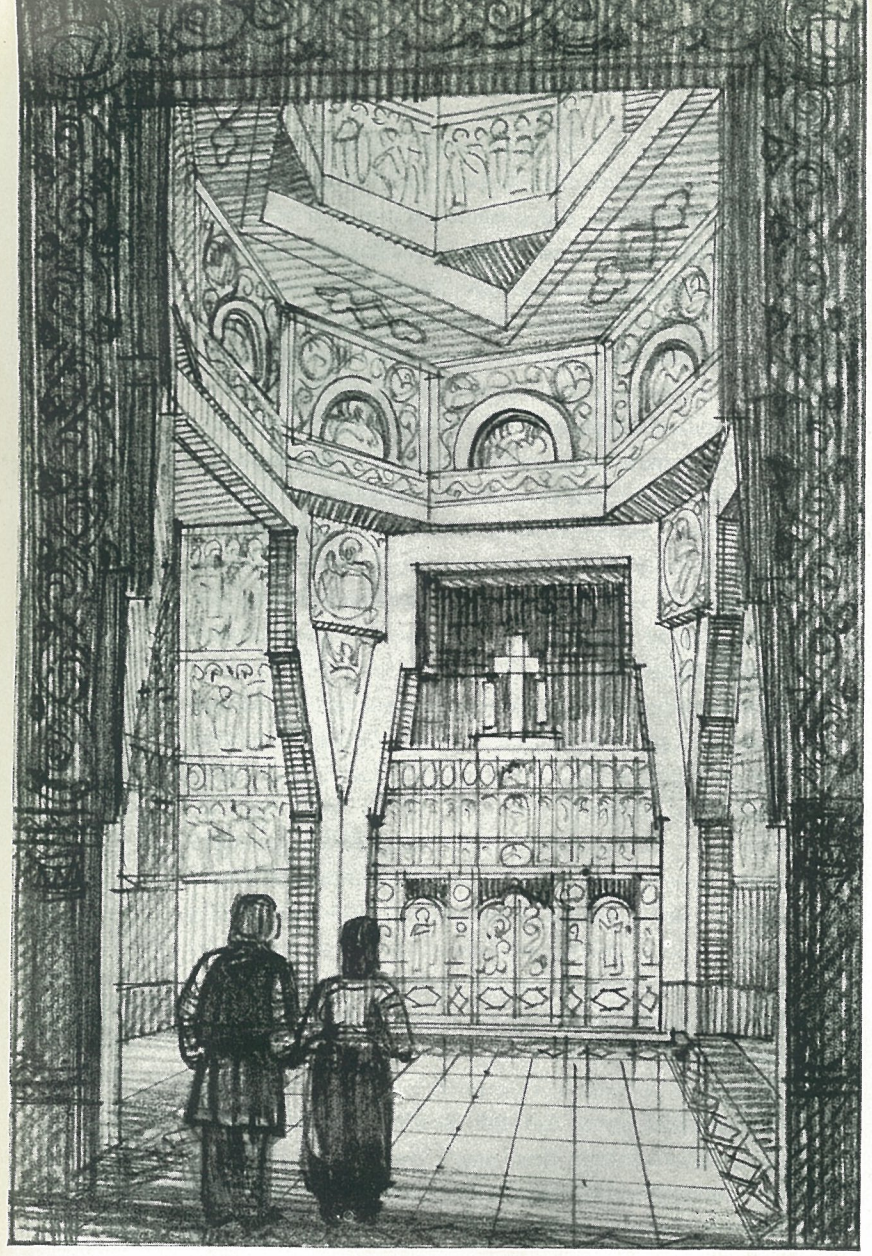

Vedere interioară.

expresiei și definirei formelor în jocul de suprafețe și volume ce se urmărește.

„In acelaș timp, pentru o mai judicioasă utilizare a noului material ne-am gândit că e cazul să înlocuim arcurile de zid prin grinzi de beton, iar bolțile cilindrice cu plăci sau tavane drepte. Din sistemul tradițional de boltire nu am păstrat decât cupola sferică pe care am menținut-o nu numai

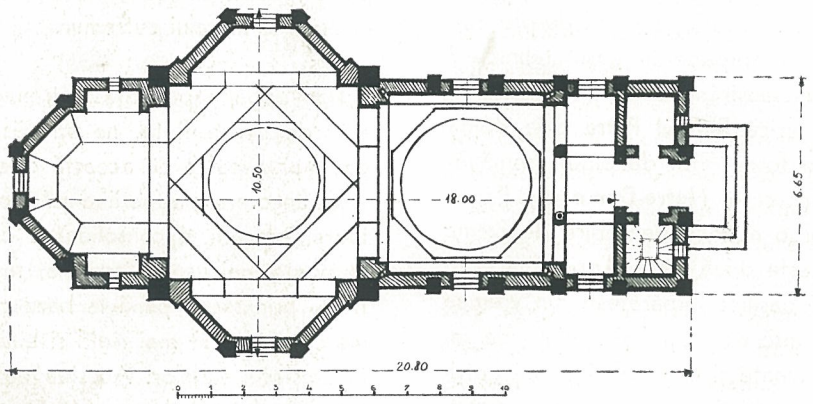

Plan orizontal.

fiindcă această boltă oferă o caracteristică principală a arhitecturei bizantine unde chiar i s'a legat forma de înțelesul simbolic al sferei cerești, — dar și fiindcă e cea mai frumoasă dintre bolți și cea mai lesne de construit, fie că se face din cărămidă, fie că e turnată din beton".

Un alt tip de biserică românească indicat prin structura

și frumusețea sa pentru a i se transpune sau actualiza mai ușor, în materiale mai trainice formele originare este biserica țărănească de lemn.

Era de încercat perpetuarea acestor forme expuse peirei prin așezarea lor la punctul de plecare ale unei întrezărite desvoltări pe nouile căi ale tehnicei.

Dar justificarea actualizărei în beton prin interpretare a unor forme vechi de lemn, ne-o dau și unele analogii de întrebuințare, precum și vădite asemănări de structură dintre aceste două materiale, oricât de ciudat ar părea acest lucru la prima vedere. Din astfel de asemănări rezultă forme aproape identice la mai toate organele esențiale de construcție.

Exemplul templului grec transpus din lemn în piatră apare aci mai mult decât un îndemn ; el poate convinge ca o adevărată pildă.

Prin studiile înfățișate până aci s'au căutat unele soluțiuni la problemele noui de arhitectură ce se pot pune pentru tipul obicinuit de biserică, de importanță curentă.

Dar ar mai putea fi de văzut dacă pe aceiași cale e de făcut un pas înainte, în căutarea unui tip de-o mai amplă dimensiune.

Intâi, de-o mai amplă suprafață, fiindcă se poate prevede că adunările credincioșilor vor fi pe măsura revenirei la o mai mare înclinare către cele spirituale și sufletești, din ce în ce mai populate. De altfel, în legătură cu creșterea rapidă a aglomerațiunilor citadine, se cer locașuri tot mai încăpătoare pentru adăpostirea și organizarea adunărilor. La biserici, faptul acestei necesități se vădește chiar de acum, mai ales la acele cari servesc drept biserici catedrale.

„Pe de altă parte, dacă ținem seamă că în peisagiul urban al orașelor moderne, cu înălțimile de case din ce în ce mai absurd tolerate, bisericile noastre au rămas uitate la umbra monștrilor de zidărie ce-și profilează masa lor greoaie de-asupra întinderei nesfârșite a orașului, nu ne putem opri de a dori să vedem iarăși înaltele frumoase turle dominând perspectiva urbană, iar crucile lor de aur strălucind din nou pe înaltul cerului.

„In felul acesta și după toate cele ce am arătat mai înainte, nădăjduim că ne vom putea face bisericile mai încăpătoare, mai înalte și în acelaș timp mai rezistente la încercări pe cari acele din vechime nu le-au putut înfrunta.

Și vom putea îndrăzni a le mări și schimba, de va fi nevoe, fără înstrăinări dela matca lor artistică, ci plecând dela concepte de forme ce stau la baza arhitecturei creștine pământene sau a celor din care aceasta se trage.

„Astfel cum am putea, bunăoară, închipui planul unei biserici ortodoxe de o mai monumentală înfățișare fără așezarea în mijlocul compoșiției a acelui caracteristic element

Biserica simplă de regiune muntoasă
Studiu de construcție în beton armat

și pronaos pentru a se obține un cât mai mare și unic spațiu de nartică. Reamintim că se mai urmărea aceiași idee, în altă formă, atunci când se adăogau narticelor sânii laterali cari îi măreau suprafața. Când acel spațiu unic al naosului e planificat, în chip de cerc sau poligon înscris în cerc, atunci prin formele de amănunt cari îl definesc el poate da înlesniri de compoziție și structură din cari să decurgă esențiale îmbunătățiri în cele ce sunt adesea mai greu de rezolvat la construcția unei biserici, precum ar fi : perfecta viziune a închinătorilor către slujitorul din fața altarului ; o desăvârșită acustică din orice punct al bisericii ; o lesnicioasă bună așezare și orientare a tribunei de predicator (care se cere azi în orice biserică) și în sfârșit nu mai puțin însemnatul câștig, de ordin geometric și material, de a coprinde printr'un astfel de plan adunat în cerc un maximum de suprafață utilizabil în cel mai puțin întins perimetru de fațadă.

Domul navei are forma parabolică în secție verticală și e terminat în interior cu o calotă sferică corespunzând pantocratorului, iar în exterior cu o turlă centrală purtând crucea mare la o înălțime de 46 metri. In secție orizontală domul are jos 20 m. diametru, iar în juru-i se desfășoară un spațiu de circulație de 3 m. formând o galerie pe două etaje și având alăturate în dreptul axelor dela 45° câte o absidă semicirculară. Pe axele principale cardinale se află intrările, trei la număr, — și altarul cu anexele, printre cari și o sa-

de construcție religioasă ortodoxă care e cupola : acea cupolă a Sfintei Sofia din Byzanț, care dela strălucirea neuitată a primei sale geniale întocmiri a rămas pe vecie prezentă în toate bisericile și legată de simbolul bolței cerești arcuite pe creștetele noastre.

„Această frumoasă și monumentală formă de boltă zidită e, dupe cum am mai spus, tocmai una dintre cele mai ușoare închipuit pentru executarea ei în materialul care ne asigură azi rezistențe atât de mari în construcțiile noui, iar în ceeace privește părțile de amănunt cari dau acestei bolte forma de ansamblu, ar mai fi de spus că având de examinat ideea unei cât mai mari înlesniri pentru realizarea în beton armat ale unei asemenea structuri, am adoptat dispoziția pe care o aflăm la construcția unor cupole deosebit construite din arhitectura românească și anume bolțile sferice pe **arcuri meridiane** de felul celor dela Trei Sfetite și Cetățuia din Iași.

„Am tras folos din această sugestivă potrivire, adoptând pentru felul bisericilor ce studiam, cupola de beton pe nervuri în locul aceleia de suprafață continuă ; iar încadrarea ei firească pe un plan rotund ne-a condus la adoptarea unei nartice unice de formă octogonală după chipul unor vechi biserici bizantine".

La adoptarea unicității de nartică pe care o dă un astfel de plan conduce și constatarea că în transformările pe cari le-a suferit planul vechilor noastre biserici se găsește tendința constantă de a se suprima zidul despărțitor dintre naos

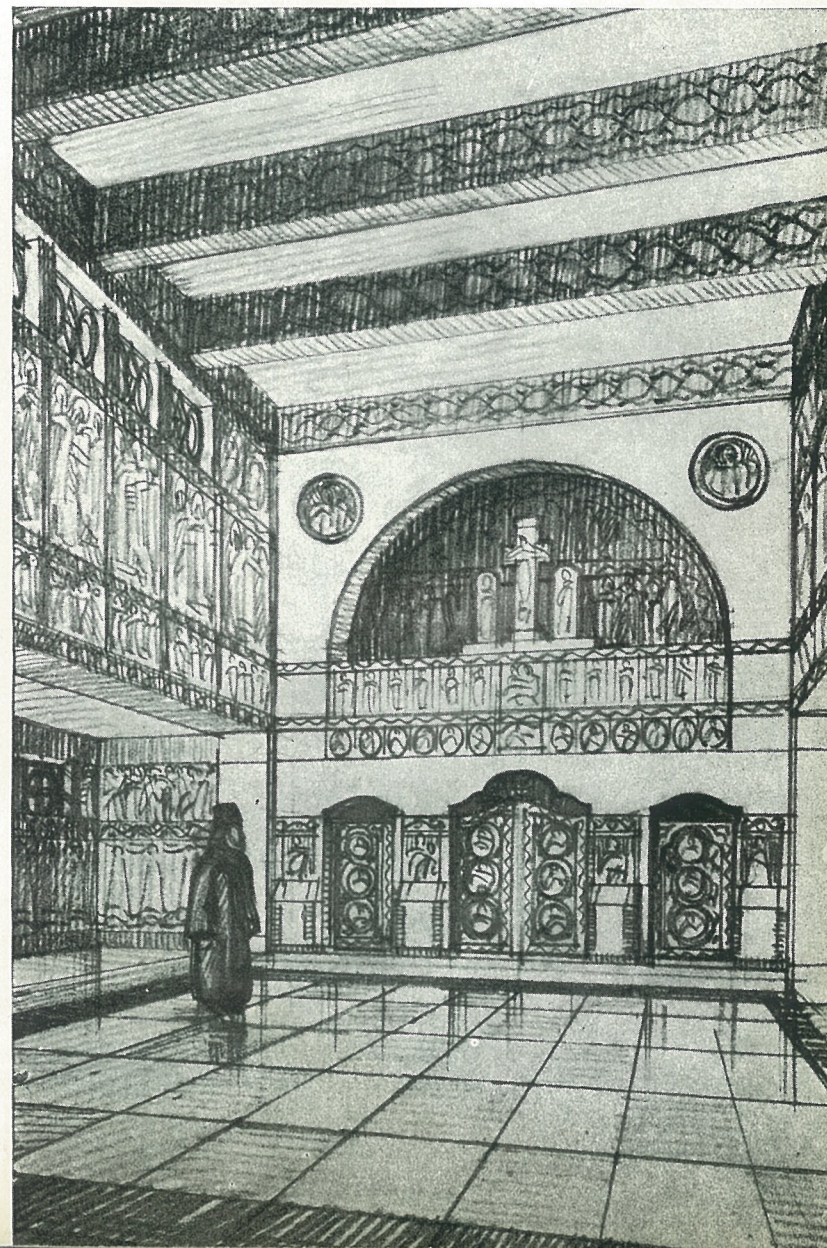

Vedere interioară.

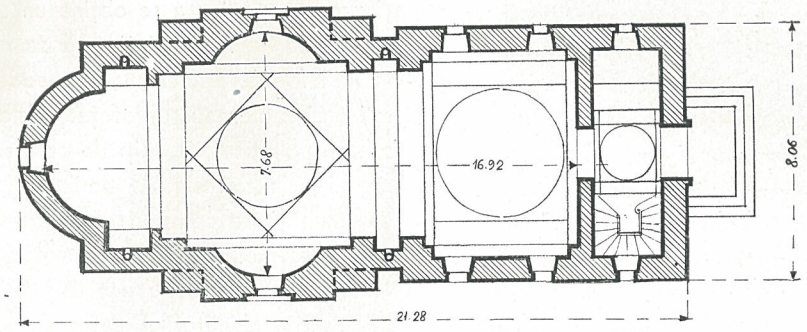

Plan orizontal.

cristie. In interiorul acestei biserici pot avea loc cu înlesnire cel puțin 1500 persoane.

„Pe aceste date am desvoltat arhitectura noului tip de biserică prin care încercăm a soluționa problemele de stabilitate și rezistență, precum și acelea privitoare la o mai mare capacitate de adăpostire, probleme ce se pun în cadrul acelora de pură estetică despre rezolvarea cărora mărturisim că pot să ne lipsească mijloacele de obiectivitate pentru a le putea desbate ori măcar numai pentru a le înfățișa".

Dar după lucrările de consolidare în beton armat la restaurarea monumentelor istorice, făcute în cadrul strict al formelor tradiționale, am fi putut verifica valabilitatea celor ur-

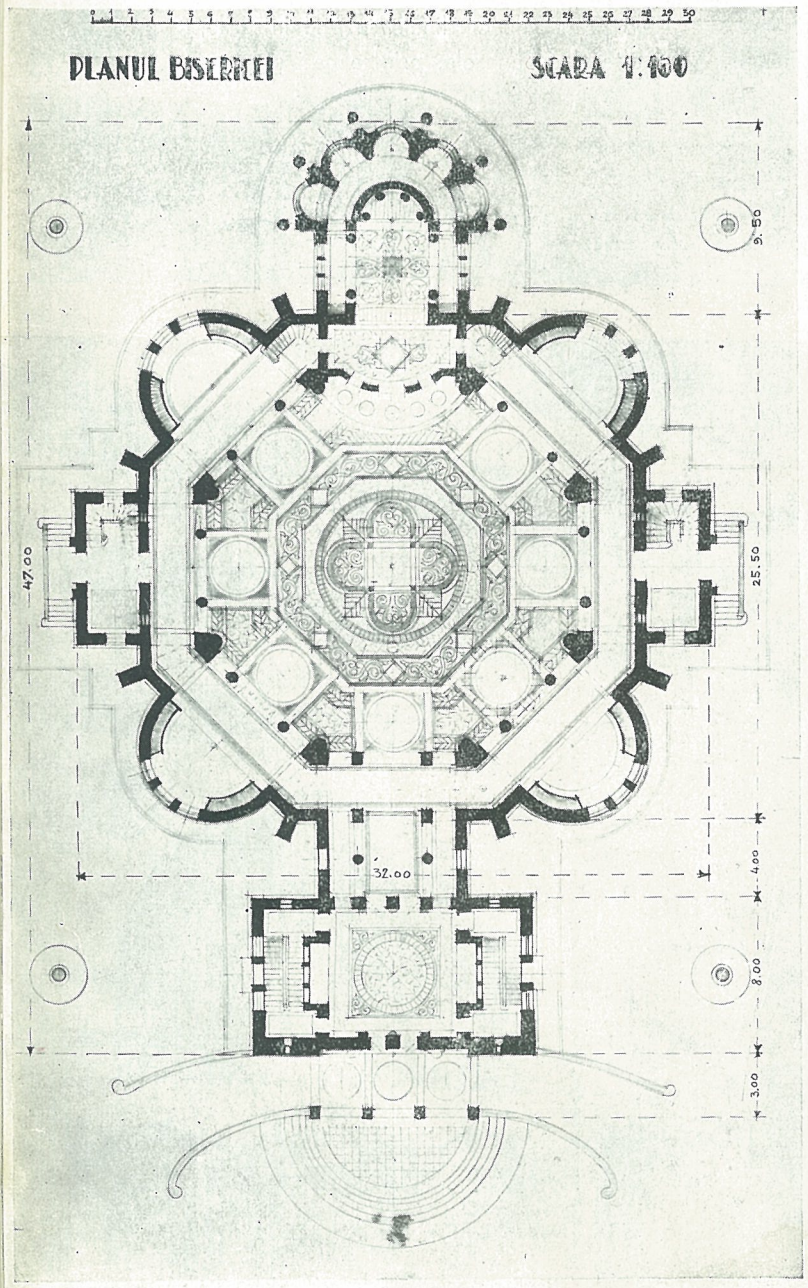

Studiu de biserică Catedrală.
Construcție în cadre de beton armat.

Studiu de biserică Catedrală.
Construcție în cadre de beton armat.

mărite de noi prin studiile aci prezintate dacă am fi putut cunoaște în deamănunt unele realizări de construcții bisericești, ridicate la noi înainte de marele cutremur și la cari credem a ști că s'a utilizat betonul armat într'o bună măsură, fără să cunoaștem și normele de composiție după cari elementele constructive de beton au fost introduse în complexul structural al monumentului. Ceeace știm este că unele din ele apar trainice, frumoase și de-o inspirație susținută de simțul formelor tradiționale. Astfel ar fi : biserica Sf. Elefterie din București (de arh. prof. C. Iotzu) ; biserica catedrală din Cluj (arh. Cristinel), precum și aceea a nouei catedrale din Timișoara (de arh. prof. I. Trajanescu).

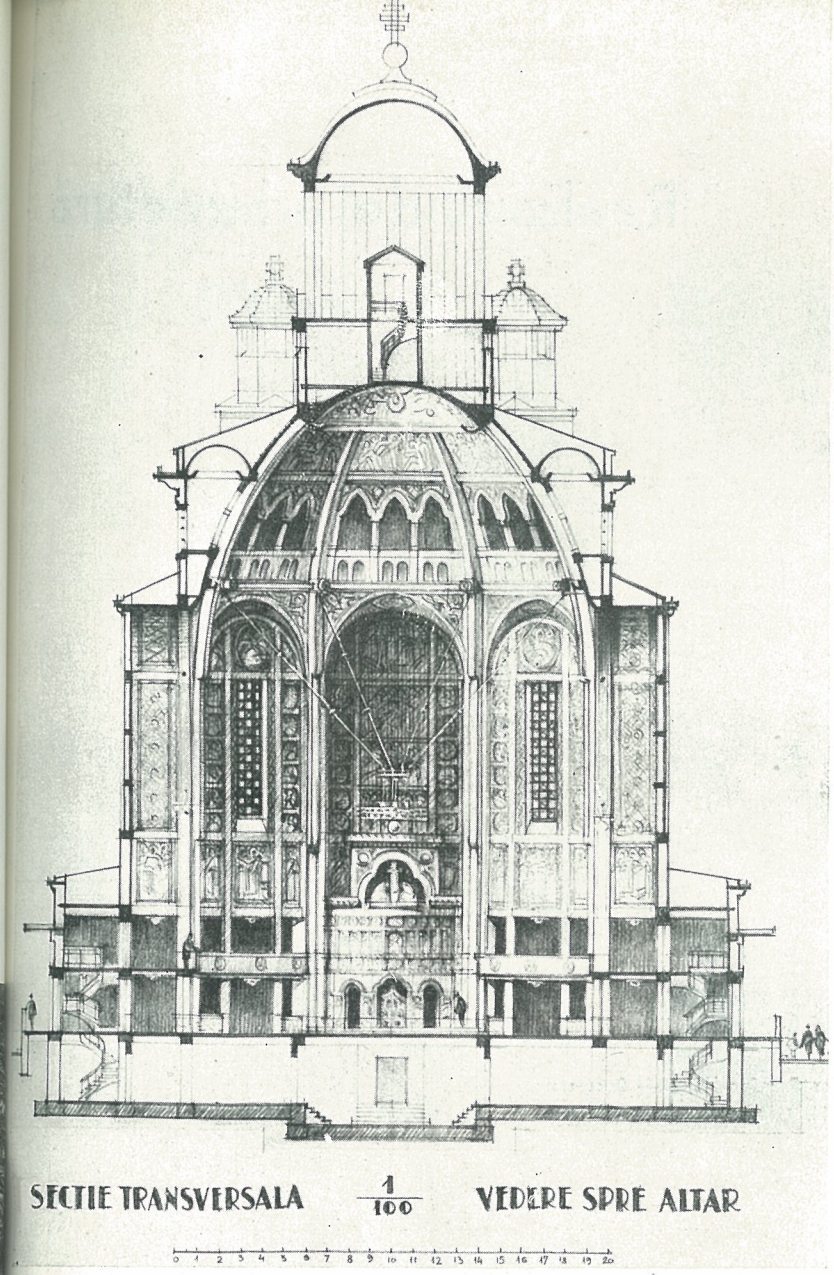

Studiu de biserică catedrală. Secție transversală.

Biserica Sf. Elefterie - București.

Prof. Arh. C. IOTZU

Realizări de arhitectură

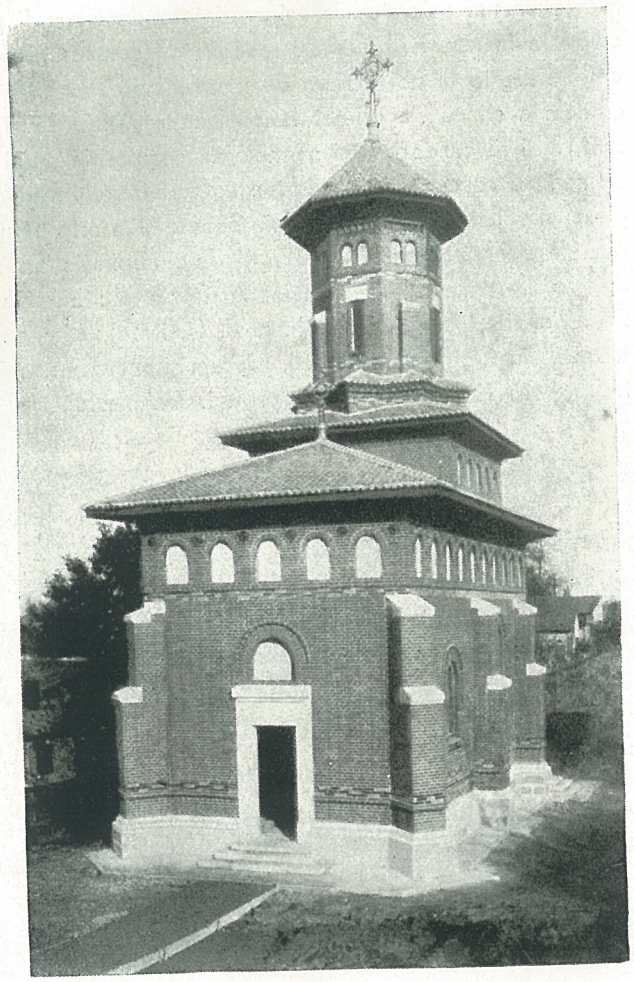

Biserica Româno-Unită — București
Arh. N. GHIKA-BUDEȘTI — 1908

Biserica Domnița Bălașa — București, 1888

Arh. A. ORESCU

ectură

religioasă în ultimii 50 ani

Catedrala din Galați, 1912

Arh. Prof. P. ANTONESCU și ȘT. BURCUȘ

Biserica Sf. Imp. Constantin și Elena — Constanța, 1936—37

Arh. D. IONESCU-BERECHET

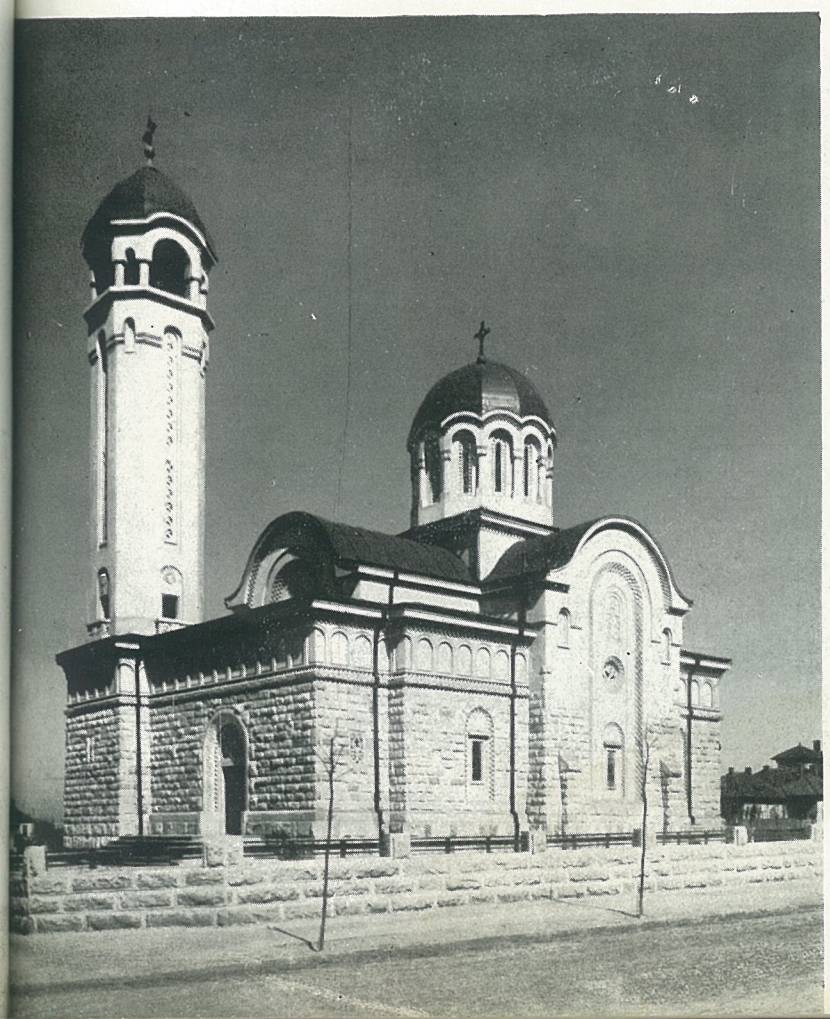

Catedrala din Cluj, 1925—1935

Arh. G. CRISTINEL

CU

Catedrala Incoronării — Alba - Iulia, 1924

Arh. V. ȘTEFĂNESCU

Sft. Nicolae — Cluj, 1930

Arh. G. CRISTINEL

Biserica Sf. Elefterie — București, 1942 (în construcție).
Prof. Arh. C. IOTZU

Vedere perspectivă

Biserica Sft. Elefterie din București (în construcție)

Prof. Arh. C. IOTZU

Vedere perspectivă (Str. Dr. Lister)

CONCURS PENTRU CATEDRALA
din
ODESSA

Cuvânt introductiv.

Simțul religios a existat din primele timpuri ale Sociabilității omului. El se exprima, probabil înainte ca să fi ajuns la reprezentări plastice, prin simple gesturi sau extrase în fața diferitelor fenomene din natură și în special față de orbitoarea impresiune ce-i făcea soarele.

Faptul că altarul templelor religioase se găsește orientat spre răsărit, nu este indiferent și nu ne-ar duce către concluzia rămășiței cultului soarelui, dacă această orientare s'ar găsi numai la apus de Ierusalim. Căci atunci explicația ar fi fost situația acestuia față de Apus..

Dar și dincolo de Erusalim, altarele sunt îndreptate tot spre răsărit, iar rugăciunea preotului se îndreaptă tot către acest punct cardinal în ceea ce privesc rugăciunile adresate lui Dumnezeu, spre deosebire de acelea adresate oamenilor care se fac cu fața către credincioși.

Credința religioasă a dat cele mai variate și mai numeroase monumente arhitecturale care covârșesc ca valoare pe toate celelalte eșite din militarism, feudalism sau regalitate. Religia a făcut pe multe popoare, modeste în alte domenii și puțin numeroase, să pună pecetea originalității de plăsmuirile lui de plastică religioasă. Unul din acele popoare suntem și noi. Credința religioasă, vecinic fecundă, este prima care ne-a călăuzit și pe noi în importantele evenimente la care participăm, și primul gând al nostru imediat ce am pus stăpânire pe Odessa a fost cel al ridicărei unei catedrale.

S'a pornit spre înfăptuirea acestei idei prin publicarea unui concurs de planuri, al cărui rezultat se poate vedea din acest număr al revistei noastre destinat în bună parte acestui concurs.

Odată cu aceasta am crezut necesar să înfățișăm cititorilor noștri o privire retrospectivă pe întinderea unei jumătăți de secol, ca fiecare să-și poată da seama de efortul nostru și de măsura în care am izbutit să ne ridicăm pe planul ideal al artei religioase însoțind aceste reprezentări plastice și de câteva articole cu documentări de ordin technic estetic și istoric pentru cari exprimăm autorilor lor toată gratitudinea noastră.

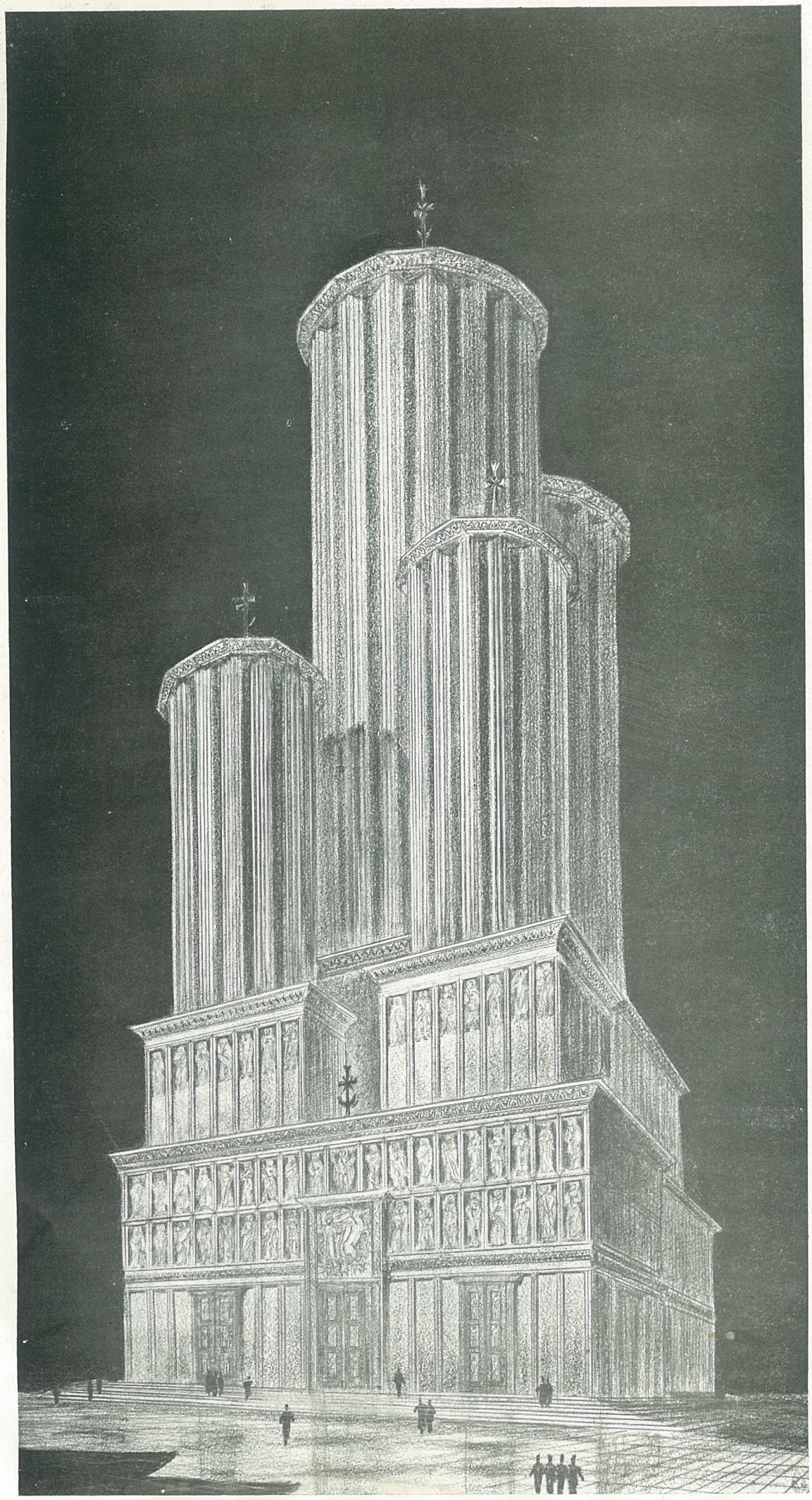

Proiectul „Sf. Constantin și Elena"
Arhitecții : I. TEODORESCU și C. JOJEA

Vedere perspectivă.

Premiul I ex-aequo

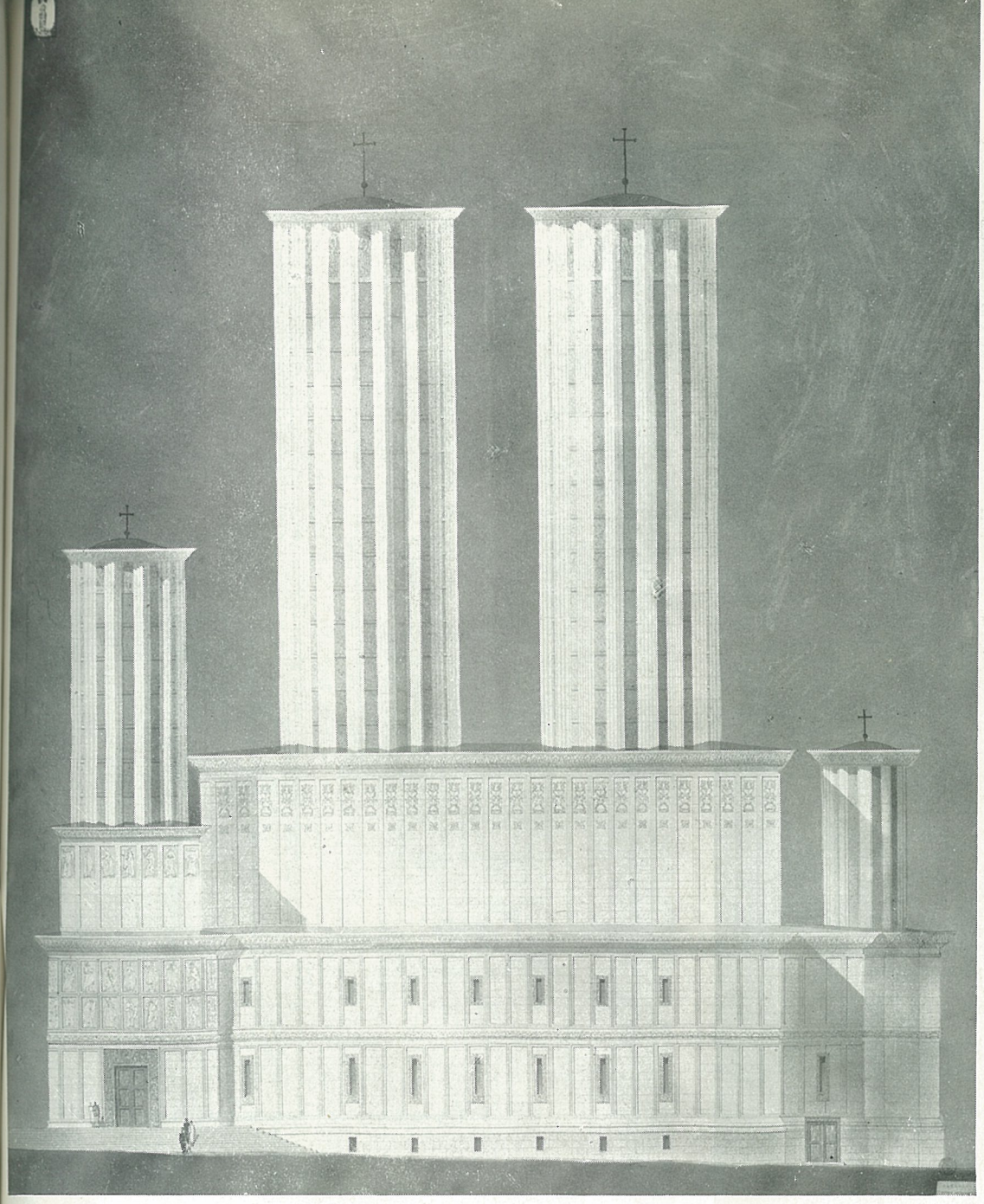

Fațada laterală.

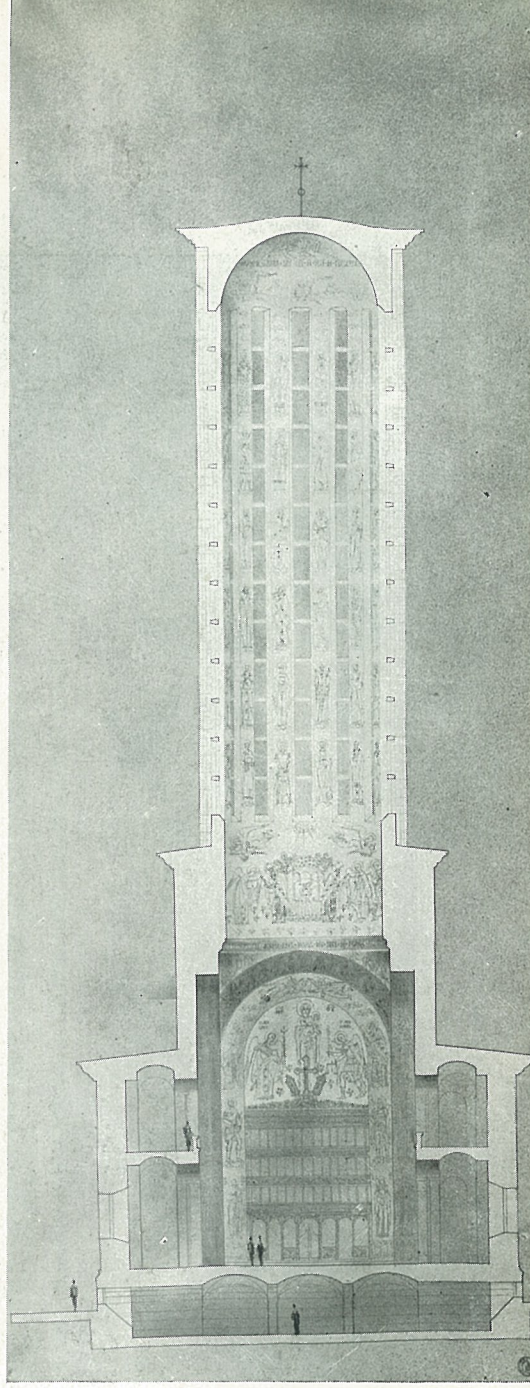

Secțiune transversală

PROCES VERBAL

In conformitate cu prevederile programului pentru concursul proectelor catedralei din Odessa, subsemnații : arhitect Horia Creangă, împuternicit de d-l Guvernator Profesor G. Alexianu, de a prezida în locul D-sale, arhitect I. C. Roșu, delegatul Colegiului Arhitecților români, înlocuind pe d-l arhitect Gh. Simotta, care s'a recuzat prin adresa Colegiului Nr. 112/942, în ședința dela 15 Aprilie 1942, arhitect Sp. Cegăneanu, delegatul Societății arhitecților români, arhitect C. N. Minescu, Directorul construcțiilor Guvernământului și d-l Gh. Gănescu, Secretarul Comisiunii delegat de Guvernământ, ne-am întrunit în zilele de 14, 15, 16, 17 și 18 Aprilie cor. în rotonda din subsolul Ateneului Român, spre a judeca proectele, în număr de 12, prezentate pentru construcția Catedralei dela Odessa și expuse acolo prin îngrijirea organelor Guvernământului.

Cercetând cu amănuntime fiecare proect în parte am constatat că trei și anume : cel cu motto „Christ", cu motto „Pro-Patria" și cu motto „Victoria", nu îndeplinesc condițiunile de prezentare fiind desenate la scara de 1 cm. — cu 1.00 m. deci ele au fost scoase din concurs.

In urma discuțiunilor ce am avut, apreciind calitățile și defectele fiecărui proect ,am ajuns la concluziile de mai jos, pe cari ni le însușim subscrișii arhitecți H. Creangă, arhitect I. Roșu și C. N. Minescu.

D-l arhitect Sp. Cegăneanu prezintă aprecierile d-sale separat în raportul semnat de d-sa și anexat prezentului proces verbal.

Aprecierile noastre rămân următoarele :

Proectul cu motto „Sf. Constantin și Elena" se remarcă printr'un serios studiu urbanistic.

Edificiul nu este plasat la întâmplare, ci este studiat în raport cu arterele de circulație și acces creind o piață în care construcțiile înconjurătoare sunt în armonie cu Catedrala.

Silueta edificiului este concepută funcției de perspectivă ce o poate avea din arterele de acces.

Studiul Catedralei este clar, pe linia tradițională a vechilor construcții bisericești bizantine dela noi din țară.

Din cauză că respectă excesiv procedeele de construcție tradiționale și formele rezultate din ele — procedee și

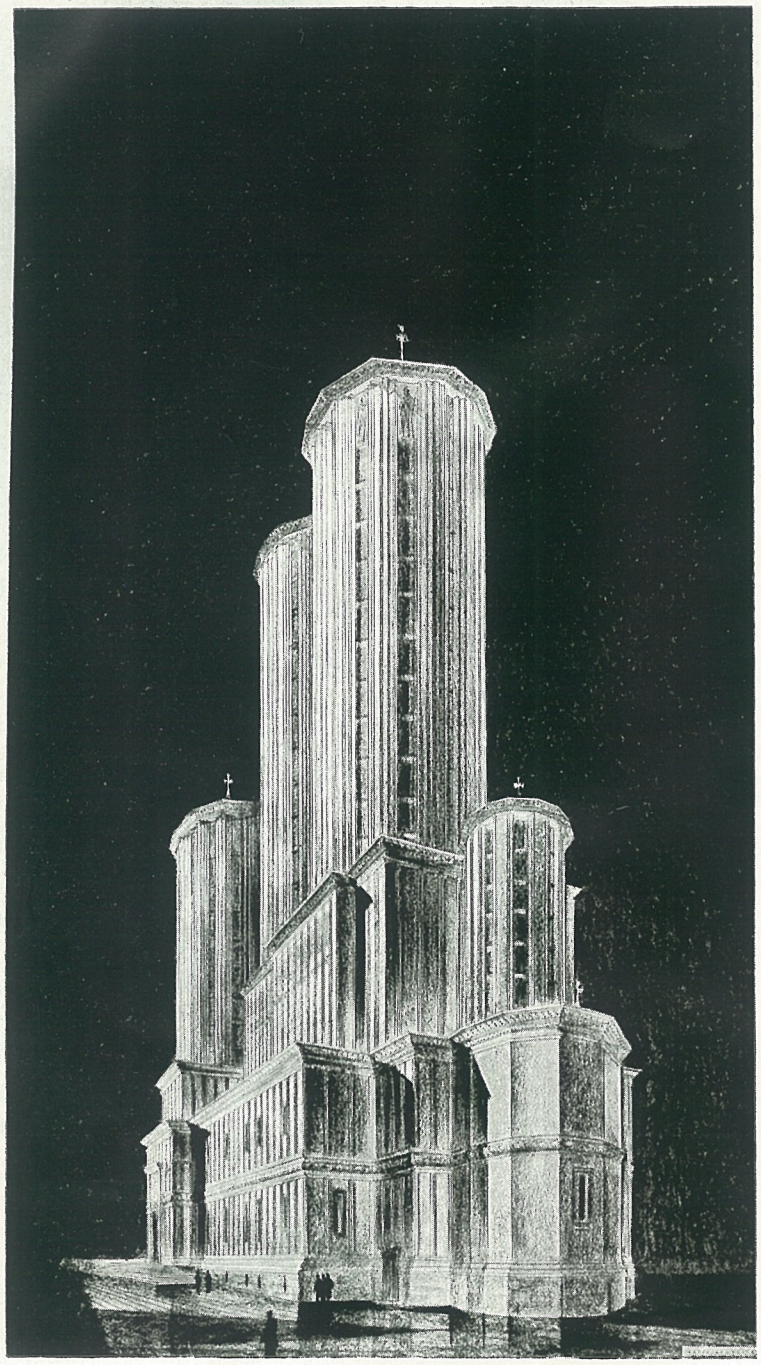

Perspectivă posterioară.

Perspectivă interioară. — Planul.

forme pe cari le au edificii de mică proporție — planul suferă întrucâtva de lipsa de monumentalitate.

In interior mai ales privirea nu va putea îmbrățișa tot spațiul, turlele excesiv de înălțate nu vor putea fi văzute decât dintr'un punct sub ele. Acest defect îl au majoritatea vechilor biserici moldovenești și muntenești, fapt care scuză această lipsă din proect.

Simplitatea planului prezintă însă importante avantagii. In interior apar suprafețe vaste rezervate pentru pictură, calitate excepțională a proectului față de celelalte proecte concurente.

In exterior — tot ca o consecință a simplicității de plan, volumul construcției apare unitar ; doar suprafața mare a pereților este împărțită în registre pe aceleași principii tradiționale.

Au dat loc la discuții turlele exagerat înălțate cari atrag atențiunea mai ales în fațadele laterale. Socotim însă acest detaliu ca o încercare de spiritualizare, o încercare de acuzare a compoziției în verticală, care în fațada principală devine impunătoare.

Este de luat în seamă încercarea îndrăsneață a concurentului de a relua formele micilor noastre biserici și a le transpune în monumental. Nu putem decât aprecia această îndrăsneală care printr'un studiu reluat, poate remedia defectele aparente.

Autorul mai prezintă o alternativă, a fațadelor în care apare mai acuzată preocuparea de verticalizare a compoziției. Socotim acest studiu interesant însă prea depărtat de prima viziune.

Proectul cu motto „Și învingând păgânii înalță o mânăstire", păstrează ca și proectul prim, nota tradițională, fără

— Planul.

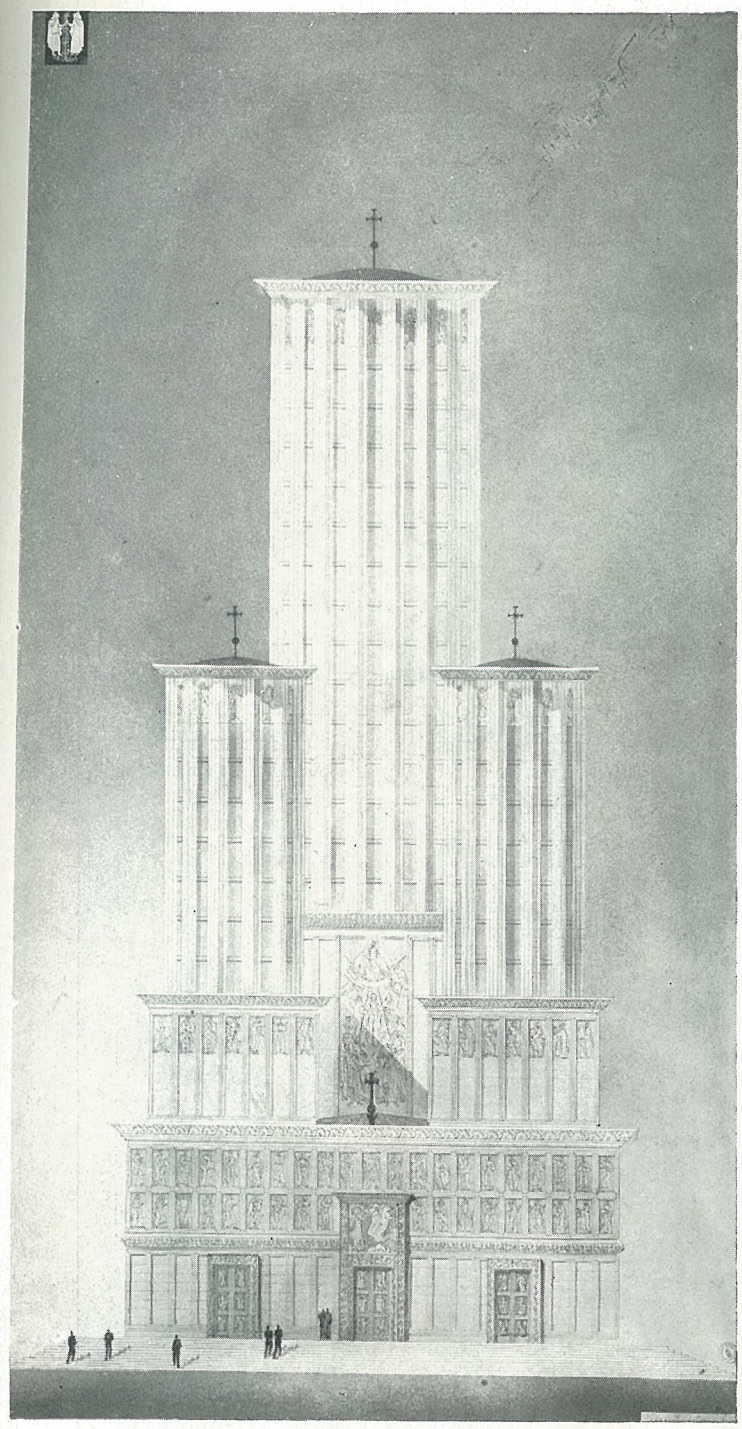

Fațada principlă.

inv. 8518.

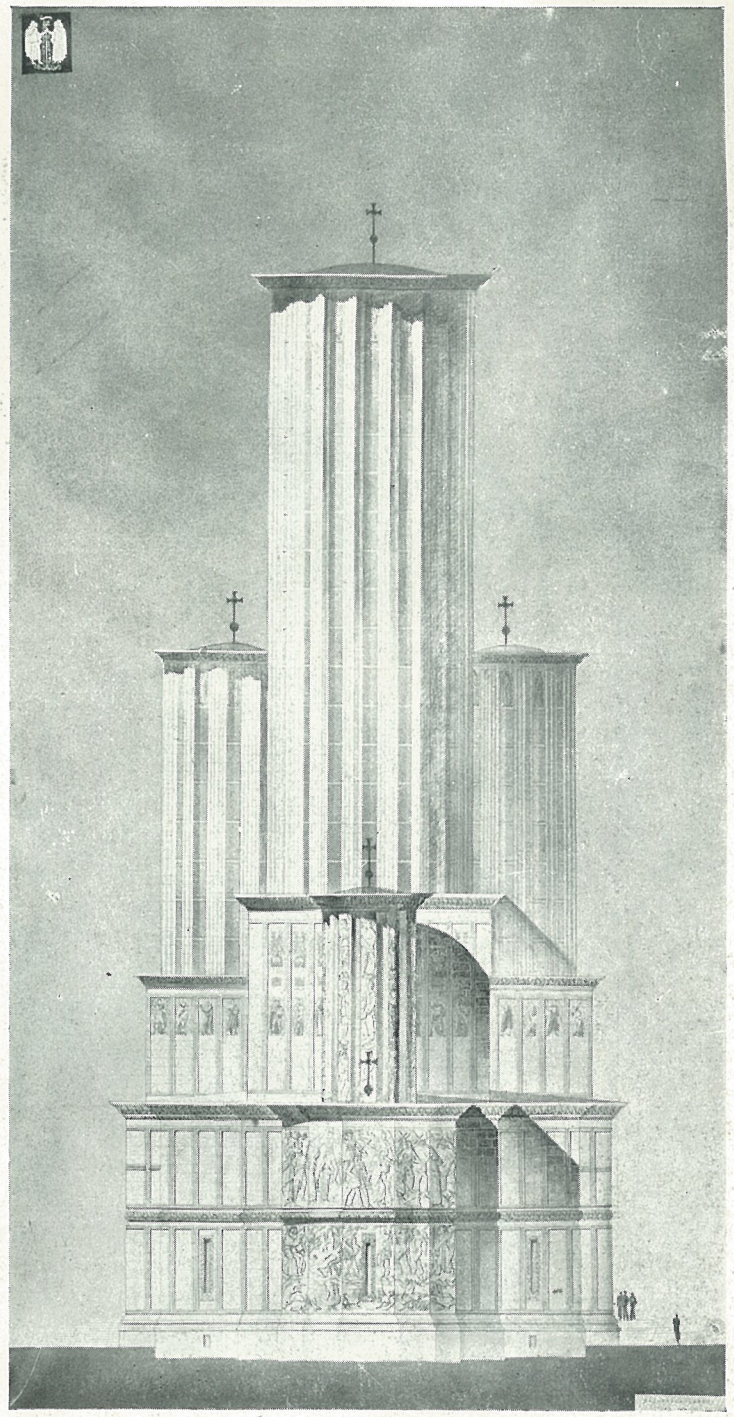

Fațada posterioară.

să reușească însă aceiași măsură în alegerea detaliilor și echilibrarea volumelor.

Respectând principiul bizantin pictura își găsește mari suprafețe.

Raporturile de plinuri și goluri sunt mai puțin reușite. Acest desavantaj îl resimțim mai ales în exterior unde profile și motive decorative aplicate caută să-l remedieze.

Osuarul din subsol este mult prea desvoltat, un defect însă ușor remediabil. Deasemeni sunt de remarcat preocupările urbanisticei bine studiate. Perspectiv însă, ansamblul în compoziție suferă.

In mare proectul se bucură de calități.

Proectul cu motto „16.X.1941" prezintă o construcție ca plan și volum pe aceiași tradiție bizantină. Detaliile ornamentale sunt însă apropiate stilului romanic.

Impune prin corectitudinea stilului. In țara noastră avem numeroase biserici construite în acest stil, mult mai corect și reușit decât încercările pseudo-bizantine ale ultimilor 50 de ani.

Spațiul interior al catedralei sobru și impozant se resimte în volumele simple și proporționate din exterior. Fără să satisfacă în totul, rămâne un proect de care trebuie ținut seamă.

Proectul cu motto **„Maica Domnului".**

Reia aceleași principii de compoziție ca și proectul cu motto „Sft. Constantin și Elena" fără însă să se claseze de aceiași calitate.

Defecte ale planului — împărțit în două — se resimt în fațadă unde apar cele două turle egale. Totuși datorită ținutei sobre poate fi luat în considerare.

Proectul cu motto „Izbânda".

Deși se plasează alături de erorile cari au depărtat construcțiile noastre bisericești din ultimii ani de tradiția bizantină- adaptând un compromis de plan complicat și la forme

„Și'nvingând păgânii 'nalță o mânăstire".

Vedere perspectivă.

Arh. T. NIGA

Premiat I ex-aequo

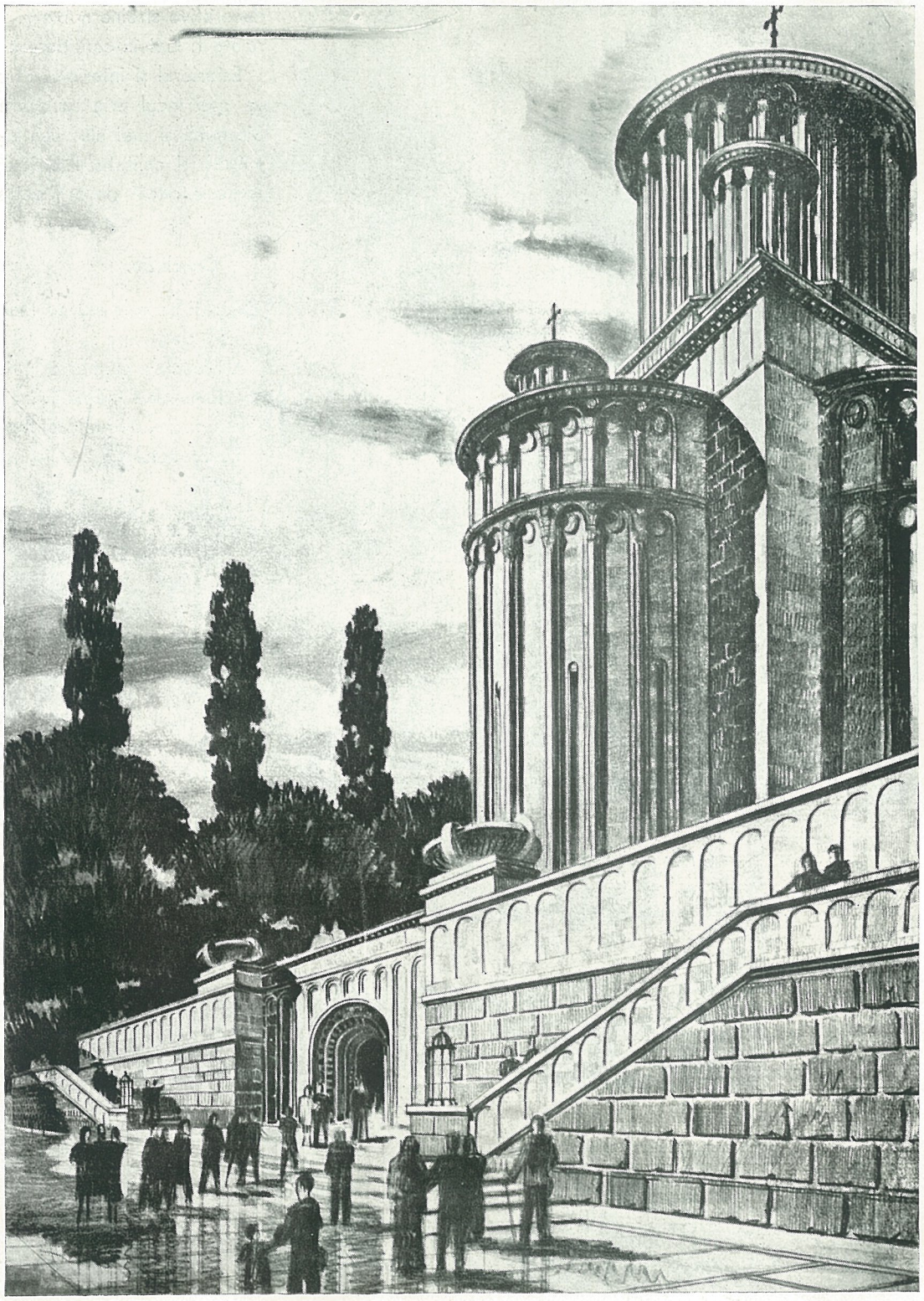

Perspectivă cu intrarea la osuar.

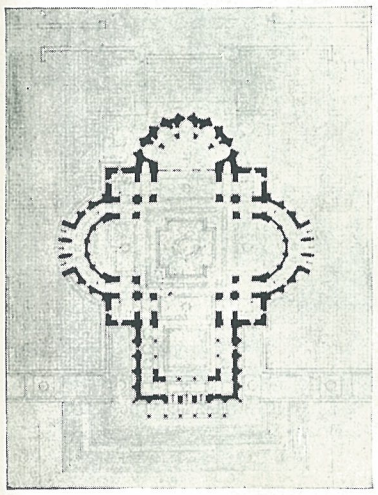

Planul osuarului.

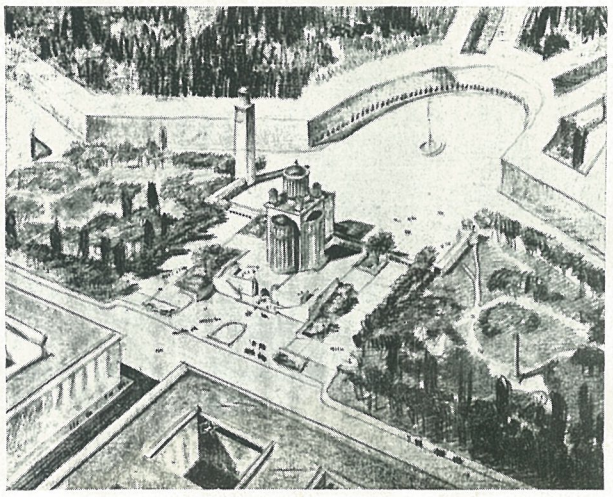

Vedere generală.

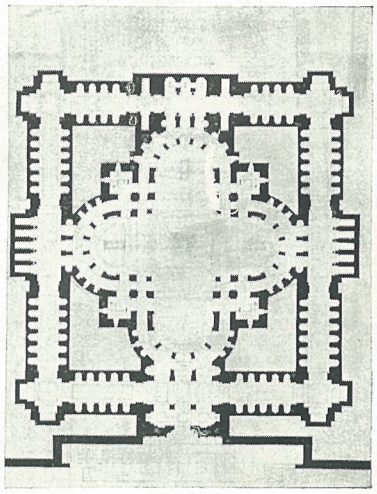

Planul parterului.

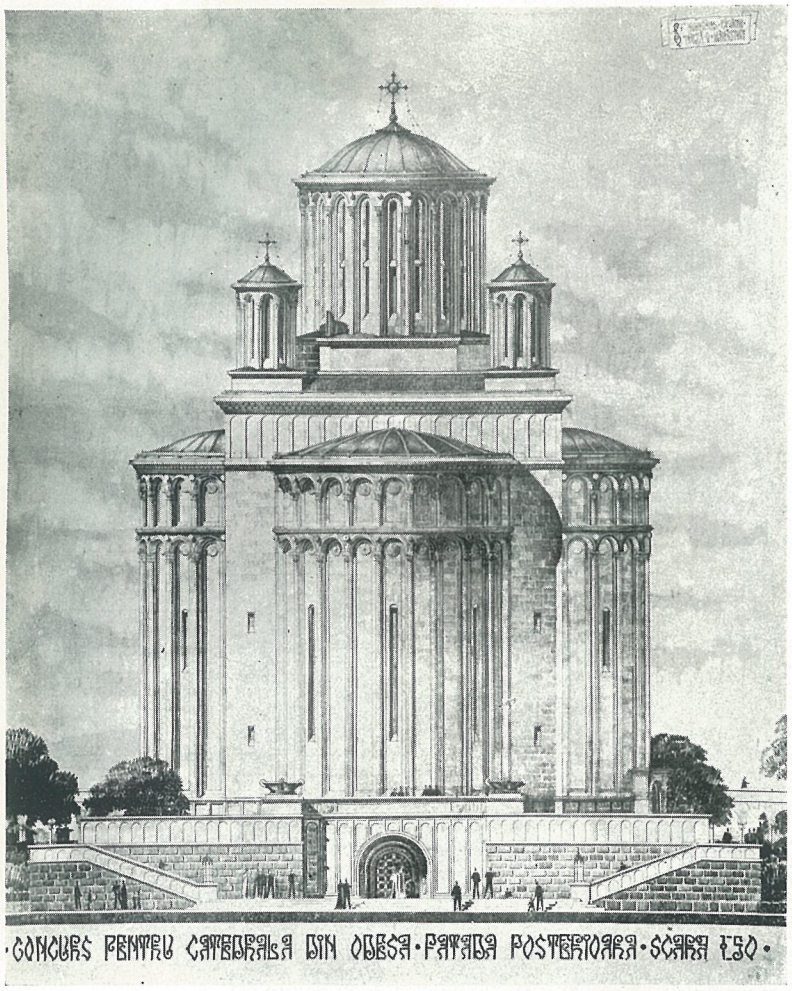

Fațada posterioară.

decorative streine nobleței formelor vechilor noastre biserici, poate fi luat în considerare pentru munca depusă.

Exteriorul și interiorul este supra încărcat. Pictura abia își va găsi locul prin sculptura ornamentală, pe care biserica bizantină și mai ales cea autohtonă nu a avut-o în această măsură și calitate. Rămâne o interpretare mai mult de orfedrerie decât de arhitectură.

Concluzie.

Bazați pe cele expuse mai sus, Comisiunea hotărăște următoarea clasificare :

I. Proectele cu motto ,,Sft. Constantin și Elena'' și cu motto ,,Și învingând păgânii înalță o mânăstire'' se clasifică la egalitate (ex aequo) contopind premiul I cu premiul II.

II. Proectul cu motto ,,16.X.1941'', se clasifică cu premiul III.

III. Proectele cu motto ,,Maica Domnului'' și cu motto ,,Izbânda'', li se atribue câte o mențiune.

Președinte,

p. Guvernator, Arh. HORIA CREANGĂ

Membri : **Arhitect I. C. Roșu**

Arhitect N. Minescu

Secretar, **Gănescu**

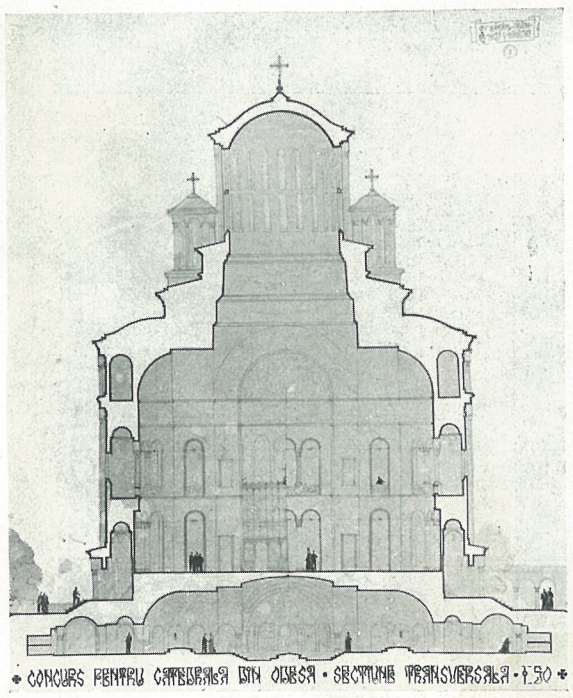

Secție transversală.

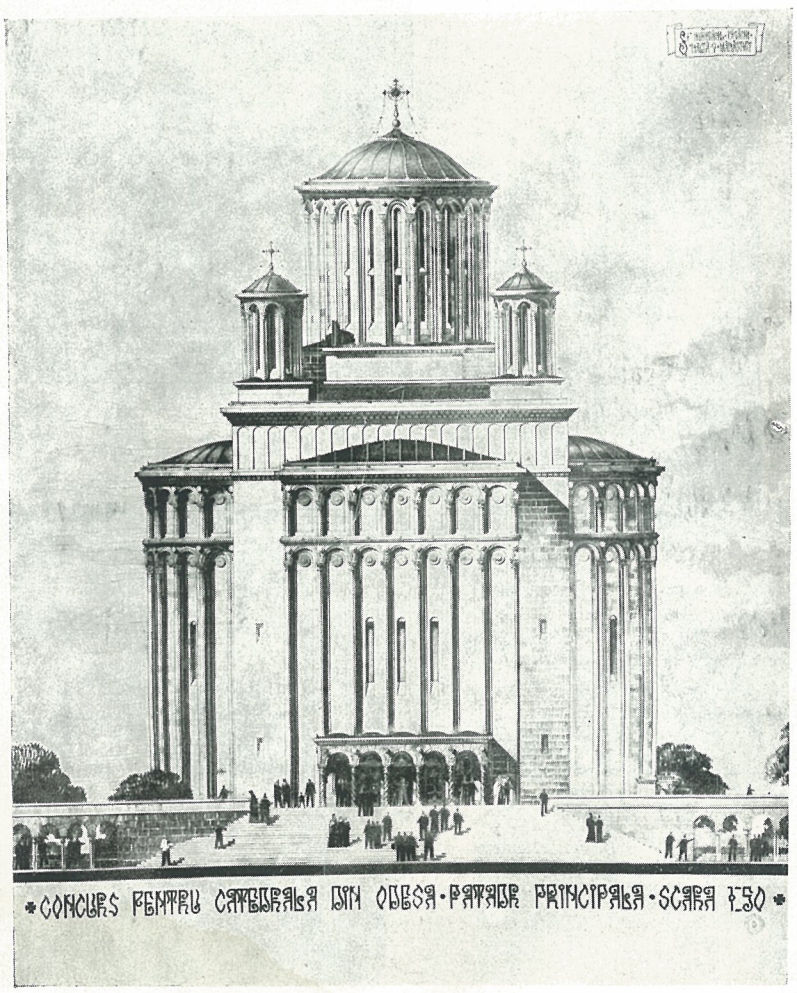

Fațada principală.

Perspectivă generală.

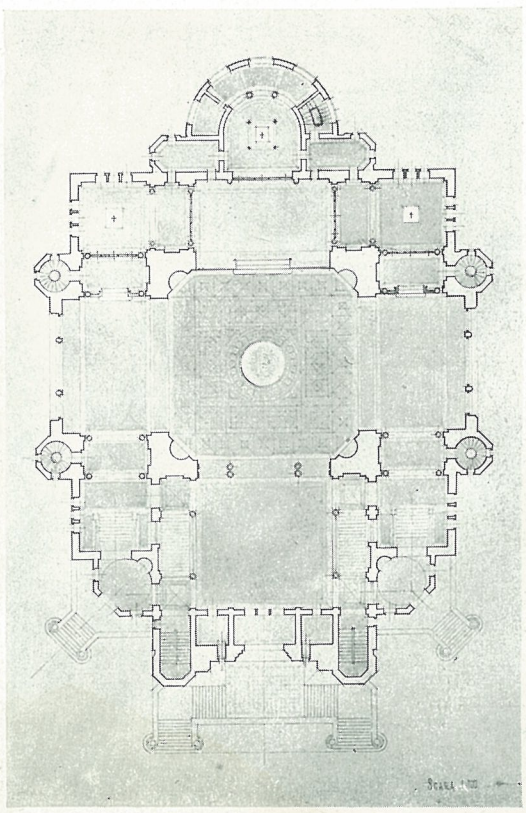

Plan.

Proectul „16.X.1941".

Arhitecții :

Prof. V. KUNDERT

Docent A. ILINSER

Asistent SAPOLAVENCO

Inginer SILVESTROVICI

Odessa.

Premiat III

Fațada principală.

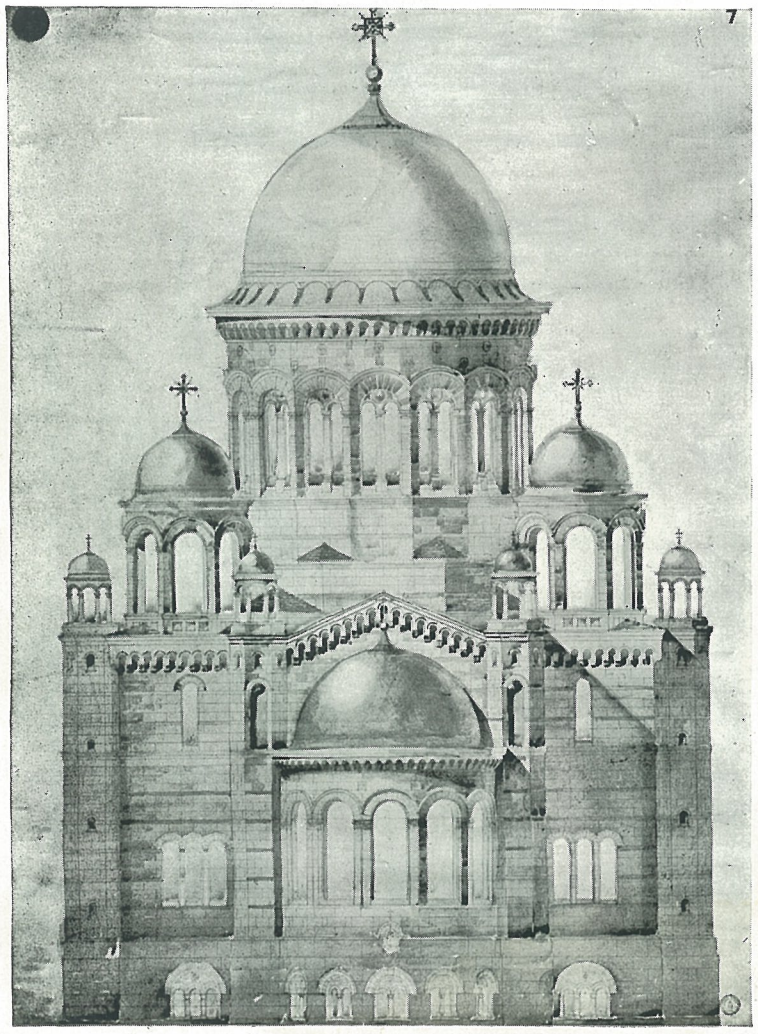

Fațada posterioară,

Față de cele hotărâte mai sus, am procedat apoi la deschiderea plicurilor, proectelor premiate și s'a constatat că :

Proectul cu motto „Sf. Constantin și Elena", aparție d-lor Ilie Teodorescu și Jojea.

Proectul cu motto „Și învingând păgânii înalță o mânăstire", aparține d-lui Niga Tiberiu.

Proectul cu motto „16.X.1941", aparține d-lor prof. Kundert W., docent Ilinser A., asistent Sapolavenco, ing. Silvestrovici.

Proectul cu motto „Maica Domnului" aparține d-lor : arh. Nicolae Goga, Ion Pușchilă, Ion Ciupală, sculptor Dumitru Anastasie, pictor Nicolae Stoica și ing. constr. Alex. Avram.

Proectul cu motto „Izbânda" aparține d-lui Arh. Eugen Popescu.

PREȘEDINTE

p. Guvernator, Arh. HORIA CREANGĂ

Membri : Arhitect I. C. ROȘU

Arhitect C. N. MINESCU

Secretar, G. GĂNESCU

Drept care am încheiat prezentul proces verbal în dublu exemplar.

Subscrisul arhitect I. C. Roșu delegatul Colegiului Arhitecților români, în juriul de judecată, menționez că timpul scurt acordat concurenților până la prima prelungire de termen, precum și scara prea mare la care au fost cerute fațadele sunt principalele motive pentru cari participarea nu a fost mai numeroasă, iar unele studii sunt insuficiente.

Intăresc această concluzie proectele meritorii cari au trebuit să fie scoase din concurs, din cauza prezentării la scară mai mică.

Subscriu la clasificarea ex aequo a proectelor cu motto „Și învingând păgânii înalță o mânăstire" și „Sf. Constantin și Elena". Exclud dela clasificare proectul cu motto „Maica Domnului", întrucât acesta prezintă toate defectele proectului „Sf. Constantin și Elena" și nici una din calitățile acestuia și nici altele proprii.

In ordine clasific : proectul cu motto „Izbânda", apoi cel cu motto „16.X.1941", și cu motto „Trei Ierarhi".

Pun în rândul al doilea la clasificare proectul „Izbânda", pentru calitățile remarcabile ale planului și pentru un foarte reușit volum interior, conturat de ambele secțiuni. Aceasta se traduce prin largi perspective și efecte de spațiu interior.

Menționez proectul „Trei Ierarhi" pentru încercarea de adaptare la monumental, al stilului moldovenesc pe tradiția căruia se menține realizarea.

Membru delegat al C. A. R.

Arhit. I. C. ROȘU

Proiectul „Izbânda".
Menţiune
Arh. EUGEN POPESCU

Faţada principală.

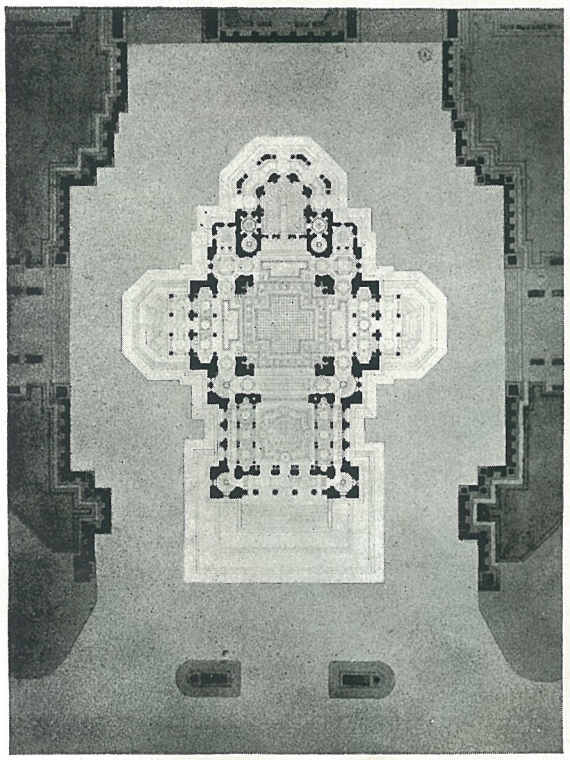

Planul parterului.

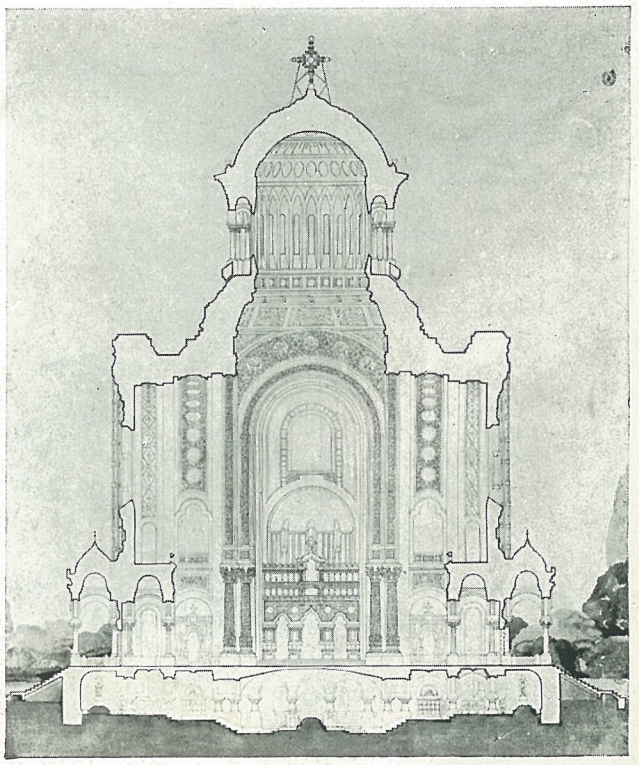

Secţiune.

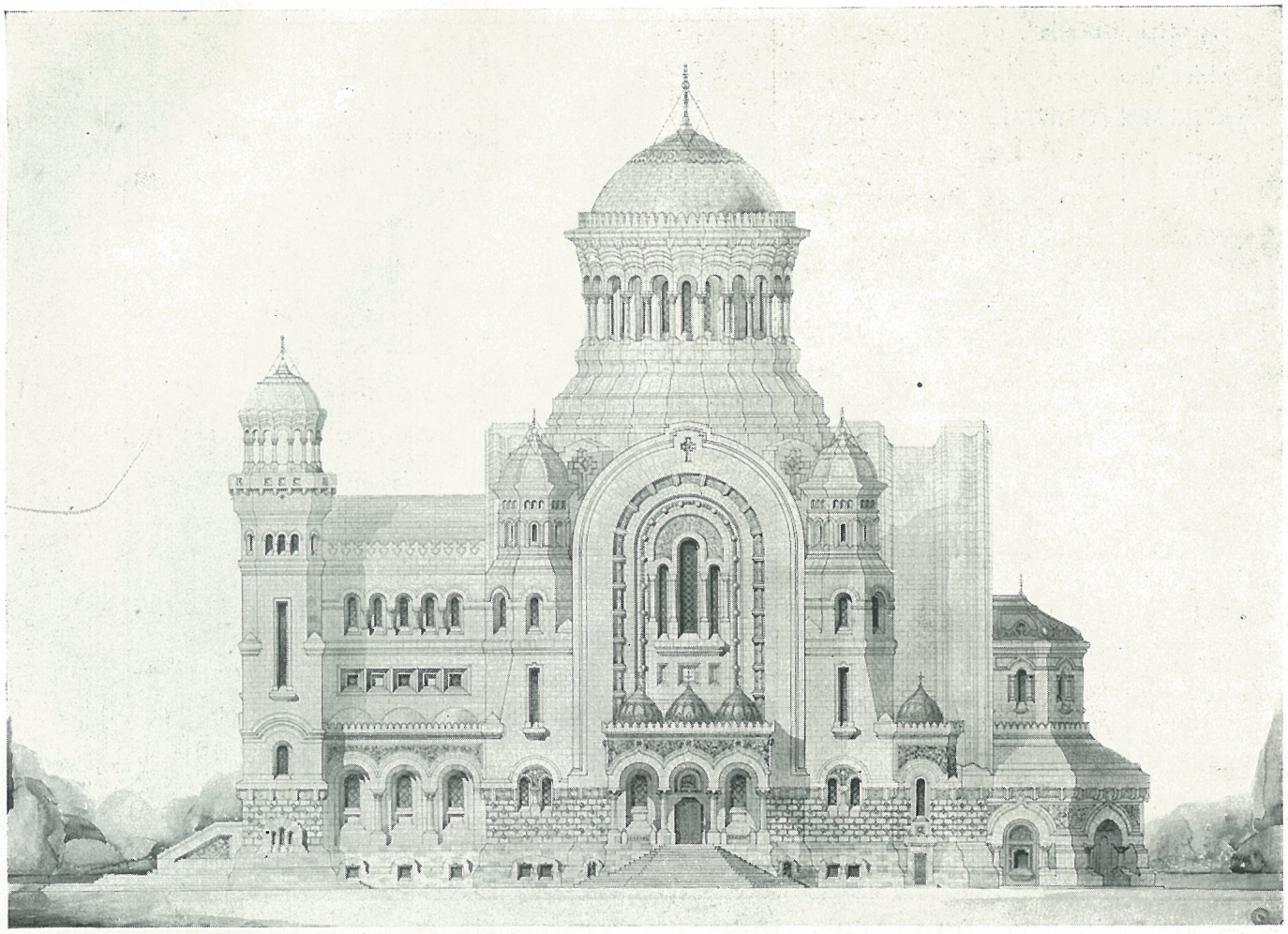

Fațada laterală.

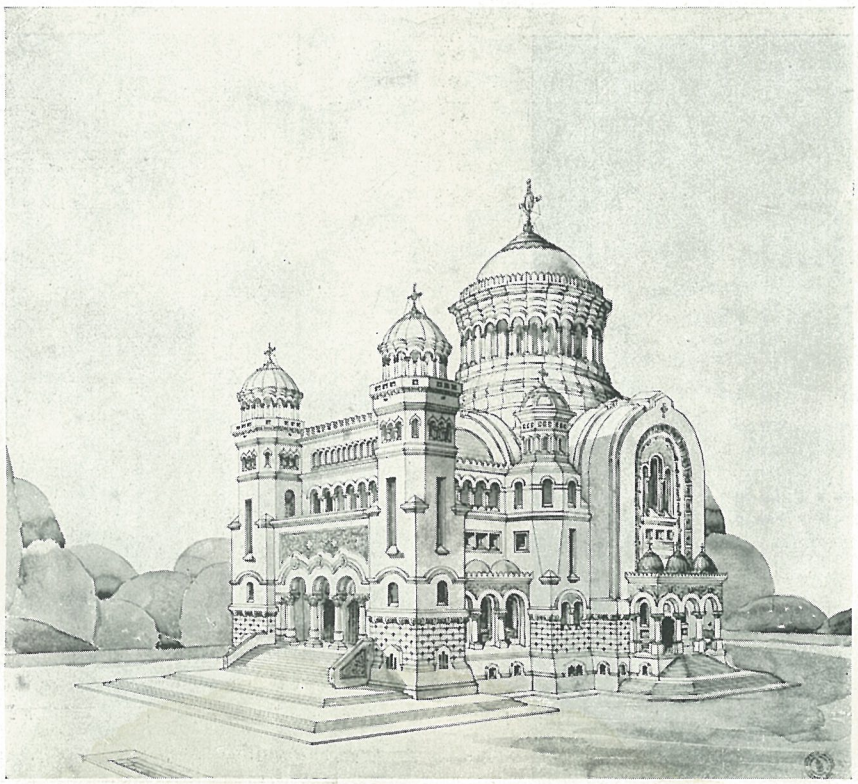

Perspectivă generală.

Proiectul „Maica Domnului".
Mențiune

Arhitecții :

NICOLAE GOGA
ION PUȘCHILĂ
ION CIUPALĂ
Sculptor DUMITRU ANASTASE
Pictor NICOLAE STOICA
Ing. ALEX. AVRAM

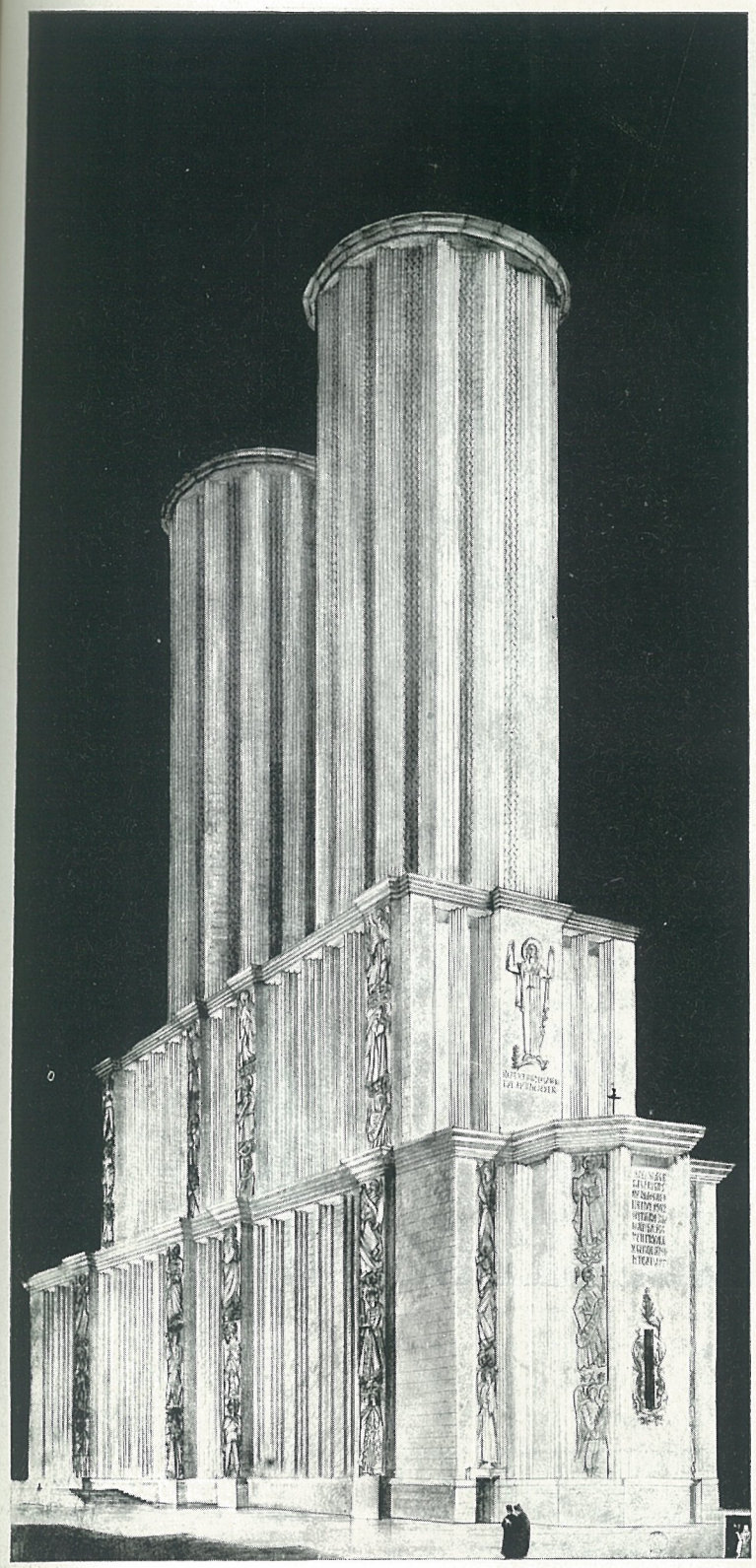

Vedere perspectivă.

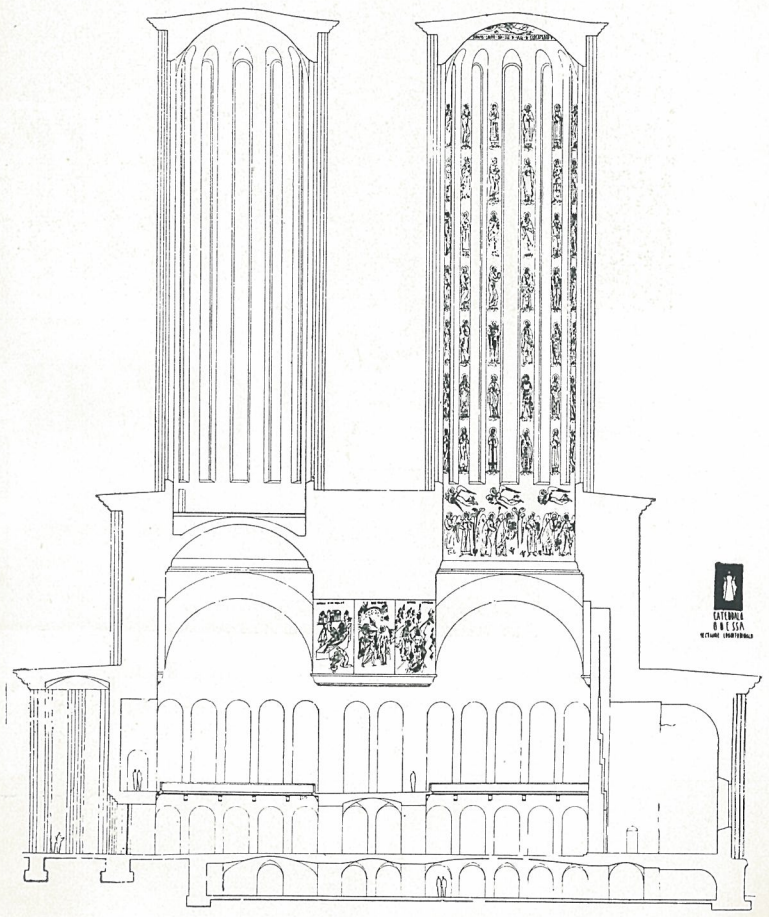

Secție longitudinală.

OPINIE SEPARATĂ

a d-lui arhitect Sp. Cegăneanu

Rezultatul pe care l-a dat acest concurs aste destul de satisfăcător prin numărul participanților, cât și prin calitatea proectelor. Ne gândim cu cât ar fi fost mai satisfăcător acest concurs dacă dela început s'ar fi acordat un timp suficient, nerecurgându-se la o ținere a lui prin amânări succesive și dacă nu s'ar fi cerut o scară prea mare, neuzitată la concursuri publice. Deasemenea și programul prezintă unele lacune care au încurcat, e drept în mică măsură pe concurenți. Dacă publicarea unor asemenea concursuri, și redactarea programelor s'ar face sub auspiciile „Colegiului Arhitecților", care are acumulată toată experiența necesară unor asemenea probleme, concursurile ar da și mai frumoase rezultate. Totuși arhitecții sunt recunoscători că li s'a dat un prilej de manifestare și s'a făcut un prim început de reali-

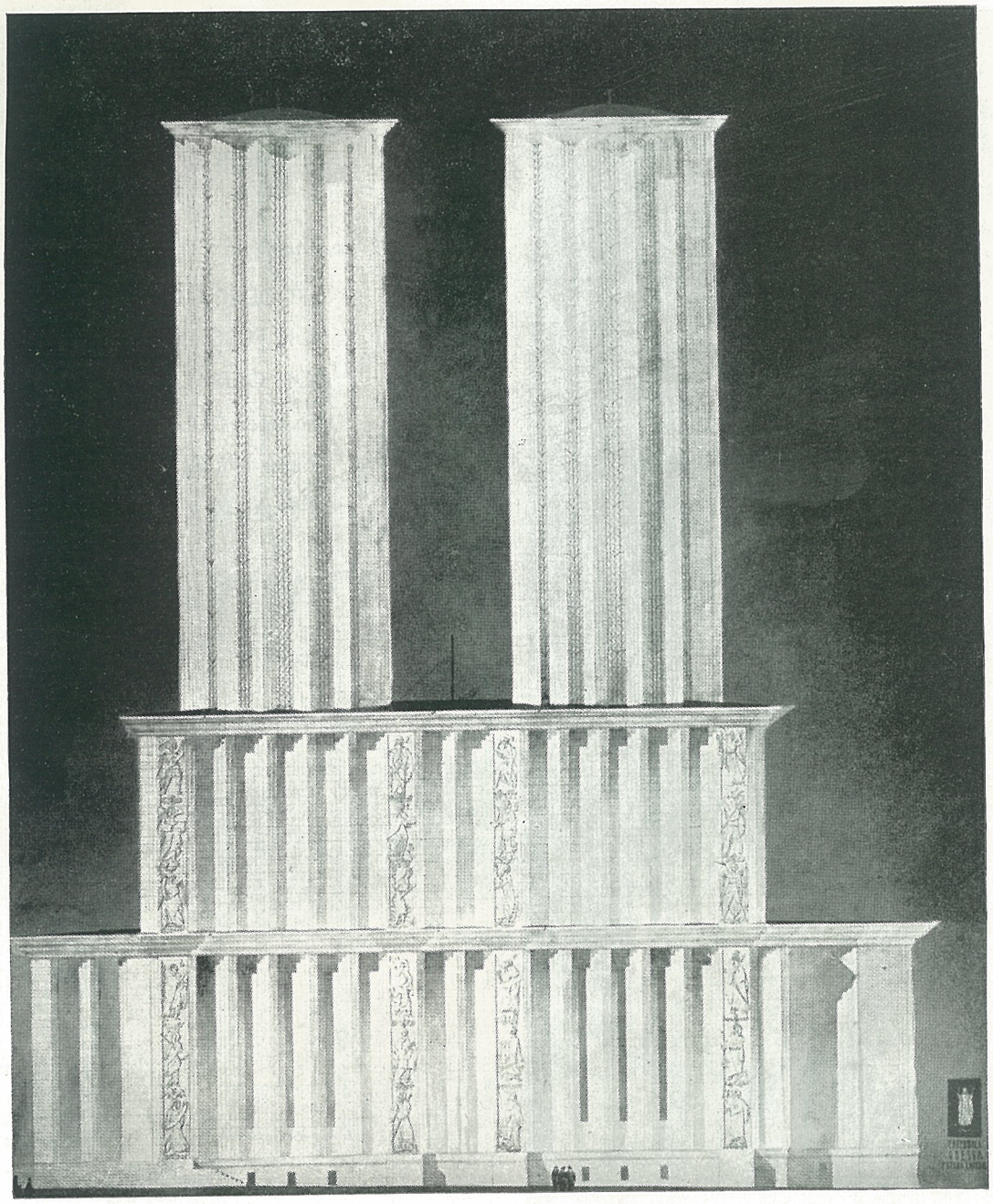

Fațada laterală.

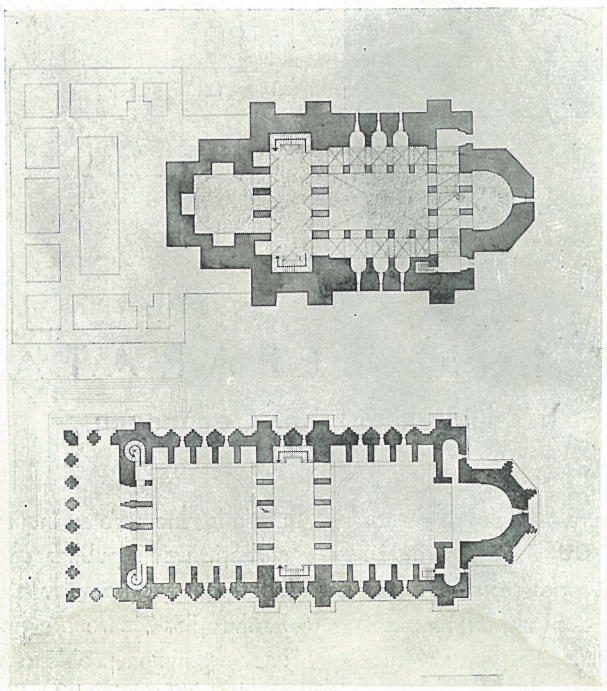

Planurile . subsol și parter.

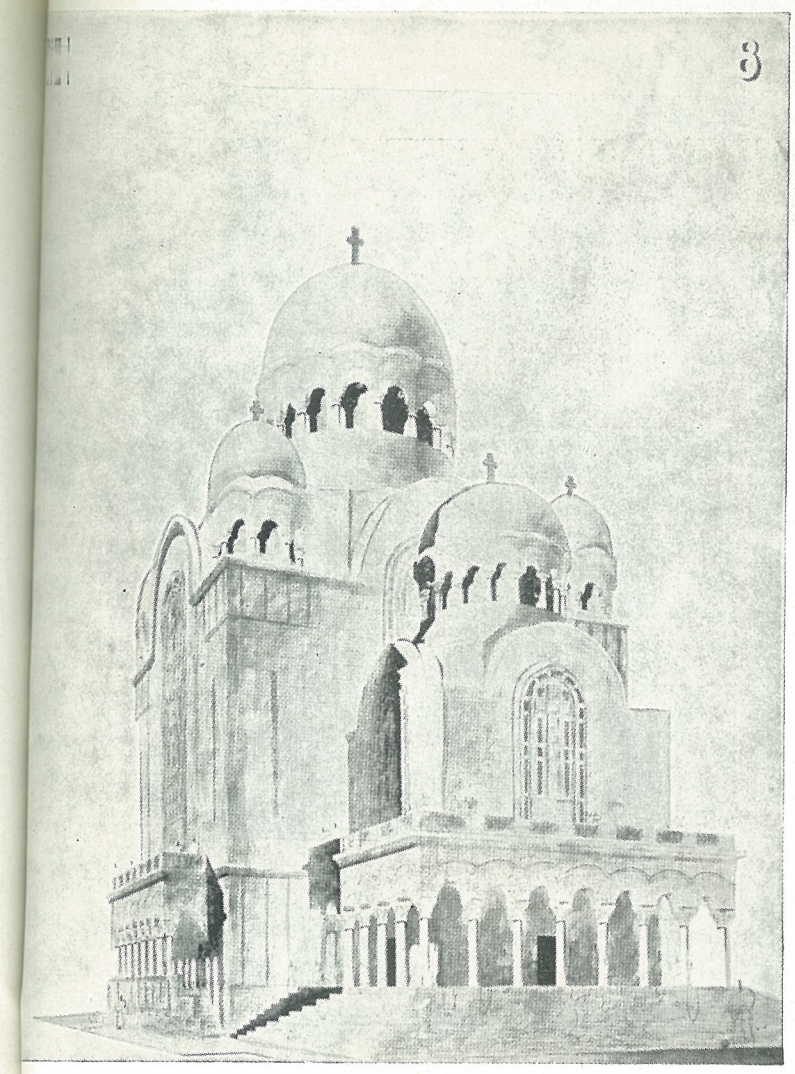

Vedere perspectivă.

Proiectul „Amin".
Arh. VLAD VICTOR

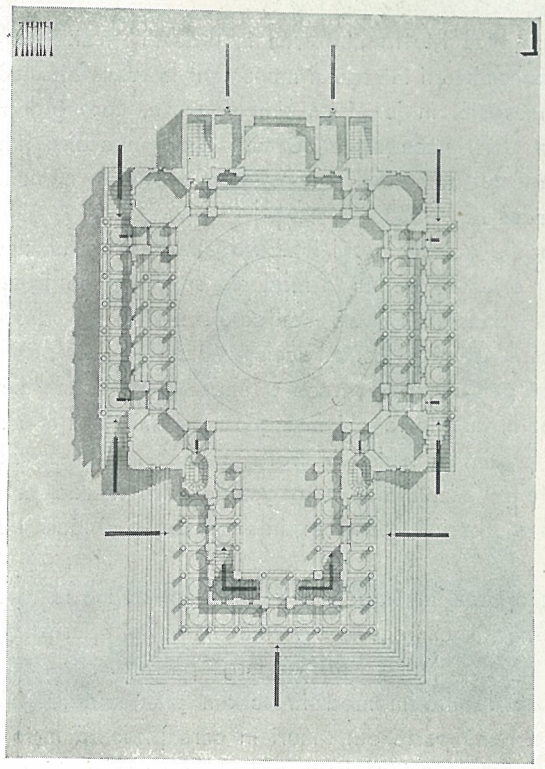

Planul parterului.

zare a lucrărilor prin concurs public, un deziderat de totdeauna al arhitecților însușit atât de Colegiu, organizarea legală a lor cât și de Societatea Arhitecților Români. In judecarea acestui proect am fost nevoit să fac opinie separată, neputând ajunge la un acord cu colegii mei, găsindu-ne principial pe terenuri cu totul opuse. Eu sunt de părere că la un concurs public juriul nu are a se ocupa decât de calitatea proectelor și nu de curente, sau tendințe, sau de tinerețe și bătrânețe, concursul purtându-se asupra unei clădiri și nu asupra unor principii sau teorii. Deci numai de calitatea acestor proecte trebuie să fie vorba și numai ele trebuie să dicteze clasificarea. Or, în tot timpul discuțiunilor din partea reprezentanților Ținutului Transnistriei, când era vorba de proectul cu Motto „Sf. Constantin și Elena" nu am auzit argumente tehnice, ci numai afirmațiunea unor drepturi în baza tinereții și numai a tinereții. Secretul concursului fiind condiția esențială, nu știu cum se putea afirma că acest proect aparține tinereții.

Consecvent principiilor ce trebuie să călăuzească pe un judecător în asemenea cazuri, voi începe cu critica proectelor în ordinea clasificării admise de mine.

Proectul cu Motto „Victorie" prezintă un plan bine închegat care reliefează impresionant partea esențială a unui locaș de cult, naosul, și care evidențiază în fațade și secțiuni, în mod sincer și clar elementele de construcție ce rezultă din plan. Elementele anexe ale naosului dau deplină satisfacție programului și sunt astfel alcătuite și proporționate, încât face să reiasă și mai bine monumentalitatea acestuia. Cupola Pantocratorului, monumentală și organică, având în jurul ei elementele anexe bine proporționate și care evidențiază și dau scara cupolei Pantocratorului, urmărind cu strictețe principiul călăuzitor al planului.

Sinceritatea construcției denotă solide cunoștințe tehnice.

Subsolul ocupat de osuarul morților în războiu, somptuos tratat, urmărește cu sinceritate partea superioară a construcției, găsind totuși prilej de combinații fericite în plasarea sarcofagiilor celor ce prin faptele lor deosebite merită o așezare fastuoasă. Cu deosebire impresionantă este rotonda rezervată eroului necunoscut.

Proectul cu Motto „Izbândă" prezintă un plan de formă dreptunghiulară, bine studiat, care convine dimensiunilor și monumentalității unei catedrale. Era mai bine, natural, dacă ar fi putut să evite stâlpii interiori care susțin arcurile dublouri, uzual dealtfel la bisericile de dimensiuni mari, care

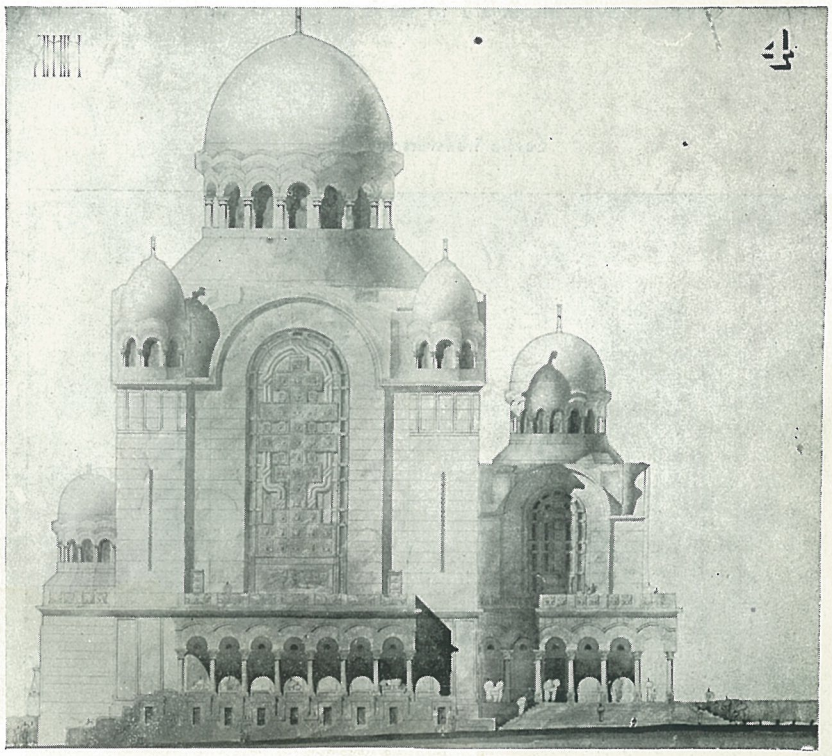

Fațada laterală.

împiedică însă vederea și face inutilizabilă o mică parte din suprafața bisericii. Fațadele tratate monumental prezintă unele nesinceretăți ; cum este spre exemplu : mascarea boltei cilindrice a pronaosului în fațada principală cu un zid decorativ fără rost organic. Apoi evidențierea în exterior a trecerii cupolei la un diametru mai redus îi dă o înfățișare greoaie.

Proectul cu Motto „Intrarea în Odessa" tratat pe principiul concentrării întregului monument la suprafața naosului, grupând restul în juru-i ca simple anexe, care îndeplinesc în mod strict necesitățile de cult, dând în acelaș timp — prin raportul dintre ele și naos — o deosebită monumentalitate acestuia.

Fațadele tratate în stil lombard adaptat tipului clădirilor de cult oriental, traduc în mod cât se poate de sincer elementele planului. Cupola Pantocratorului are o desvoltare deosebită, înălțându-se cu acelaș diametru, fără obișnuitele reduceri ; în natură va face o impresie monumentală.

Proectul cu Motto „Și învingând păgânii, înalță o mânăstire", prezintă un plan în treflă, cu sânurile și altarul mult alungite și înconjurate de o galerie care merge pe toată înălțimea Bisericii, dând în interior două rânduri de balcoane.

Evidențierea în fațadă a formei de cruce nu mai este însă urmărită, ci trece la o formă diametral opusă, la aceea a unui dom sprijinit pe o bază largă patrată. Forma aceasta neputând rezulta în mod firesc din plan, autorul încalecă peste o bună parte din sânuri în care plasează niște arcuri largi, pe care sprijină baza patrată a cupolei. Și cum patratul acesta s'ar fi închis în aer, plasează în cele patru colțuri exterioare ale brațelor crucii câte un patrat disproporționat de mare, în care așează scările, spre a găsi puncte de sprijin pentru baza cupolei. Sânurile în acest caz nu mai îndeplinesc funcțiunea organică din plan, ci devin niște neînsemnate elemente parazitare ale domului îndeplinind în fațadă mai mult un rol decorativ. Deci o arhitectură cu totul falșă. Posedă totuși unele calități de stil prin reminiscențele utilizate cu gust și mai ales prin modul de prezentare al proectului.

Cripta inutil desvoltată prin galeriile largi care încadrează Biserica într'un pătrat.

Proectul cu Motto „Trei Ierarhi" prezintă un plan cu o singură navă, împărțită în naos și pronaos, ambele de importanță egală, încoronate de câte o cupolă, din care una servește de clopotniță.

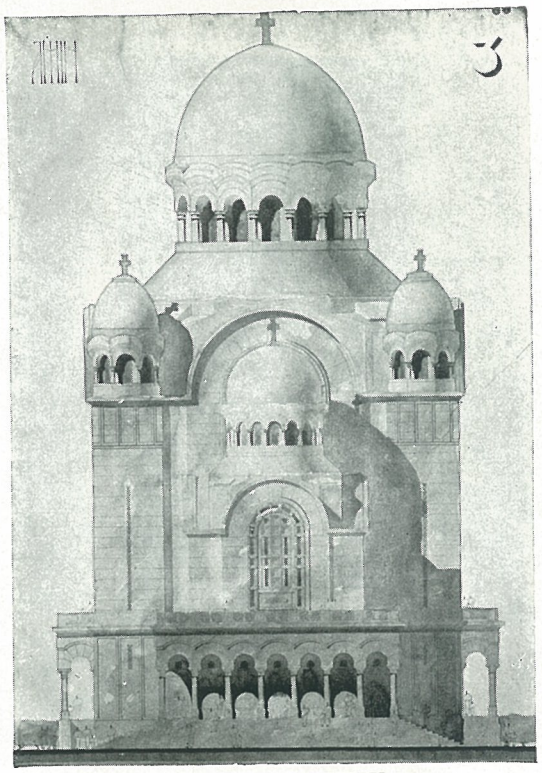

Fațada principală

Egalitatea aceasta atât în plan, cât mai ales în fațadă, este nerecomandabilă din punct de vedere estetic și nejustificată prin destinație.

In fațade prezintă elemente din arhitectura moldovenească, nefericit amestecate cu elemente moderne.

Planul lipsit de monumentalitate, mai ales din cauza introducerii unor altare pe zidurile laterale, care reduc nava principală la o lărgime de mică biserică parohială.

Prezentarea proectului denotă o mare abilitate a desenului.

Proectul cu Motto „Sf. Constantin și Elena" neintrând în clasificația mea, n'aș avea să mă ocup în mod special de el, dacă în sânul Comisiunei de judecată, reprezentanții Ținutului n'ar fi stăruit până la epuizare să susțină acest proect, prezentându-l ca anunțând zorile unei renașteri a artei românești.

Acest proect este o reeditare a machetei „Catedralei Neamului", expusă pe vremea stăpânirii legionare la Expoziția Artei Legionare la sala Dalles. Această apariție stranie, care a jignit profund logica constructivă, simțul estetic și tradiția ortodoxă, nu reprezintă totuși un bun comun, ci opera personală a unui arhitect, cu toate drepturile de autor apărate de legea proprietății artistice.

Dacă autorul actual nu este acelaș cu cel de atunci, avem deaface cu un plagiat ce trebuie tratat ca atare.

Este însă inutil să se recurgă la această măsură, deoarece proectul se exclude prin însușirile sale.

Autorul prezintă un plan de modestă biserică moldovenească, net separat în două părți egale — naos și pronaos — printr'un degajament marcat puternic, și de aceea nefericit, prin stâlpi dreptunghiulari masivi care vor împiedeca vederea în interior.

Fațada nu mai amintește nimic din arhitectura moldovenească cum vrea să afișeze planul, ci vagabondează în domeniul extravaganței și lipsei de logică.

Fațada de front afișează silueta unei porți egiptiene, (vezi

Secție transversală.

Fațada principală.

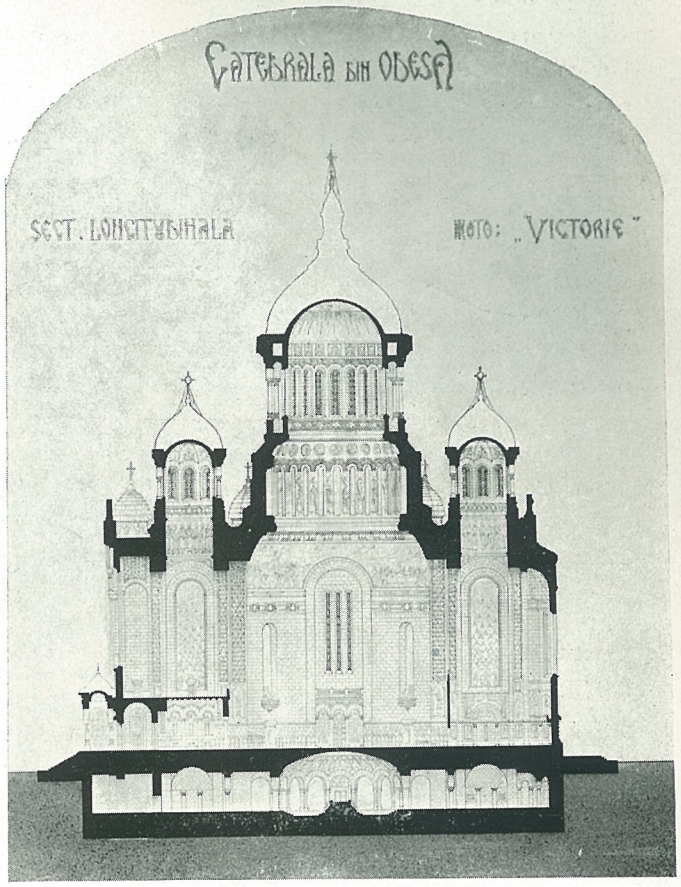

Secție transversală.

Proiectul „Victoria".
Arh. C. POMPONIU

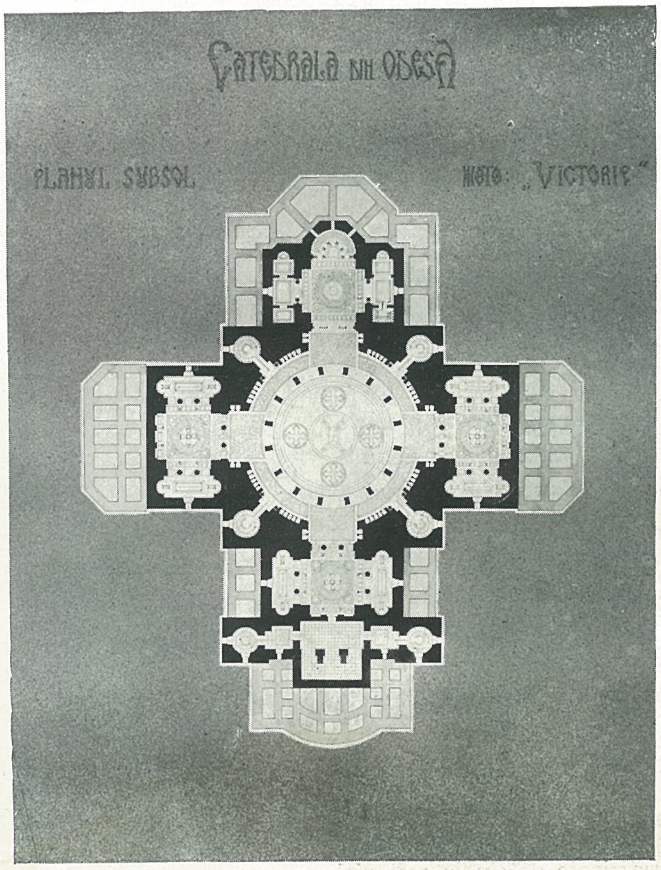

Planul subsol.

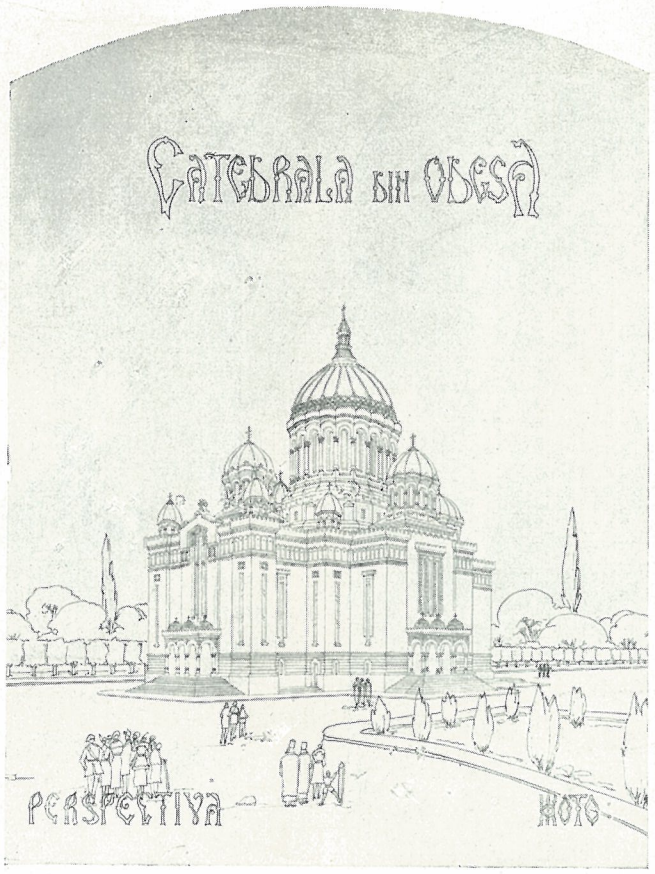

Perspectivă generală.

poarta templului păgân Isis din Fhilea (Maspero, Egiptul, p. 234), pe care o decorează cu elemente dela Mitropolia din București, pe care se ridică o serie de coșuri de fabrică, iar în fațada laterală ne oferă un dreptunghiu, împărțit în trei registre, din care cel superior de o înălțime care le sdrobește pe cele inferioare, nu are nici o legătură cu forma interioară a construcției.

Din învelitoarea acestui dreptunghiu fără evidențierea substrucției se ridică două tuburi cilindrice de forma și dimensiunile unui coș de fabrică flancat în dreapta și în stânga de coșuri cu diametre și înălțimi mai mici.

O uzină al cărei proprietar maniac religios i-a decorat pereții exteriori cu panourile decorative ale Mitropoliei din București.

Fațada principală, care nu poate fi văzută astfel decât dintrun singur punct, niciodată realizabil și trucurile întrebuințate la perspectivă — nu pot păcăli pe un specialist. Interiorul însă este și mai dezastruos, dezastrul apărând net mai ales din cauza că programul cerând o secțiune transversală prin naos și Pantocrator obligă pe autor să prezinte această parte monumentală și exclusivă a unei catedrale care întotdeauna impune prin lărgimea arcurilor dublouri și amploarea cupolei Pantocratorului, oferindu-ne un tub care știi unde începe, dar nu mai știi când și unde se va termina. Un monument de viziune apocaliptică, inexplicabilă altfel decât fie printr'o rătăcire, fie printr'o tendință de altă natură, care caută printr'un succes consacrat oficial în domeniul artistic să obțină baloanele de oxigen necesare în altă parte.

O rătăcire periculoasă în orice fel, dar mai ales în domeniul estetic, în momentul când tineretul e neformat încă.

Restul proectelor : o parte au fost eliminate prin efectul programului, iar o parte prin insuficiențe de studiu care nici nu mai merită să fie relevate.

Sunt de părere să nu se desfacă plicurile înainte ca Domnul Guvernator să fi luat cunoștință de lucrările Comisiunei. Cum însă sala trebuie să fie eliberată, opinez să se lase imediat acces publicului fără a se afișa proectele premiate, ceeace nu se poate ști înainte de avizul Domnului Guvernator.

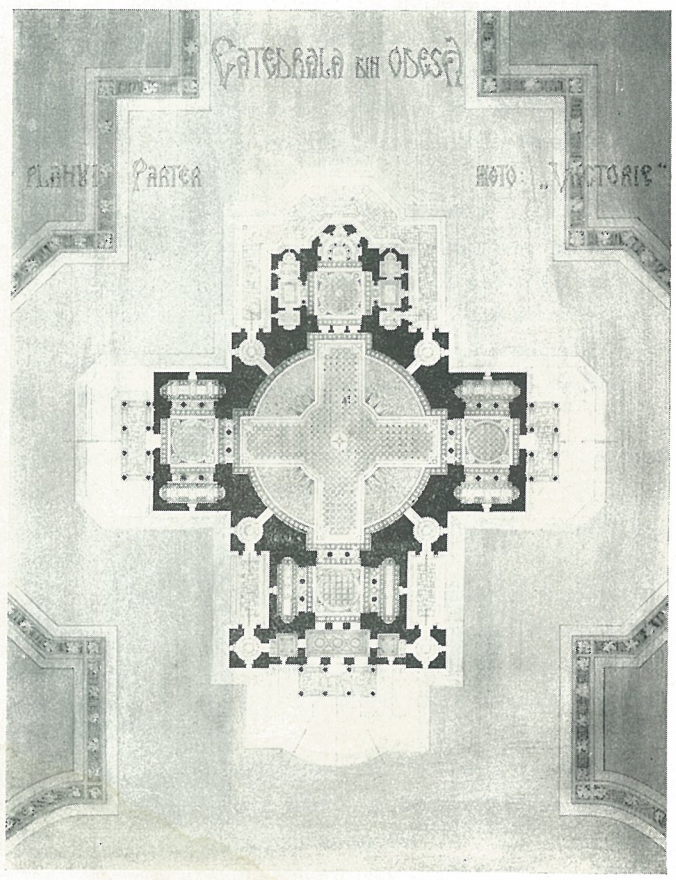

Planul parterului.

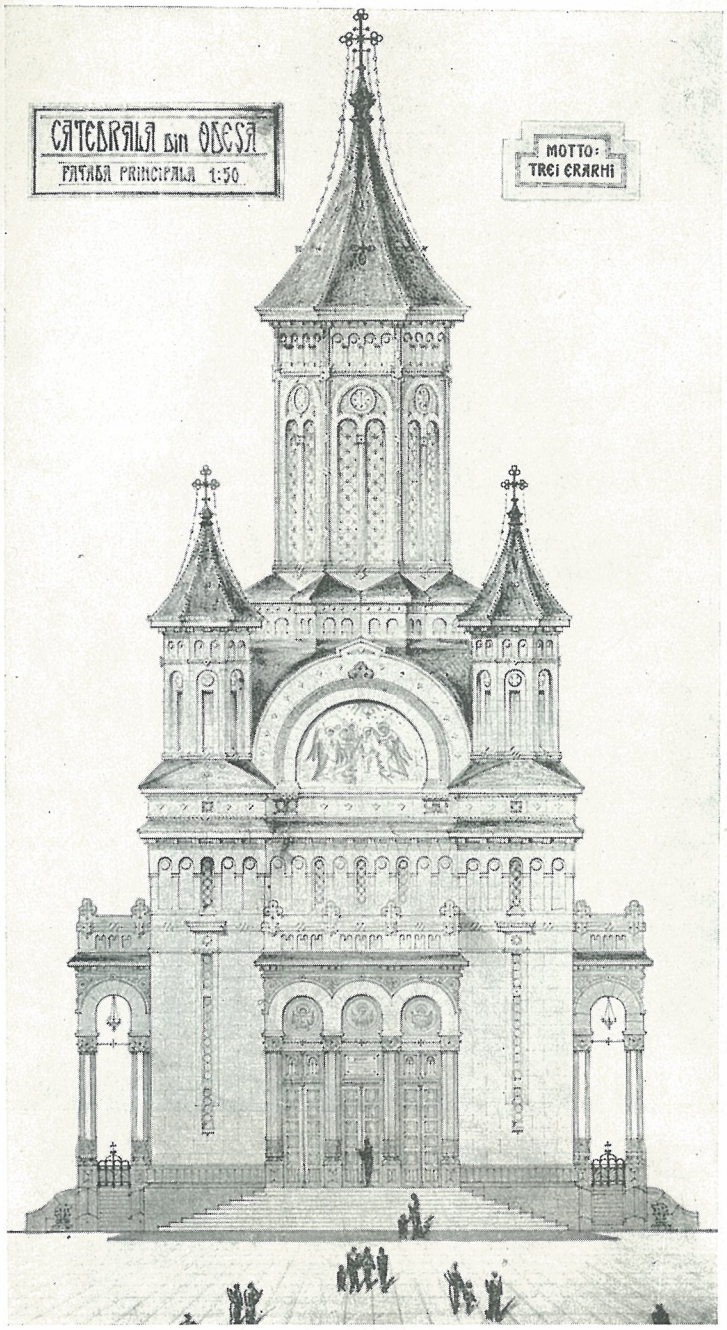

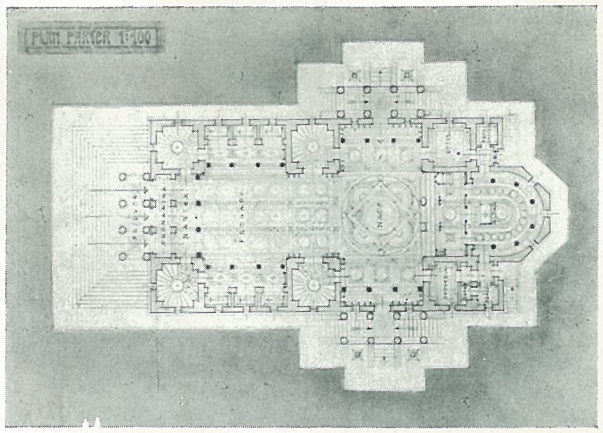

Planul parterului.

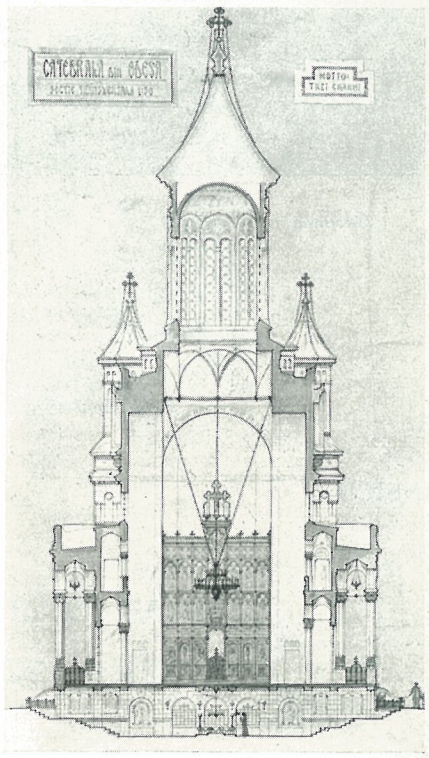

Secție transversală.

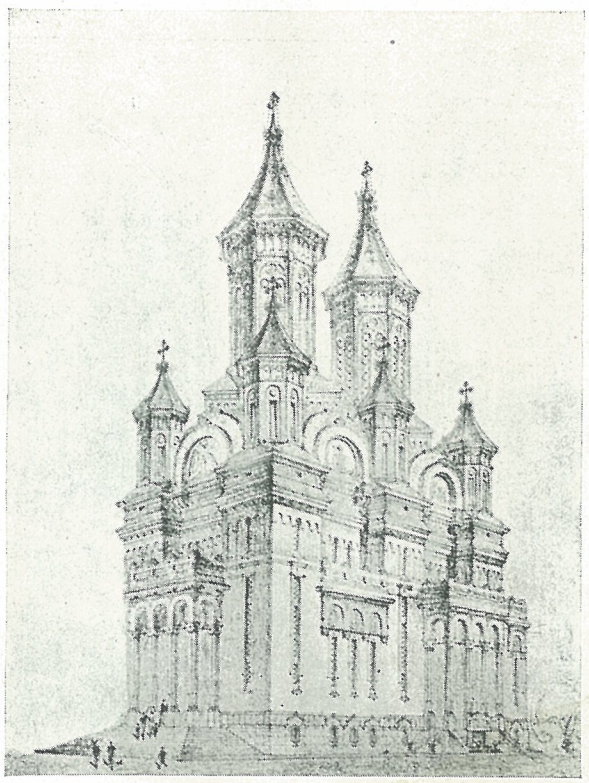

Vedere perspectivă.

Proiectul „Trei Erarhi".

Arh. GH LITEANU

Secțiune longitudinală.

Proectul „Pro Patria"

Prof. Arh. I. TRAIANESCU

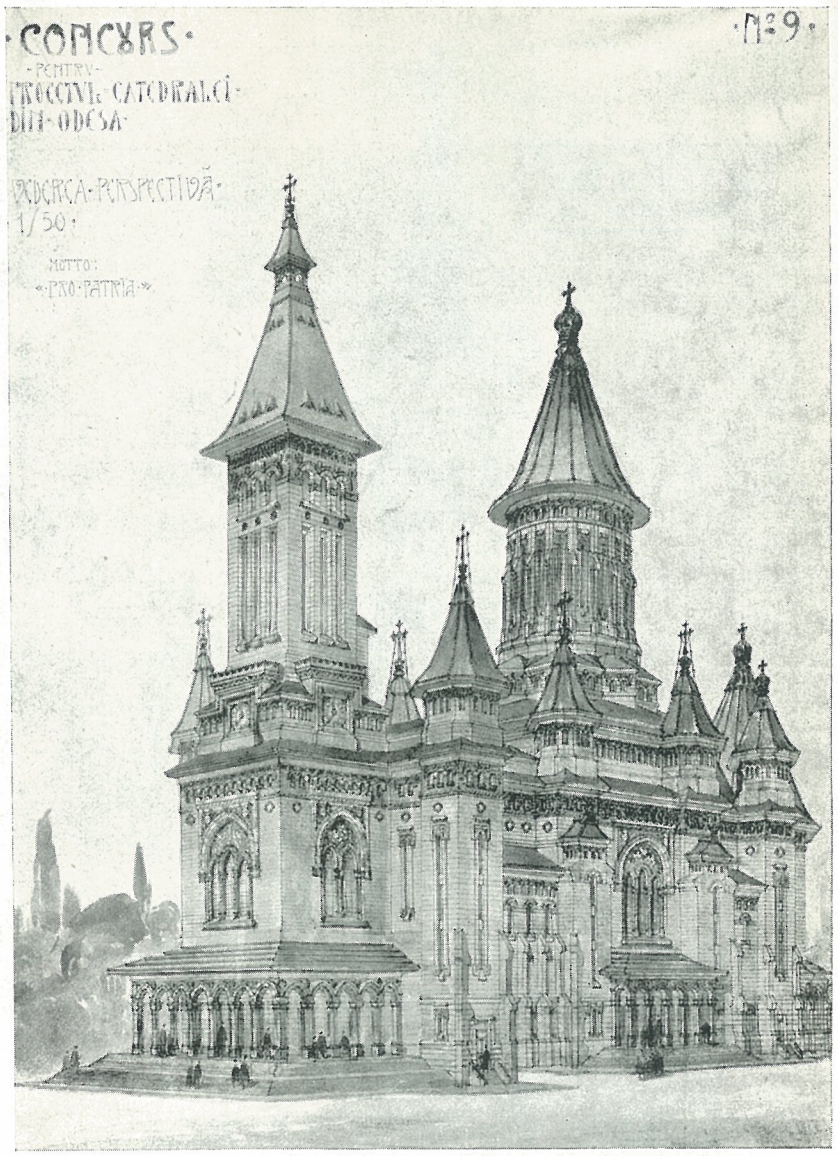

Vedere perspectivă.

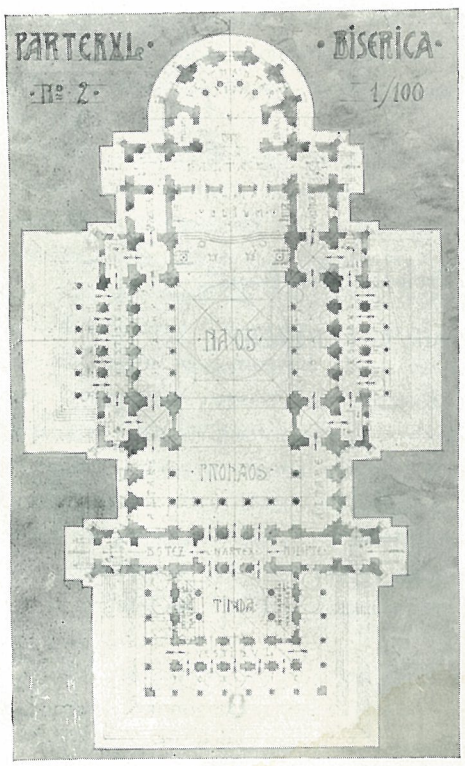

Secție longitudinală.

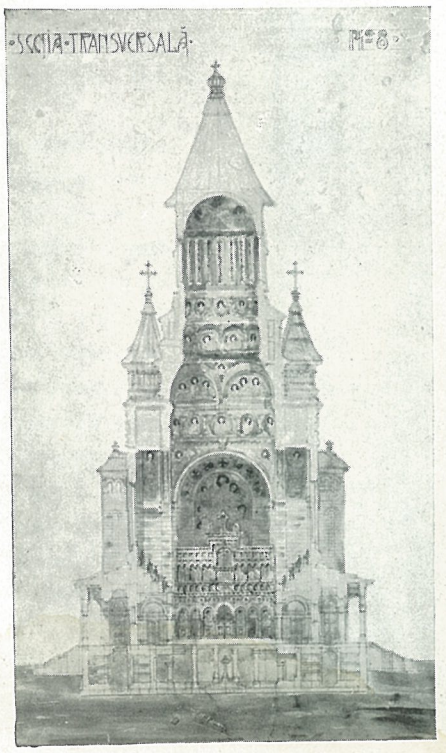

Secție transversală.

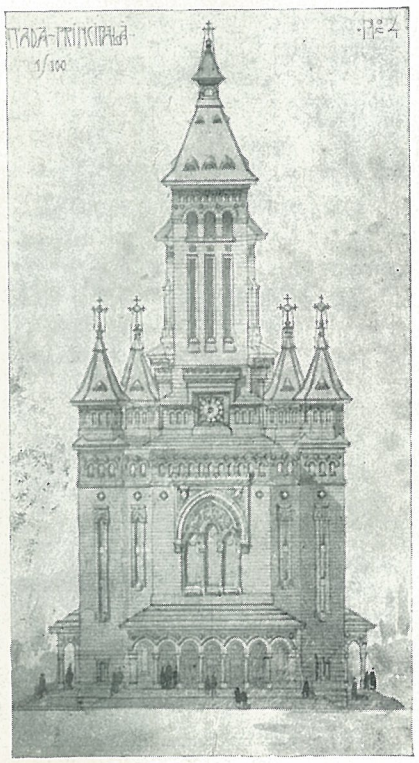

Fațada principală.

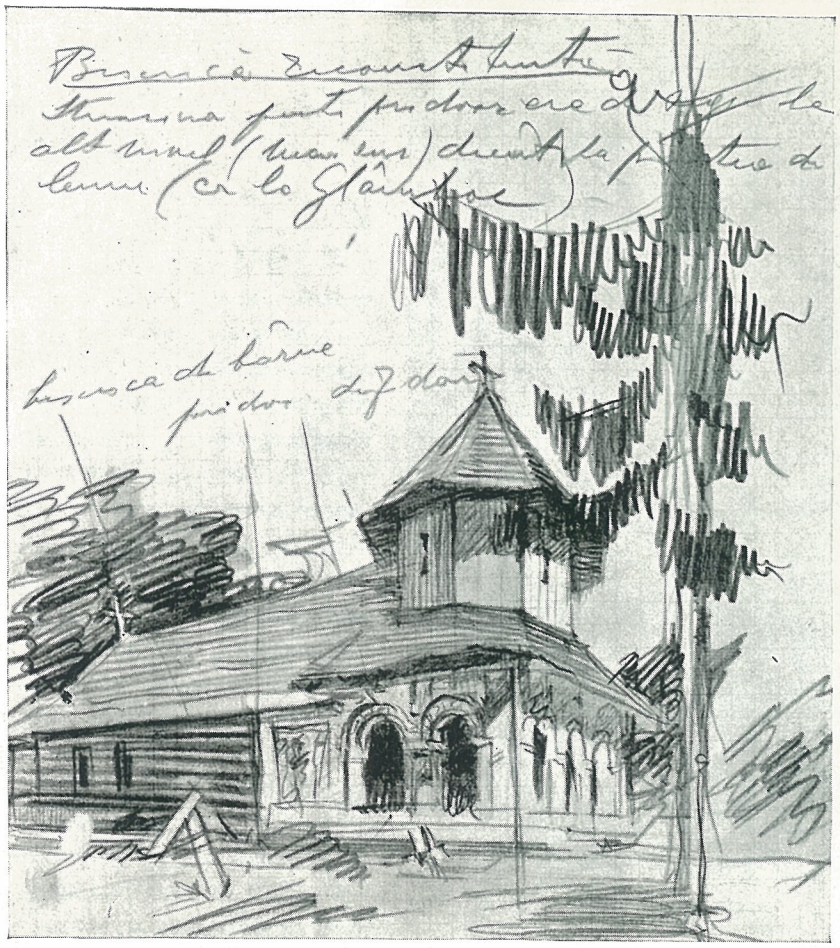

BISERICI DE LEMN

O BISERICA REGASITA LA BASCOV — ARGEŞ

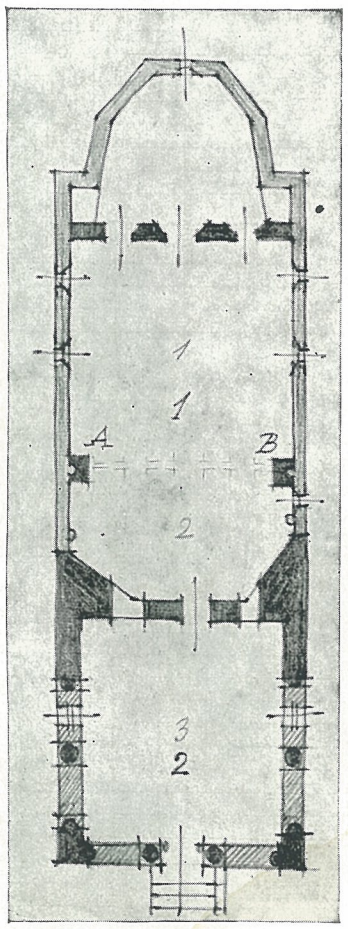

Arhitect P. E. MICLESCU

Bisericuțele de lemn ale țării noastre, modeste lăcașe de rugă rămase din trecut, în simplitatea lor patriarhală păstrează taina unui farmec adânc, care ne pătrunde și ne înduioșează ca un cântec bătrânesc.

Din clădirile omului „unele sunt mute ; altele vorbesc ; iar altele — care sunt cele mai rare — **cântă**", spune Paul Valéry [1]).

Bisericuțele noastre de lemn — oricât vor fi ele de umile și adesea de sărmane chiar — sunt dintre acestea din urmă.

Rămase de când era țara noastră aproape toată acoperită cu păduri — de când vorba „codrul, frate cu românul" era un adevăr — ele trezesc în noi armoniile unor doine străvechi depe vremurile eroice ale începuturilor vieții românești, vremuri de legendă și de basm ; vremuri de bejenie când valea răsuna de buciumul vestitor de cotropire ; vremuri de evlavie și de credință curată.

Iar dacă pisaniile celor ce mai rămân ne arată că nu sunt îndeobște mai bătrâne de două sau cel mult trei sute de ani, aceasta se datorește materialului din care sunt făcute, prea gingaș pentru a putea rezista mai multor veacuri dearândul în clima noastră aspră.

---

[1]) Paul Valéry : Eupalinos ou l'Architecte.

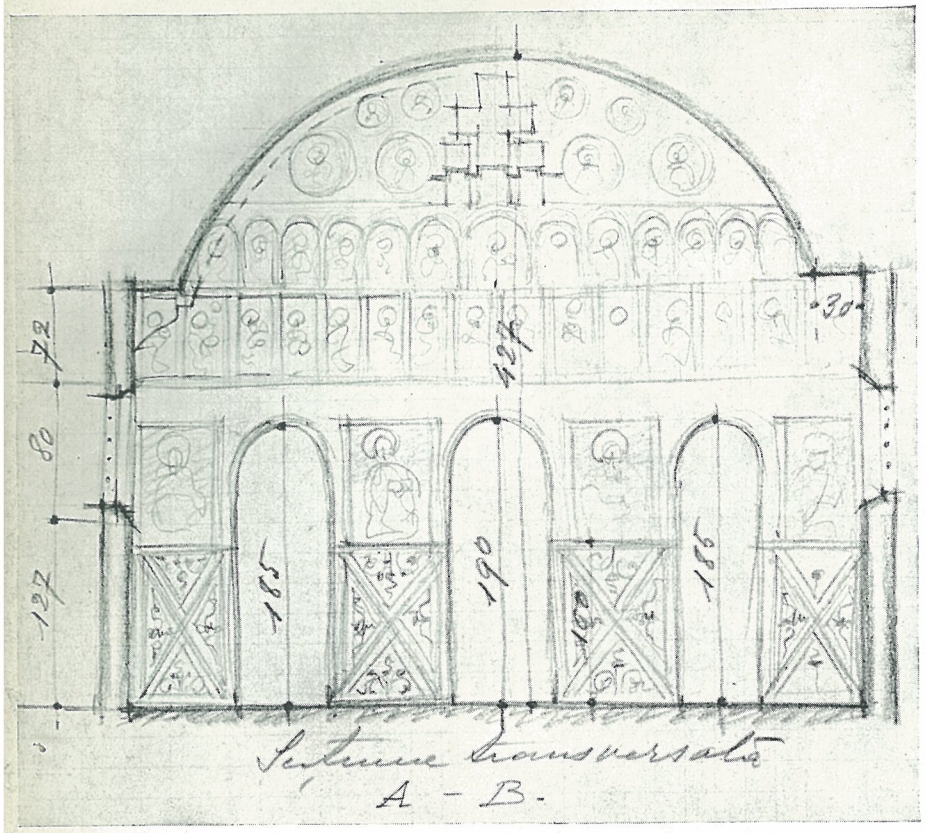

Dar ele, renăscute din aceiași credință, aceiași gândire, aceiași simțire care a dat ființă celor ce le-au precedat, și al căror tipic se pierde în negura trecutului, oglindesc însușirile specifice ale poporului român și evocă întreaga-i epopee ; și dacă după ținuturi, se deosebesc prin amănunte formale, același duh le însuflețește pe toate : al țăranului român de pretutindeni și din totdeauna.

Abia astăzi belșugul unor materiale mai trainice și procedeele construcției moderne au curmat lungul fir al continuității lor.

Iar focul, sau umezeala și gerul atâtor ierni cumplite și arșița verilor noastre, desăvârșesc în fiecare zi opera de distrugere a puținelor ce ne-au mai rămas.

Omul, mai ales săteanul care în ascensiunea lui către ceeace chemăm civilizație, orbit de prestigiul orașului și umilit de rusticitatea creațiunilor sale firești, n'are decât un gând : să le înlocuiască cu podoabe urbane împrumutate dela mahala.

Căci satele noastre în evoluția lor, trec prin stadiul „mahalalei" și prea adesea li se pare locuitorilor lor că „mică și modestă cum este bisericuța lor de lemn, ea nu mai corespunde înstăririi lor de astăzi și ambiției de a întrece pe vecinii cari au biserici noi de zid cu turle multe", cum observă D. arh. Ghika-Budești [2]).

De aceea, mai ales acolo unde a fost orașul mai aproape bisericuțele de lemn tind să dispară.

---

[2]) Biserici de lemn din Oltenia. Bul. Com. Mon. Istorice din anul 1926.

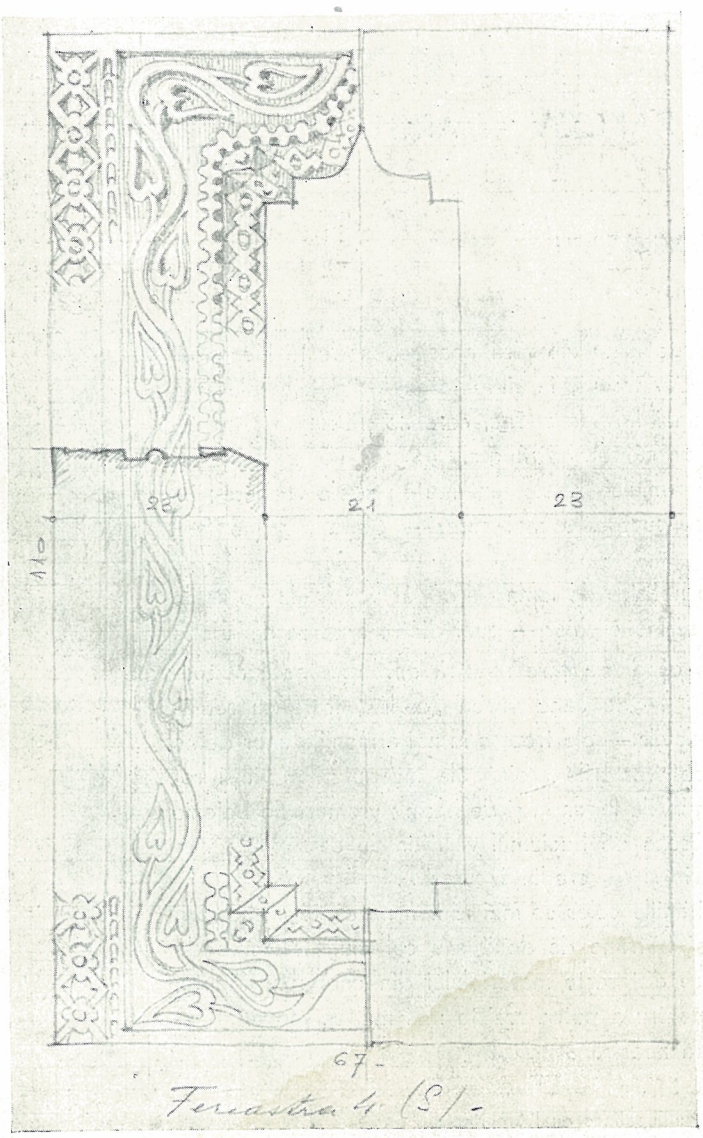

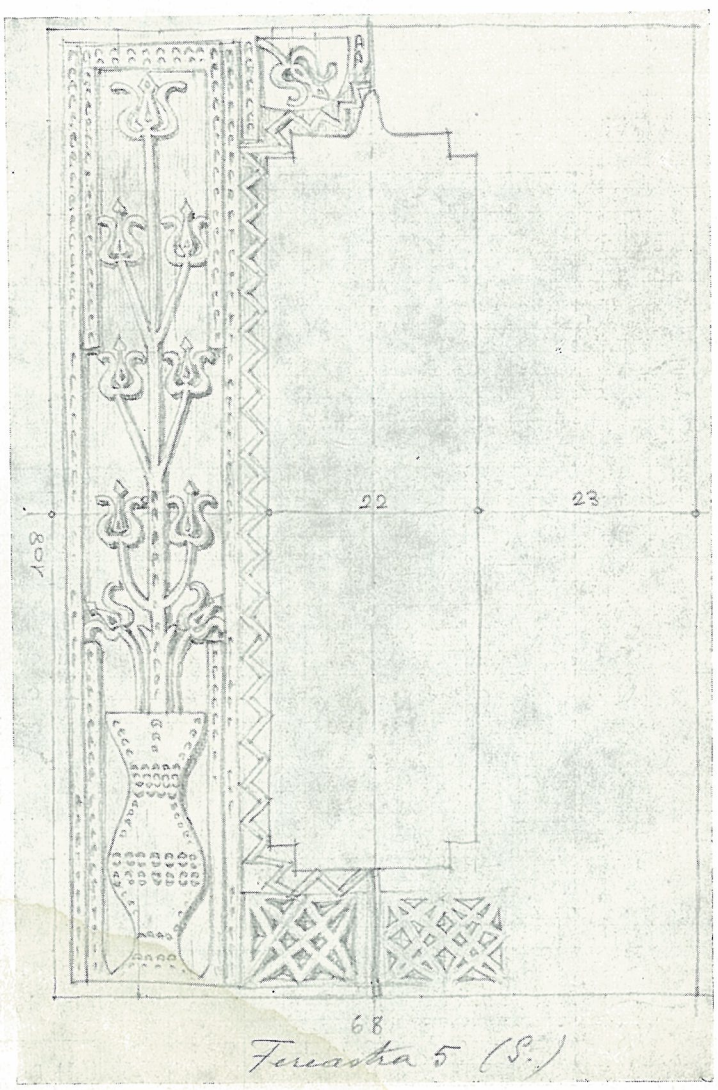

Pierdute în vre-un sat de munte, sau într'un cătun sărac din șesul astăzi despădurit al țării ; uneori umbrite de câte un copac bătrân — ultim urmaș al codrului care a fost odată și frate cu cel din trunchiul căruia cu răbdare și cu credință au fost croite de mâinile iscusite ale strămoșilor noștri — bisericuțele de lemn, monumente de curată artă țărănească atât de bogate în evocări ale trecutului, sunt cu atât mai prețioase pentru noi, cu cât ele se fac din ce în ce mai rare.

* * *

Iată dece este cu atât mai fericită întâmplarea care a făcut, ca elemente de decorație de o excepțională frumusețe ale unei biserici de lemn de mult uitată — biserica cimitirului comunei Bascov din județul Argeș — să se fi putut astăzi scoate la lumină.

In întregime tencuită, biserica ce fusese mai de mult sporită prin adăugirea unui pridvor de cărămidă, avea aspectul unei modeste clădiri de zidărie.

Cu scopul de a o readuce la forma-i primitivă, dându-se jos tencuiala fațadei în jurul ferestrelor pentru a descoperi vechia construcție de bârne, au apărut cele șase chenare de stejar sculptate ale căror schițe sumare le reproducem, împodobite cu multă imaginație, fiecare cu alt motiv ornamental și toate compuse cu același simț al decorației și săpate cu aceiași stăpânire a tehnicei lemnului.

In interior, la tâmplă — care este de zidărie — s'au găsit patru icoane împărătești zugrăvite în frescă, de un stil frumos, ce fuseseră acoperite cu un strat de zugrăveală recentă.

De sigur că la reluarea lucrărilor de restaurare deocamdată întrerupte, se vor mai putea face și alte descoperiri de aceiași valoare, și că în orice caz, odată cu desăvârșirea lor se va reda la lumină una dintre cele mai frumoase biserici de lemn ale regiunii.

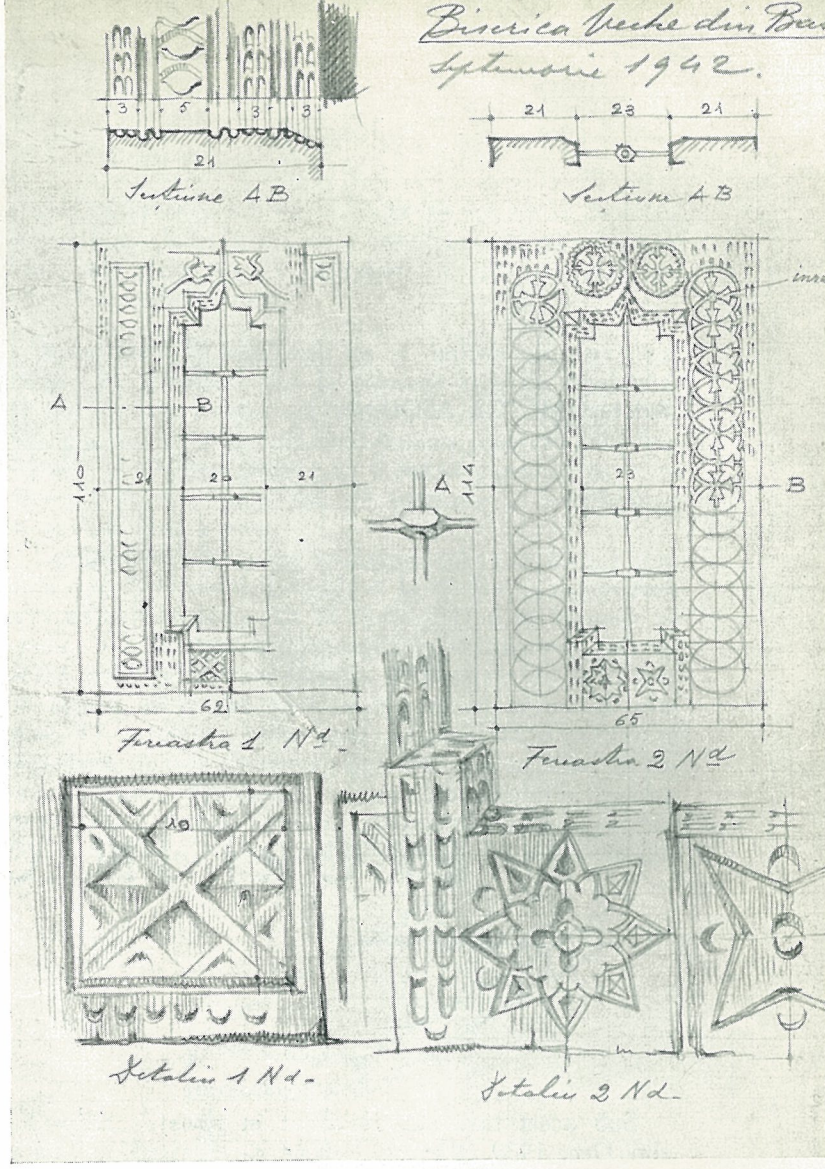

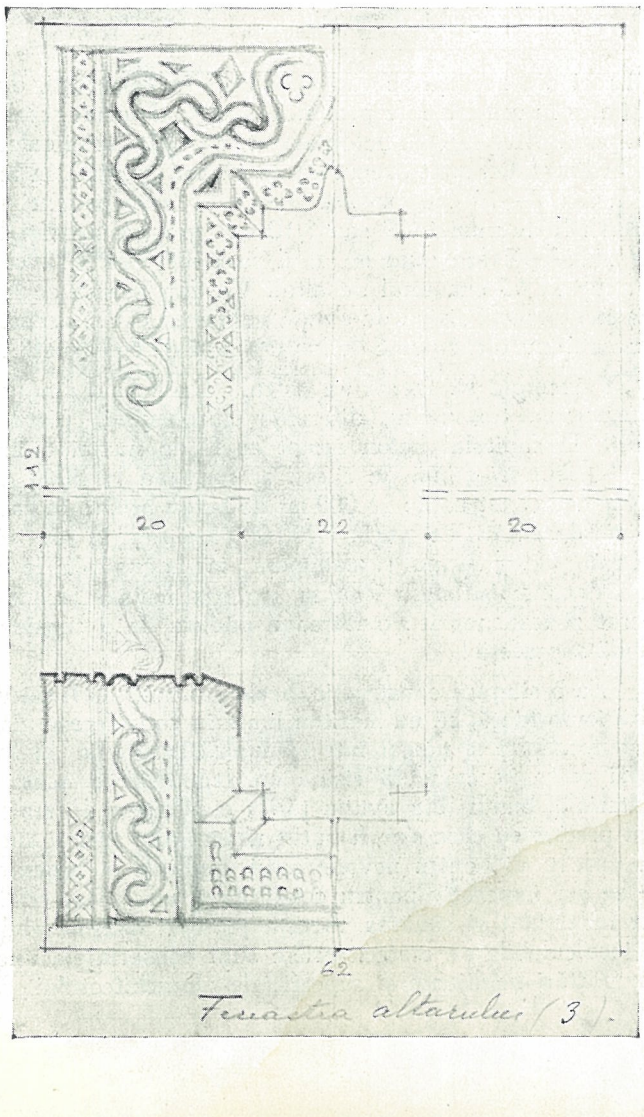

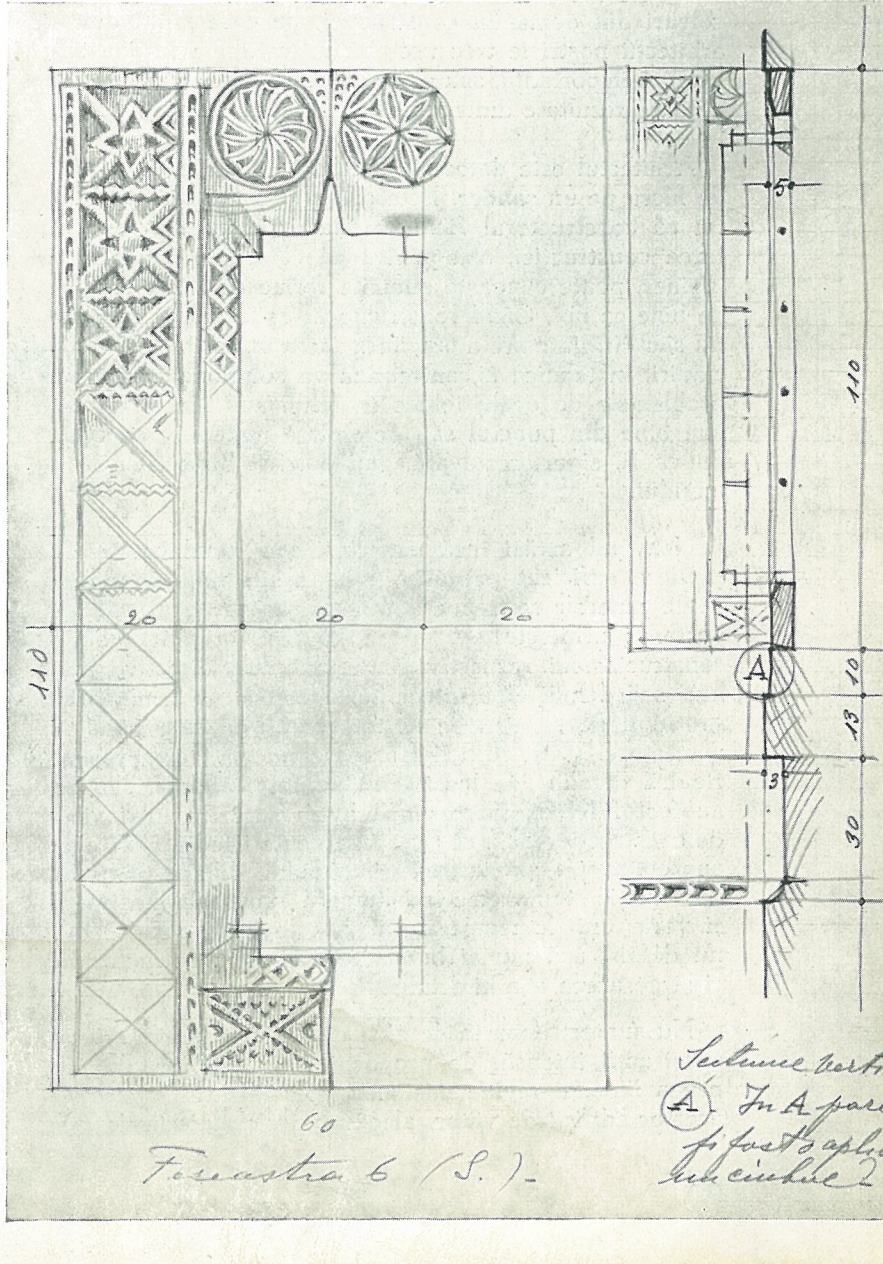

Arhitect VICTOR ASQUINI

ERORI IN CONSTRUCȚIE

Sub acest titlu am desvoltat în revista „Sillp-ului" din Dec. 1939 câteva probleme de construcție cari pe șantier, la execuția lor, sunt greșit înțelese sau rău executate de majoritatea constructorilor noștri.

Mă consider în continuare. De astădată cu alte rezolvări din domeniul construcției, pe care mulți dintre arhitecții noștri le trec ușor cu vederea, nu le dau suficientă importanță, sau chiar desconsideră efectele dăunătoare rezultate dintr'o greșită executare a lor.

Arhitectul este dator să cunoască în amănunt modul de lucru pe un șantier. Este greșit să ne bazăm pe faptul că constructorul fiind om de experiență în executarea construcției, sau pentru că el este un titrat, un inginer, poate cunoaște anumite forme de lucru tot așa de bine ca noi. Când constructorul va bănui că arhitectul său diriginte are o pregătire slabă în conducerea unei clădiri, în tehnica ei, antrepriza va soluționa multe din problemele de ordin tehnic în felul cum îi va conveni mai bine din punctul său de vedere material ; execuția nu va fi, sigur, rezolvată, mai potrivit bunei reușite a lucrului.

Neavând astăzi încă meseriași sau conducători de șantiere suficient pregătiți, rolul arhitectului în directivele generale ce trebue date unui șantier, este încă important ; arhitectul să nu se limiteze în a încredința constructorului, respectiv șantierului, doar directive, planuri sau detalii bine întocmite, ci trebue să urmărească șantierul de construcție în tot complexul său, până la perfectare. Câte edificii frumoase nu sunt compromise fiindcă detaliile de lucrări nu au fost înțelese, sau nu au fost fidel executate ; sau avem surpriza unui viciu de construcție, viciu ce nu apare poate imediat, dar care apare totuși după tassarea imobilului, dupăce părți de construcție stau vreme îndelungată expuse la intemperii și variațiuni de temperatură. Aceste erori constructive nu defăimează numai buna reputație a constructorului ci și pe aceea a arhitectului.

Nu suntem departe de ziua când va începe o eră construcții intensă, de proporții mari. Arhitectului, în prima linie, îi revine misiunea d[illegible]a alcătui proiectele acestor edificii de viitor, alegând [illegible]a ele materialele cele mai potrivite, cari se găsesc ușor și în cantități suficiente. *Trebuiesc înlăturate materialele* ce se găsesc anevoios, materiale *cari pot forma o risipă din avuția noastră națională* când acel material prim, prea necesar în alte industrii, se poate înlocui prin altele tot atât de bune, mai la îndemână și mai ieftine.

Se pot considera risipiri de bunuri naționale și acele vicii de construcție care cer mai de vreme sau mai târziu reparațiuni costisitoare, sau întrebuințarea de materiale nepotrivit alese, alese în forme necalculate și cu dimensiuni exagerat de mari.

Erori din acestea se văd suficiente în București, dar mai ales în orășelele de provincie sau pe domenii rurale. De pildă planșeuri de beton armat, din lipsa unui calcul de ordin static, sunt executate de 12 cm. grosime în loc de numai 8—10 cm. grosime ; căpriorii la acoperișuri ce puteau fi de numai 7/9 sau 8/10 cm. gros. și așezați la 80 cm. depărtare unul de altul sunt aleși de 9/12 cm. și axați la 65 cm. unul de altul. Vă dați seama ce înseamnă această risipă de avuție națională, — și aceasta repetată într'o campanie de lucru pe mii de construcții?...

Ca exemplu să facem un calcul : Dacă la o singură construcție, tip mediu, diferența surplusului, pierdut inutil, la capitolul beton armat ar fi de numai 6 m³, iar la căpriori-grinzi de 3 m³, ar însemna la 3000 de asemenea construcții : 18.000 m³ de beton armat, în care se pierde hotărît cel puțin 1.200.000 kg. fier, în plus cimentul, piatra, nisipul și manopera ; iar la capitolul lemn s'ar fi economisit sigur 9000 m³ material lemnos fasonat, lucrat și transportat : o întreagă pădure de o considerabilă suprafață !

La o singură construcție, acele cantități ar fi părut fără importanță, că nu meritau luate în considerare, dar la o totalitate și numai într'o singură campanie de lucrări reese în evidență risipa condamnabilă a acestor materiale, bunuri din avuția țării ; o pierdere de material prețios cu care s'ar fi putut alcătui alte zeci și sute de case noui pentru nevoile mari, multiple și urgente, [illegible]e se cer imperativ pentru constituirea unui Stat edili- [illegible]îndestulat și sănătos. Aceste pierderi considerabile [illegible]ncalculabile de materii prime sunt consecințele unei co[illegible]portări neglijente și superficiale ale arhitectului, ca

să nu zicem — poate şi a lipsei de pregătire tehnică în studiul şi conducerea lucrării.

Zilele trecute o revistă germană „Bauwelt" povăţuia cum se pot ameliora şi cu ce se pot înlocui anumite materiale de restricţie şi scumpe, — şi ca corectiv pentru materialul fier scria: „nu vă atingeţi cu mâna de fier, el va curenta pe individ şi va sărăci naţiunea".

Să urmărim cu grije *pentru reuşita unei case solide şi sănătoasă* următoarele capitole esenţiale: *a)* Fundaţii largi, suficiente, fără economie de material; *b)* pivniţi uscate; *c)* ziduri calde din material rezistent, cu rosturi bine împlinite; *d)* tâmplăria din lemn uscat, cu închidere perfectă; *e)* un acoperiş ce rezistă la oricare intemperii. Rezultatul va fi că omul ce locuieşte într'o asemenea casă se va simţi la adăpost şi mulţumit de căminul său.

Să îndepărtăm apele de ploi dela ziduri, nu le lăsaţi să pătrundă la fundaţii, mai ales în curs de ridicare a imobilului când terenul din jurul casei nu are scurgerile orânduite, când apele nu au încă acces la canal, nu sunt încă executate pavările din jurul casei. Cu acest neajuns nasc multe din nouile construcţiuni, greu şi costisitor de remediat ulterior; neglijenţe care produc atâtea neplăceri încă dela terminarea imobilului: tassări de ziduri, pivniţi umede, pereţi cu igrasie, pardoseli interioare atacate de bureţi, tencuieli ce se fisurează, se macină, se burdusesc şi cad.

Niciodată *un profil de faţadă,* fie chiar un soclu, *să nu aibe linia de continuare în proeminenţă;* va naşte în acest caz acolo o dungă-strat de tencuială ce va purta amprenta umezelii, a nesănătăţii. Aş recomanda terminaţia suprafeţelor de faţadă, chiar a soclurilor, în loc să se termine cu o proeminenţă să fie cu o retragere de 3—5 cm. din linia mare a faţadei. (Fig. 1—4).

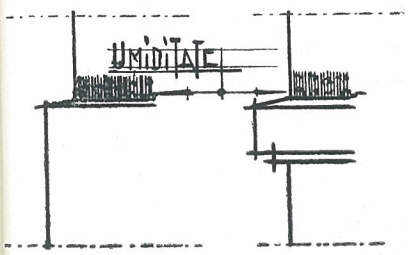

Fig. 1—2. Profile rău alese.

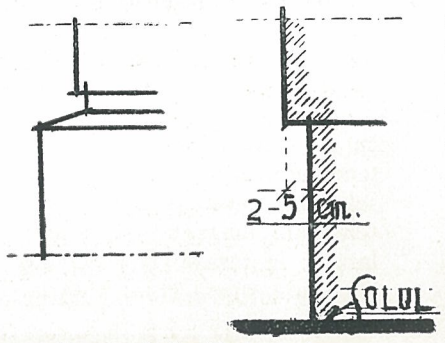

Fig. 3—4. Profile bine alese.

Solbancurile de ferestre: să fie executate îngrijit, din material tare — dacă nu se poate din piatră, fiindcă nu oriunde avem piatra ieftină — tencuindu-le în mortar de ciment (1 : 3) şi adaus de Aquasit, Ceresit sau Sika; mai ales acolo unde solbancul se racordează cu tencuiala verticală a peretelui. Ar fi preferabil chiar ca orice solbanc, ca şi orice profil proeminent, brâu, rizalit, cornisetă, etc. să fie mereu acoperite şi cu tablă. Pe lângă o garanţie sigură ce luăm contra pătrunderii apei prin acele părţi de construcţie mai expuse, mai adăugăm şi o linie de estetică arhitectonică ce dă marginea de tablă la terminaţia unui profil, unui ancadrament, solbanc, etc. Marginea tablei să fie îndepărtată de tencuială cu 1.5—2cm. (Fig. 5—6).

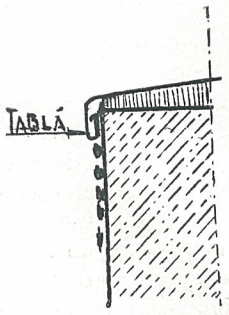

Fig. 5. Greşit aşezată.

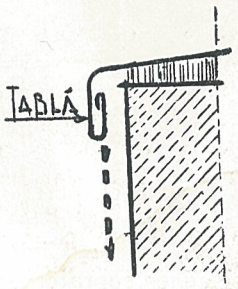

Fig. 6. Bine aşezată.

Parapetele de balcoane, ca şi balcoanele, terasele, aticele de învelitori, cer la execuţie o grije deosebită. O plăcuţă de mozaic ca terminaţie pe parapetele de balcoane le dă un contur final frumos şi feresc acea terminaţie de balcon, care e şi o mână curentă, de a se distruge de intemperii sau de isbiturile ce survin uşor pe aceste părţi expuse.

Scurgerea apelor depe balcoane trebue rezolvată spre interiorul balconului şi condusă la burlan; sau conduse prin sifon de pardoseală la canal. Să nu se tolereze ca apele să se scurgă spre marginea exterioară a balcoanelor, pe capetele trecătorilor. Parapetele de balcoane, de terase, să nu se construiască de ¼ cărămidă grosime. O asemenea balustradă nu prezintă o suficientă siguranţă pentru locatar; executându-le însă de ½ cărămidă gros. răpeşte din lărgimea balconului şi îngreunează placa susţinătoare de balcon. Aceste parapete să se construiască numai de beton armat cu o grosime de 6 cm. (Fig. 7).

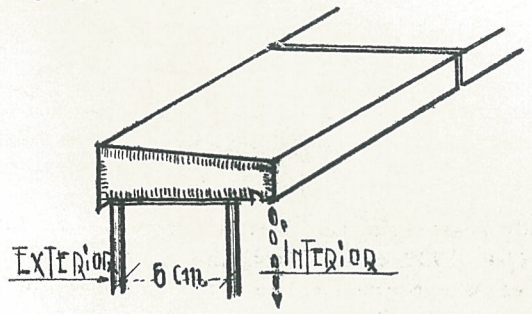

Fig. 7. Plăcuţa de mozaic pe parapete.

Parapetele de Ferestre — adică partea de zidărie de sub fereastră — când se construesc de numai ½ cărămidă gros. pentru a face loc radiatorului, trebue întotdeuna îmbrăcate pe dinăuntru cu un placaj de plută, de „Atex" ,etc. spre a nu pierde din căldura accumulată la interior.

Parapetul ferestrei de bucătărie este practic a'l ţine mai înalt, de 1.10—1.25 m., spre a face loc sub fereastră pentru o masă de bucătărie fără a încurca deschiderea ferestrei; sau spre a construi sub acea fereastră o nişe pentru un mic dulap-cămară. Gospodina casei va fi recunoscătoare pentru această chibzuire gospodărească (Fig. 8).

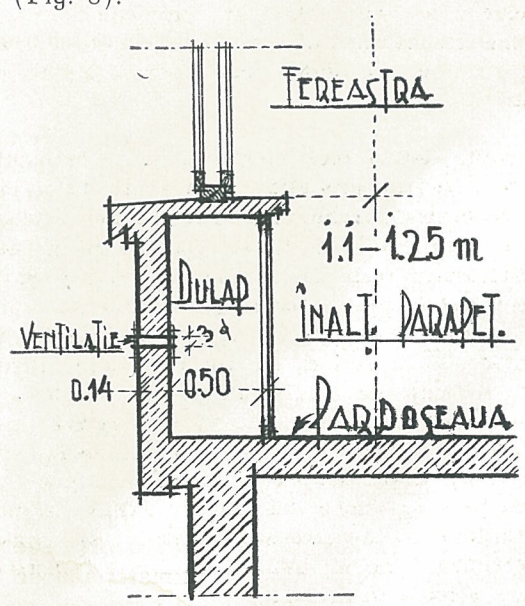

Fig. 8. Dulap în parapetul ferestrei de bucătărie.

Să nu lăsăm *să se lucreze zidăria cu rosturile* dintre cărămizi insuficient împlinite. Acele rosturi vor lăsa să pătrundă frigul şi umezeala, şi pot forma pete pe zidă-

ria fațadelor, conturând vizibil și disgrațios rosturile de sub acea tencuală. (Fig. 9—10) .

Fundațiile treptelor exterioare să fie executate până la pământul sănătos, chiar dacă scara nu ar avea decât

Fig. 9. Zidărie cu rosturile bine împlinite.

2—3 trepte exterioare. Contrar acele trepte vor tasa ulterior pământul și se vor desprinde din linia zidăriei de fațadă, formând o fisură între trepte și suprafața zidului-fațadă.

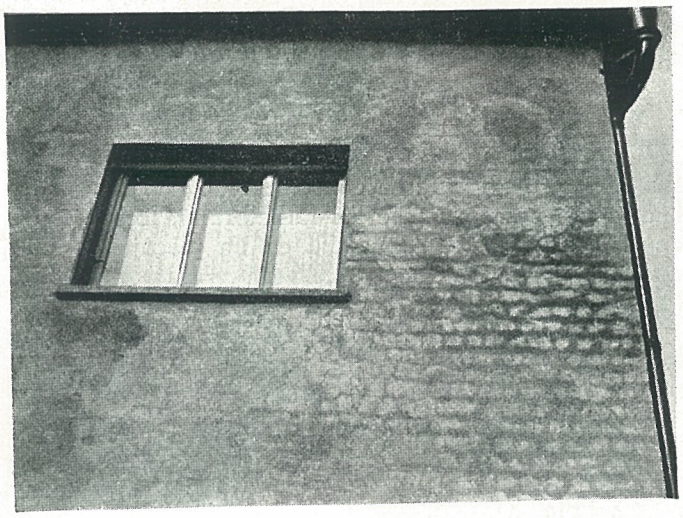

Fig. 10. Din multă umezeală, rosturile zidăriei de sub tencuială devin vizibile.

Să renunțăm la tavane cu grinzi de lemn. Aceste tavane dau, pe lângă pericolul înzecit la un eventual incendiu, nenumărate inconveniente. Ultimul mare cutremur din Noemvrie 1940 ne-a arătat toate defectele rezultate la clădirile ce aveau tavane cu grinzi de lemn : ziduri insuficient legate între ele, tavane și scafe crăpate, zidărie deplasată (aceasta nu numai la clădirile vechi) ; în plus se risipește o avuție națională — lemnul — ce poate fi utilizat în nevoi mai imperioase. Mai e un inconvenient : cum astăzi lemnului nu i se dă suficient răgaz de uscare înainte de-a'l pune în lucru la construcție, se vor produce ușor gângănii și bureți care-l vor măcina, slăbi, putrezi.

Izolarea planșeurilor dintre caturi contra sgomotului să nu o neglijăm. Și pe cât posibil materialul de izolare să fie așezat în plin sub respectiva pardosea, nu numai prin șuvițe de plută, „Atex", etc. așezate sub grinzișoare. Numai prin materialul-șuviță vom izola doar o treime sgomotul din catul superior. Imobilul de astăzi e locuit mult mai sgomotos decât cel de-acum 30—40 ani ; el este supus vibrațiunilor cauzate de marele trafic al străzii, de circulația vehiculelor grele, apoi telefonul, radio-ul, aspiratoarele de praf și alte aparate electrice cari produc nervilor noștri o viață obositoare.

Umplutura dintre grinzișoare, sub pardoseli, să fie plină. Să se evite umplutura de sub pardoseală între grinzișoare cu sgură de cărbuni sau cenușe ; părți fine din acele materiale se strecoară prin fisurile aproape invizibile ale pardoselilor în interioarele respective și înegresc zugrăvelile și mobilele.

Să nu abuzăm construind acoperișuri-terase de beton armat peste interioare locuibile. Asemenea *acoperișuri-terase nu sunt potrivite climei dela noi ;* în plus sunt costisitoare și produc de obicei grave neajunsuri ; cu timpul ele devin insuficient de idrofuge sau latura termică nu-i niciodată prea mulțumitoare, mai ales în timpul unei ierne ca cea din anul trecut (1941—1942). Chiar întrebuințând materiale excelente de izolare nu găsim întotdeauna lucrătorul calificat, experimentat, pentru o execuție de garanție și durată.

La băi, la spălătorii, pe terase, pe balcoane, la casa scărilor, în jurul acelor pardoseli *să se prevadă* mereu *scafe de mozaic* de 12—15 cm. înălțime. Aceste scafe-mozaic se aplică direct pe zidărie, nu peste tencuială, și

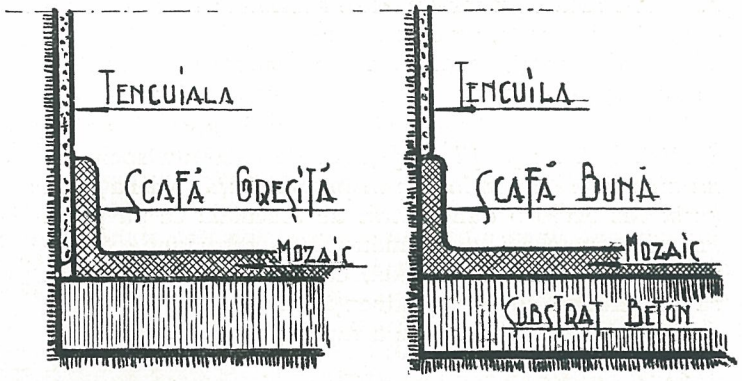

Fig. 11. O mică scafă în jurul pereților, la pardoselile băilor, teraselor, balcoanelor.

cu o grosime în proeminență cu 8—10 mm. peste linia tencuielii. Apa din aceste încăperi, scurse depe pardoseli spre perete sau la spălarea treptelor, nu va ataca tencuiala umezând și pătând peretele pe ambele sale laturi ; la terase, la balcoane, apele pot chiar distruge tencuiala, ataca chiar zidăria. (Fig. 11—12).

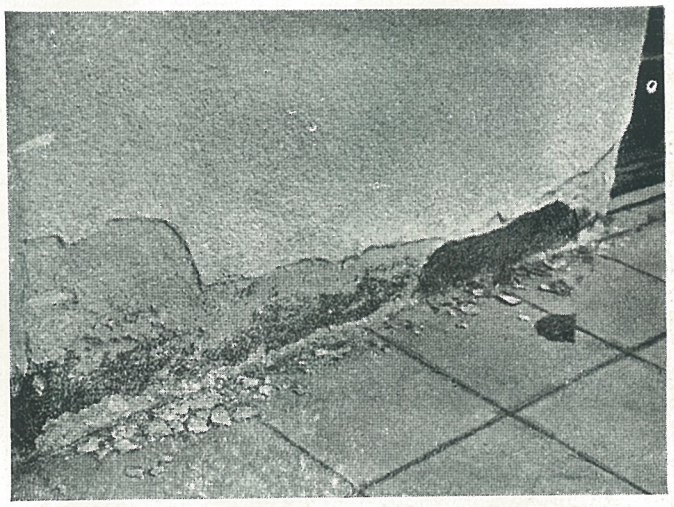

Fig 12. Din lipsa scafei de mozaic, în jurul peretelui pe pardoseală, tencuiala s'a distrus.

Este o greșală ca pereții camerilor de băi, spălătorii, [illegible] c. destinate a fi vopsite în ulei să fie tencuite [illegible]e ciment. Cimentul atacă uleiul, îl descompune ; asemenea suprafețe tencuite cu ciment pot fi vopsite după o trecere de doi ani.

Coşurile. In zidăria coşurilor rosturile dintre cărămizi trebue neapărat să fie bine împlinite, alicăria de cărămidă să se evite din jurul olanului de coş şi nici olanele sparte sau crăpate să nu fie întrebuinţate. De zidăria coşurilor, pe învelitoare ,să nu se fixeze pari de lemn susţinători de antene. Conducta de coş, olanul, să fie înconjurat cel puţin de 14 cm. gros. de zidărie. Devierea coşurilor din verticală — când necesită aceasta — se va face sub un unghiu de minim 60°, şi această deviere să se facă în pantă dulce, fără a forma unghiu sau colţuri. (Fig. 13).

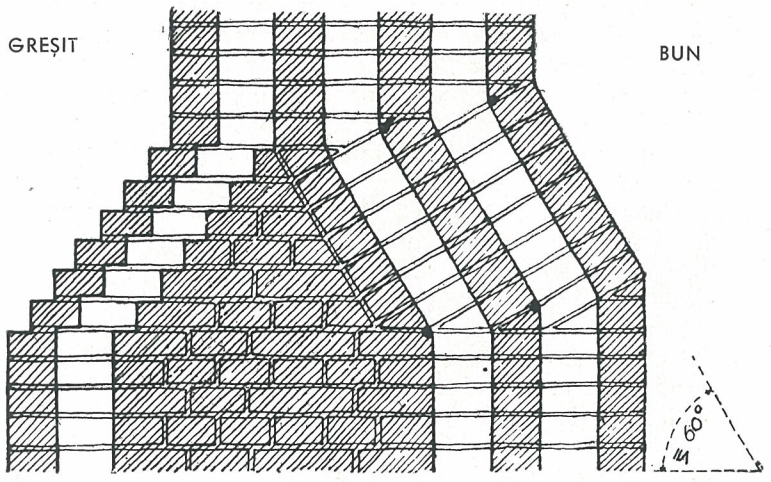

Fig. 13. Devierea unei conducte de coş din verticala ei.

Pentru lucrările de instalaţiuni de apă, canal, electrică, calorifer, ale căror conducte trec sau se îngroapă în zidărie sub tencuială : *să se prevadă micile şanţuri sau străpungeri odată cu ridicarea zidăriilor,* nu făcându-se ulterior prin spargeri de ziduri. Executate odată cu ridicarea zidăriilor aceste lucrări nu costă, executate însă ulterior este o risipă de muncă, de bani şi de multe ori chiar o slăbire a acelor părţi de construcţie.

Să nu se aplice la tencuieli *mortarul direct pe lemn*. Boiandrugii sau grinzile de lemn ce trebue tencuiţi vor fi mai întâi acoperiţi cu un material izolant (plută, Atex, carton asfaltat) apoi se va aplica pe de-asupra plasa de rabitz şi numai în urmă urmează tencuiala. (Fig. 14).

Consider o ştiinţă în *prepararea şi aplicarea unui mortar* de tencuială exterioară pe pereţi. Dozajul mortarului trebue combinat analizând felul zidăriei, starea timpului din acea zi, a umidităţii sau a excesului de căldură. La zile de arşiţă mortarul trebue lucrat mai umed şi ceva mai gras, suprafeţele de zidării trebue dinainte bine udate, saturate de apă, ca acele suprafeţe de ziduri să nu extragă apa de care are nevoe în saturarea lor din mortarul proaspăt cu care a fost tencuită acea suprafaţă de perete. La zile extrem de calde partea ce se tencuieşte trebue umbrită, acea suprafaţă nu trebue lucrată sub arşiţă şi în bătaia directă a soarelui. Nu se pregăteşte un mortar şi nu se tencueşte în aceleaşi condiţiuni în luna Mai ca în luna Iulie—August. Latura din spre Nord sau cea din spre Est nu se tencueşte cu aceleaşi proporţii de material ca cea expusă la Sud.

Stratul bun de tencuială, care are o grosime de 15—18 mm., trebue aplicat întotdeauna în două straturi ; nu întreaga grosime aplicată dintr'o singură dată — cum se obişnueşte curent. Primul strat de tencuială va fi făcut mai gras, mai rezistent decât stratul superficial. (Fig. 15). Tavanele în deosebi nu ar trebui executate

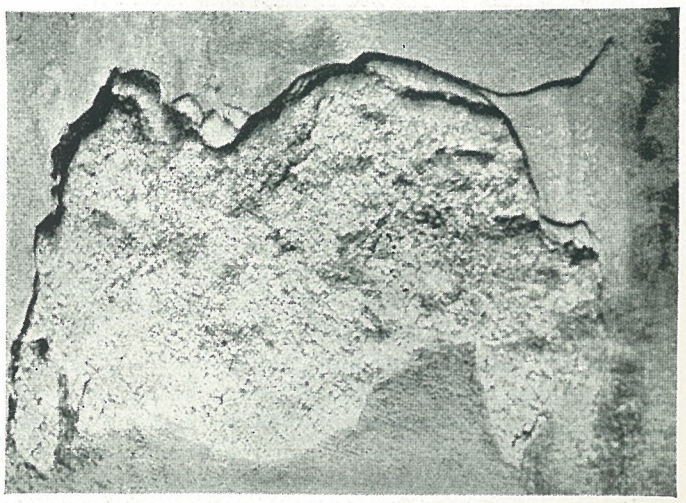

Fig. 15. Decojirea a fost posibilă fiindcă stratul superior al tencuelei a avut un dosaj mai bun decât cel de dedesubt, ceeace este o greşală.

decât numai în două, chiar în trei straturi. La tavanele pe şipci şi trestie, primul strat de mortar să aibe un adaus de ipsos (4 kg/m².); tavanele pe placa-beton să fie cu un conţinut bogat de ciment (un adaus de 2—3½ kg. ciment de m²).

Nisipul din mortar este şi el un element ce nu trebue luat la întâmplare. Unul este nisipul bun pentru zidării, altul este cel potrivit tencuielilor.

Varul stins ce se întrebuinţează, convingeţi-vă că a

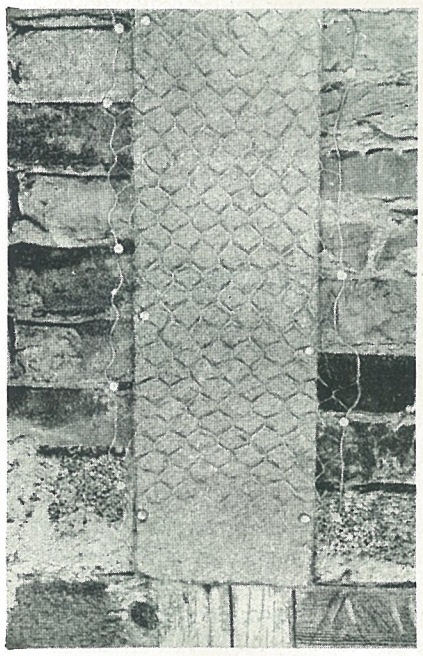

Fig. 14. Izolarea lemnului sub stratul de tencuială.

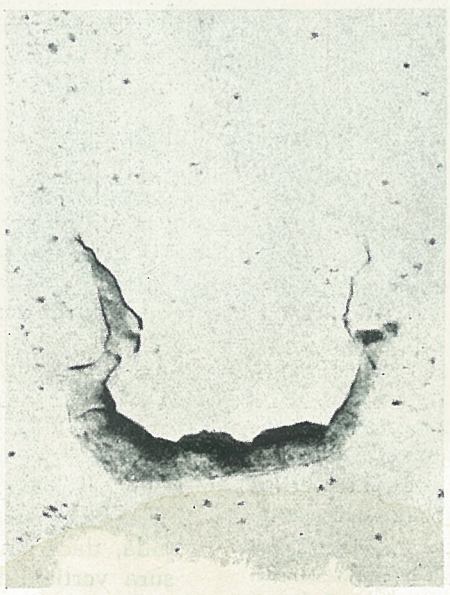

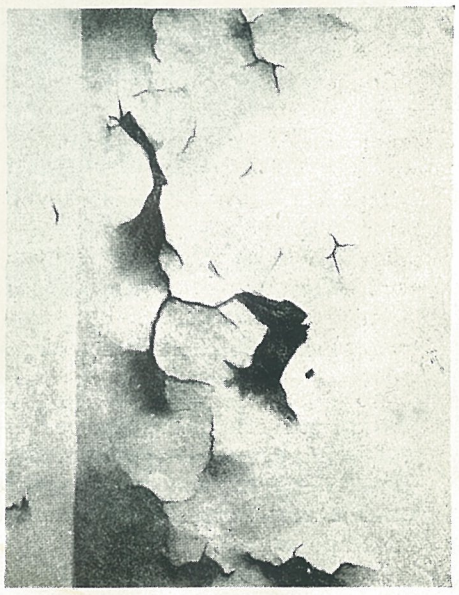

Fig. 16—17. Plesnirea tencuelei, fiindcă s'a întrebuinţat un var insuficient stins sau prea proaspăt stins.

fost stins de cel puțin 6 săptămâni. Intrebuințând la mortare un var prea proaspăt stins acea tencuială ,,înfloreşte", formează băşici şi descojiri. Varul insuficient stins îşi va lua ulterior apa necesară de care are nevoe în saturarea lui din atmosferă, mărindu-şi volumul, — ca orice bulgăre de var în timpul stingerii lui. (Fig. 16-17).

Adăugați mortarelor de var gras destinat tencuielilor o cantitate de ciment ; acest adaus de ciment va scumpi neînsemnat mortarul de tencuială, în schimb însă rezultatele dobândite sunt apreciabile. Acolo unde tencuiala este expusă apelor, umezelilor, intemperiilor exterioare, nici nu trebue conceput mortarul de var gras fără adausul de ciment ; proporția de ciment ce trebue introdusă în mortar va fi mărită după felul cum este expusă acea tencuială.

Mai la toate şantierele noastre confecționarea mortarului, fie pentru zidării ,fie pentru tencuieli, chiar la orice fel de tencuieli, este lăsată în grija aşa zisului ,,vărnicer". Acesta prepară mortarul în varniță cu componentele lui (var, ciment, nisip, apă) mai totdeauna din ochi, din empirismul practicei lui. Aceasta este o greşală foarte mare, mortarul nu-şi primeşte astfel niciodată aceeaşi proporție, ci totul la întâmplare, când mai gras, când mai nisipos, când mai apos, când total defectuos fiindcă nu are din niciunele în proporții juste. Felul compoziției mortarului, dozarea lui, este o chestiune de pricepere, mortarul nu-i material inert, trebue să-i cunoşti reacțiunea lui. Şi asta nu poate să o cunoască acel simplu ,,vărnicer" ! Componentele mortarului sunt în funcție de calitatea nisipului (mai aspru, mai fin, mai puțin sau mai mult argilos), cantitatea de apă ce trebue dată după anotimp ,după felul cum se prezintă granulația materialelor, de felul cum se prezintă cărămida, peretele ce trebue tencuit, sau felul cum vor fi expuse soarelui sau intemperiilor acele suprafețe ce vor fi zidite sau tencuite (Fig. 18).

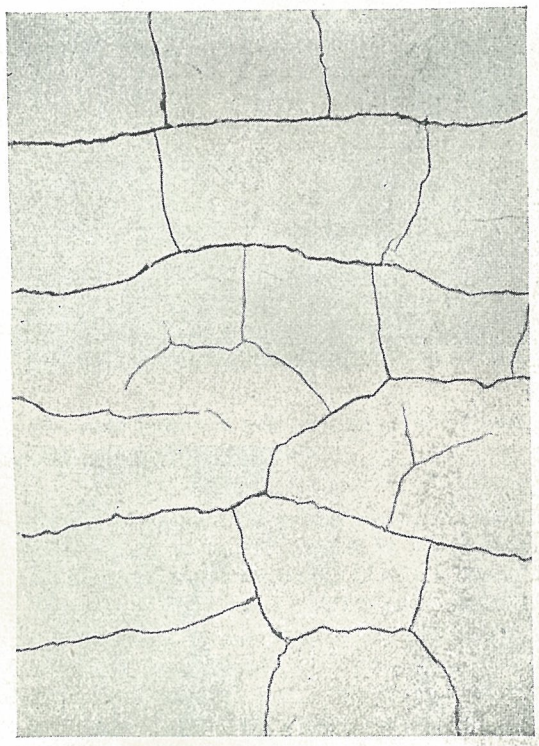

Fig. 18 Tencuială fisurată fiind mortarul prea gras.

Toți ştim, în teorie, cum se face un mortar de tencuială, un beton, dar puțini se ocupă de dozarea justă a materialelor în compunerea mortarului ; de efectuarea unui mortar rezistent cu materialele de care dispunem sosite pe şantier.

Să se tencuiască mai întâi interiorul apoi exteriorul. Reuşim astfel să avem clădirea mai repede uscată, bună de locuit, apa din mortar având mai mult timp spre evaporare, pereții putând ,,respira" mai uşor pentru uscare, ei neavând şi stratul exterior de tencuială ce face zidul dens. Sunt atâtea probleme şi situațiuni ce trebuesc ținute în seamă, pe cari numai omul cu o pregătire serioasă, cu experiență şi conştiinciozitate profesională le poate rezolva în condițiuni optime pentru o execuție de bună durată.

Să se înlăture scafele la tavane, ce se făceau până în anii din urmă. *Să se facă scafe-colțar de unghiu drept* dintre tavan şi partea superioară a peretelui ce se îmbină cu tavanul. E mai estetic şi nu vor crăpa acele scafe, de cele mai multe ori supraîncărcate de mortar.

Fisuri şi crăpături la scafe se văd mai ales la tavane construite din grinzi de lemn a căror capete de grinzi nu au cel puțin un reazim de 20 cm. pe ziduri : pe ziduri de 14 cm. gros, să nu se reazime niciodată capetele de grinzi ce susțin tavane sau alte părți de construcție.

Reparațiuni în tencuieli fisurate, reparațiuni în urma instalațiunilor de apă, canal, a conductelor de electricitate sau calorifer, să se facă pe cât posibil cu mortar de ciment îndulcit doar cu puțin var gras. Mortarul de ciment, în asemenea reparațiuni, e preferabil mortarului de ipsos care cere o manoperă mai îngrijită. Mortarul de ipsos are desavantajul de a se întări prea repede, sau dacă e făcut prea gros şi adausul de nisip nu a fost curat sau nu a fost prea fin, acest mortar nu aderă uniform cu tencuiala făcută dinainte.

Tencuielile ce vin *rezămate de lemn* nu trebue să facă corp comun cu lemnul. E bine să se facă o mică fugă (rost) cât de subțire între tencuială şi lemn. Tencuielile aplicate pe glafurile de ferestre, tencuielile ce conturează pervazurile de uşi, etc. dacă sunt aplicate direct pe lemn : acea tencuială se usucă, lemnul lucrează, coşcovirea şi căderea tencuielii din jurul lemnului devine fapt împlinit. (Fig. 19).

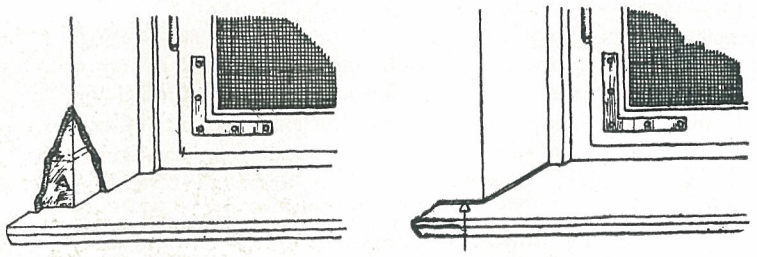

Fig. 19. La „A" tencuiala cade fiind rezemată de lemn.

Tassările. La anexarea unui corp nou de construcție de unul executat mai de mult, îmbinarea între aceste corpuri să nu se facă prin ştrepte de îmbinare între zidăria veche şi zidăria nouă, deoarece partea de clădire nouă se va tassa şi fisura şi ruptura verticală tot se va produce. Este însă bine să se facă un şanț de îmbucare în zidăria cea existentă, fără a lega zidăria veche de cea nouă. (Fig. 20). Tassându-se se va forma acolo doar o fisură

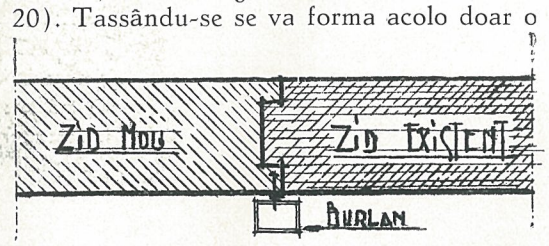

Fig. 20. Racordare de corp nou de cel vechi.

perfect verticală, aproape invizibilă, mai puțin displăcută ochiului ; nu se va forma o ruptură, ci mai mult o alunecare. Fisura poate fi astupată pe acel loc de fațadă, dacă-i potrivit, printr'un burlan ce va masca fisura vertical formată.

Dacă o parte de construcție are pivniți iar cealaltă este fără, fundațiile zidurilor din partea fără pivniți vor fi adâncite şi ele până la adâncimea fundațiilor cu piv-

niți. Sau la trecerea dela fundațiile zidurilor cu pivniți la cele fără, adâncirea fundațiilor va fi micșorată treptat, în descreștere, în ștrepte de mari trepte, nu dintr'o dată.

Cum la noi grosimea zidurilor exterioare ale unei locuințe, în mod obișnuit, fie că are un etaj sau mai multe, nu depășește una cărămidă gros. (28 cm.), *un adaus de ciment* în mortar nu ar trebui niciodată să lipsească, *fie la mortarul destinat zidăriilor fie la cel al tencuielilor.* Adausul de ciment în mortarul de var gras dă mortarului o densitate și duritate deosebită, peretele în totul mai legat și mai rezistent contra influențelor atmosferice (150—200 kg .ciment adaus la un m^3 de mortar de var gras).

Pereții de lemn (paianta) bine încheiați, sunt mai călduroși decât cei de una cărămidă grosime.

Fațadele de tencuială stropită, fie cu mătura sau cu aparatul de stropit, *sau fațadele așa zise „colorate"* au o rezistență, o durată relativă, fie ca colorit fie ca asprime de mortar. După câțiva ani de uzură aceste fațade se murdăresc, se pătează și nu pot fi reîmprospătate printr'o nouă stropire din cauza sgurei de funingine, din cauza prafului din atmosferă ce se depune pe fațade, precum și din cauza frecărei, roaderei a asprimei din suprafața de tencuială. Fațadele stropite sau colorate se prezintă la început frumoase, cu timpul însă se urâțesc și zădărnicesc orice posibilitate de întreținere a acestor tencuieli de exterior. Deci nu-s recomandabile aceste fațade chiar colorate cu culori speciale de oxid de fier.

Tencuelile așa zise „nobile", cum sunt cele în „Terrasit", în „Dolomit", etc. cari sunt preparate și dozate în laborator de fabrică, cari în locul nisipului conțin grișul de marmoră în diferite granulații constante, sunt întotdeauna de preferat. Prin aceste materiale însă dobândim fațade frumoase, rezistente și de durată.

Planurile precum *și detaliile de planuri* ce se încredințează șantierului *să fie clare, precise, complete,* cu tot felul de dimensiuni și axări ce rezultă din orizontale, secțiuni și fațade. Să evităm modificări și schimbări în cursul execuției. Totul să fie studiat, precizat, bine hotărît dinainte. Se vor evita astfel multe neplăceri, daune, chiar și diferende regretabile ce pot surveni între arhitect și firma constructoare ; sau între aceștia și proprietar.

In numărul viitor voiu cerca să continuu expunând alte asemenea neajunsuri din tehnica construcției, ce le întâlnim des la șantierele noastre.

Literatură consultată :

Freymueller-Schröder : Kamf den Bausünden.
Gerhard Gesell : Putz.
Lade u. Winkler : Putzarbeiten.
G. Colombo : Manuale dell'Ingegnere.

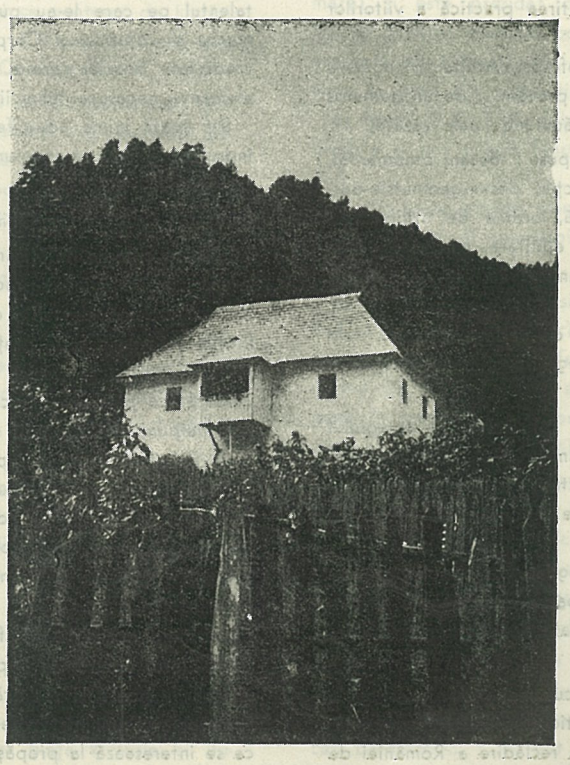

INFORMAȚIUNI

EXPOZIȚIA DELA LICEUL DE CONSTRUCȚII CIVILE ȘI EDILITARE DIN BUCUREȘTI.

Liceul de Construcții Civile și Edilitare din București, în luna Iulie a. c. a organizat în localul său din B-dul Maria Nr. 24, o expoziție cu lucrările elevilor acestei școli. Deschiderea expoziției a avut loc într'un cadru solemn, fiind de față reprezentantul Ministerului Culturii Naționale și al Cultelor, D-l Inginer Inspector General Ion Vasilache, prodecanul colegiului Arhitecților, Arhitectul Ion Roșu, etc., cu această ocaziune s'au rostit cuvântări despre constatările făcute și despre rostul acestui învățământ atât de necesar în pregătirea practică a viitorilor auxiliari necesari Arhitecților și Inginerilor.

Expoziția a fost cercetată de numeroși Profesori, Arhitecți, Ingineri, elevi ai diferitelor licee și școli din Capitală precum și de un numeros public, cărora le-a lăsat o impresie foarte plăcută de cele văzute.

In panouri așezate cu mult gust sunt expuse: desen ornamental, scrieri diverse, desen geometric și de proiecție, desen-geometrie-descriptivă, umbre, stereotomie, artă decorativă, ordine de arhitectură, proecte și detalii pentru construcții rurale și edilitare, cursuri de conducerea lucrărilor, beton armat, construcțiuni civile, istoria artelor, etc., se găsesc în diversele caete expuse.

Toate aceste lucrări se prezintă din punct de vedere didactic, tehnic și practic admirabil redate lucrate cu îngrijire și bine prezentate în ansamblu.

Cu ocaziunea vizitării expoziției de către D-l Decan al colegiului Arhitecților, Arhitectul I. D. Enescu și de un grup de Arhitecți împreună cu D-l Decan al Facultății de Arhitectură din București, Profesorul-arhitect C-tin Iotzu, au scris următoarele în cartea de aur a Liceului.

„Expoziția lucrărilor elevilor acestui liceu oglindește o activitate remarcabilă a profesorilor și elevilor cu preocuparea de a împlini nevoile câmpului construcțiilor cu elemente auxiliare ale Arhitecților și Inginerilor.

Rezultatul acestei activități ar trebui cunoscut mai mult de organele noastre îndrumătoare ale învățământului practic spre a folosi rezervele Românești de energii și atitudini în opera de reclădire a României de mâine.

Direcția și corpul Profesoral merită toată lauda și recunoștința pentru tot ceea ce realizează la acest Liceu de Construcții Civile și Edilitare".

Semnează Arhitecții: Spiridon Cegăneanu, George Negoescu, Profesor Gh. Simotta, Profesor Constantin Nănescu, Profesor Constantin Dobrescu, St. Opari, Victor Asquini, etc.

Domnul Profesor Ion Ionescu scrie: „Am vizitat expoziția lucrărilor elevilor și mi-a făcut o deosebită plăcere", iar D-l Inginer Stoica, Directorul General al Soc. Locuințelor Eftine, „Vizitând expoziția lucrărilor făcute de elevi se poate avea toată încrederea învățământului temeinic și doresc elevilor să-și cinstească și să perfecționeze contenit meseria, iar D-l Inspector General Șef, al Capitalei T. Neș, „Am vizitat școala și expoziția lucrărilor, am rămas plăcut impresionat de exactitatea geometrică a planurilor și procentelor, de gustul sobru în coloare și sprinteneală imaginație în combinații.

Plăcut impresionat, D-l Profesor Gh. Dumitrescu, Președintele Comitetului Inspectorilor Generali scrie: „Azi am vizitat expoziția lucrărilor executate de elevii Liceului de Construcții Civile și Edilitare.

Modul în care se prezintă variatele lucrări (desen liniar, desen ornamental, perspectivă, proecte, scot în evidență seriozitatea, grija și talentul pe care le-au pus elevii în execuție, precum și priceperea, munca și entuziasmul Corpului Didactic în îndrumarea elementelor încredințate Școalei care e pe calea bună și aduce un real folos dând elemente necesare tehnicii românești.

Din toată inima aduc felicitări tuturor profesorilor, care au instruit, îndrumat și educat, precum și elevilor, care au realizat lucrări — interesante".

Iar D-l Arhitect Ion Ghika-Budești.

„Pentru crearea, înfățișarea României de mâine, la oraș dar mai ales la sate, un învățământ practic care să pregătească elemente ajutătoare ale Arhitecților, elemente care să lucreze pe teren, în contact cu realitățile este nespus de prețios. Liceul de Construcții Civile și Edilitare, prin pregătirea temeinică ce o dă elevilor săi a căror lucrări le-am cercetat cu plăcere și bucurie, pregătește elemente ale căror împliniri vor mulțumi pe Arhitecți și Constructori. Acest Liceu este chemat la mari propășiri și va îndeplini cu succes misiunea".

Domnul Profesor N. Săulescu Decanul Facultății de Agronomie din București scrie: „Laudă destoinicului Director Arhitect Pandele Șerbănescu, distinșilor profesori și talentaților elevi pentru cele realizate".

Domnul Profesor Ing. inspector general Ion Steria, Consilier al M. C. și al C.

„Vizitând expoziția de sfârșit de an a Liceului de Construcții Civile și Edilitare, am rămas impresionat în mod cu totul deosebit de activitatea frumoasă și rodnică desăvârșită la această instituție. Domnului Dircetor și Domnilor Profesori li se cuvine întreaga admirație a celor ce se interesează la propășirea învățământului practic din țara noastră. Pentru elevi toată lauda — au muncit cu râvnă și au dat dovadă că și-au însușit pe deplin cunoștințele pe care le-au primit dela profesorii lor".

Din toate cele de mai sus se constată roadele acestei școli și rolul cel mare pe care îl are acest învățământ în umplerea golului cu auxiliar necesar Arhitecților și Inginerilor pentru birouri și șantiere.

Școala terce prin faz de prefacere continuu adaptându-se nevoilor tehnice și avem speranța că ea își va găsi înțelegerea și sprijinul necesar pentru o rodnică și statornică așezare în viitor.

Meritele revin Corpului Didactic al acestei școli precum și conducătorului, colegul nostru Arhitectul Profesor Pandele Șerbănescu, Di-

rectorul acestui Liceu care prin muncă neprecupețită, înțelegere și perseverență pune în serviciul acestui învățământ și toată vigoarea vârstei.

La examenul de selecționare din Septembrie a. c. din 266 candidați din 46 licee industriale, liceul de Construcții civile și edilitare, prezintă 19 elevi din care sunt declarați promovați 11 dintre 41.

Din aceștia 7 candidați s'au prezentat la examenul de admitere la Facultatea de Arhitectură și au reușit 5.

COLEGIUL ARHITECȚILOR DIN ROMÂNIA.

a primit din partea M. L. P. și C. următoarea adresă :

Răspunzând memoriului Dvs. Nr. 286 din 21 Noembrie 1941, remis nouă de către Președinția Consiliului de Miniștri cu Nr. 133239 din 9 Decembrie 1941, avem onoarea a vă comunica,

Consultarea Colegiului cu privire la recomandarea persoanelor pentru diverse însărcinări de specialitate se poate realiza dela caz la caz.

Ministerul a făcut deja apel la Colegiul Arhitecților în diverse ocazii când a cerut recomandarea de arhitecți pentru diverse comisii speciale ce a instituit ; nu se poate însă, în cadrul legiuirilor actuale să se atribue Colegiului însărcinări ce revin Ministerului Lucrărilor Publice.

Colegiul Arhitecților ar putea întreprinde o acțiune pentru plasarea arhitecților în provincie unde lipsa lor este foarte simțită și mai ales va deveni indispensabilă atunci când programul de reconstrucție va prilejui lucrări importante în toate unghiurile țării. Recunoaștem că este un important impediment în această chestiune și salarizarea nesatisfăcătoare pentru toți membrii Corpurilor technice constituite.

De altfel Colegiul Arhitecților este reprezentat în foarte multe Comisii consultative prin însuși membrii Colegiului cari sunt și funcționari în diferite Departamente.

Relevăm că în ce privește proectele întocmite de către autorități ele sunt supuse avizului Comisiunii superioare de arhitectură și urbanism unde majoritatea o formează membri ai Colegiului Arhitecților.

In ceeace privește contractele de lucrări, Colegiul, cu atribuțiile sale legale, nu poate controla contractele Statului.

Potrivit legii Nr. 674/942, s'a stabilit că ori ce contract de lucrări, atât pentru proectare cât și pentru execuție, să fie în prealabil examinat de Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor.

Relevăm că Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor, prin Comisiunea superioară de arhitectură și urbanism și-a exprimat părerea că nici un edificiu nou să nu înceapă atât cât durează războiul, rămânând ca în această perioadă să nu se execute lucrări decât în legătură cu apărarea națională, întrucât în general atât manopera cât și materialele ce se găsesc sunt de calitate inferioară, cele pentru instalații mai ales fiind materiale de ocazie. Pe lângă aceasta prețurile depășesc ori ce limită și sunt într'o continuă fluctuație. Natural lucrările începute vor trebui terminate și se vor executa de asemenea și cele urgente cu caracter sanitar care ar putea eventual fi înlocuite chiar cu construcții cu carater provizoriu. Acest punct de vedere a fost supus D-lui Mareșal Antonescu și în urma aprobării d-sale s'a întocmit un proect de lege care este în curs.

In ceeace privește concursurile publice Departamentul este de acord că cea mai bună cale de soluționare este această metodă deși în unele cazuri urgente se poate admite încredințare directă mai ales când arhitectul ales are un important stat de serviciu atât ca practică cât și ca rezultate artistice.

Concursul este indicat în cazul problemelor noi, a proectelor de mari proporții și a tuturor lucrărilor ce necesită o amplă discuție prin organizarea concursurilor de idei.

In acest sens Ministerul Lucrărilor Publice a publicat concursul pentru piața Palatului, pregătește concursul pentru piața Victoriei și studiază organizarea de concursuri pentru toate lucrările de interes primordial.

In ceeace privește apelul la arhitecții străini Departamentul recunoaște toate drepturile arhitecților români și nu se poate face apel la străini, căutând totuși a se respecta angajamentele luate anterior.

Comunicându-vă cele de mai sus, vă informăm că în această chestiune am ținut seama și de avizul Comisiei superioare de Arhitectură și Urbanism.

MINISTRUL LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI AL COMUNICAȚIILOR,
(ss) **BUȘILĂ**

REORGANIZAREA CORPURILOR TEHNICE.

Din inițiativa M. L. P. s'a instituit o comisiune formată din reprezentanți ai diferitelor corpuri și organizațiuni profesioanele de arhitecți și ingineri, precum și din reprezentanți ai diferitelor autorități cari au la bază preocupări de ordin tehnic sau de învățământ tehnic superior și mediu, pentru a stabili bazele de redactare a **„Legii generale pentru organizarea și funcționarea corpurilor tehnice de arhitecți și ingineri funcționari".**

Delegat al Societății Arhitecților Români în această comisiune este D-nul Arhitect Vasile Rădulescu iar delegat al colegiului D-l arhitect I. Roșu.

In urma discuțiunilor ce au avut loc în 2 ședințe și arătându-se inconvenientele actualelor legi, s'a hotărît ca fiecare delegat să prezinte propuneri scrise privitor la principiile de bază pentru noua lege, principii cari să răspundă cerințelor actuale de organizare a tuturor technicienilor din instituțiile publice. La această invitațiune, colegiul și Societatea arhitecților Români prin delegații săi a făcut următoarele propuneri :

1) Legea unică pentru întregul corp tehnic Român cu statute pe specialitate și grade de cultură tehnică.

2) Atribuțiunile C. T. R. să se execute pe specialități și în conformitate cu drepturile stabilite prin legile de organizare ale colegiilor și corpurilor profesionale respective. In materie de arhitectură proectarea lucrărilor importante se recomandă a se face numai pe bază de concurs public.

3) Sunt admiși în C. T. R. prin decret regal membrii colegiilor și corpurilor tehnice legal constituite cu condițiunea de a fi diplomați.

4) C. T. R. se organizează pe secțiuni corespunzătoare specialității și gradului de cultură tehnică, secțiuni prevăzute în organizarea colegiilor și corpurilor profesionale respective.

Secțiunile se organizează pe grade și clase. Inaintările se fac în clase la vechime și automat iar în grade numai la alegere. Pentru stagii prelungite între grade să se dea gradații de vechime. Clase și grade nu se pot lua decât succesiv. Efectivul fiecărui grad va fi proporțional cu totalul numărului membrilor secției.

5) Consiliul de înaintări se alcătuește pe specialități din consilierii respectivi, cel mult 12 (tras la sorți în cazul când numărul lor este mai mare) și este prezidat de președintele consiliului tehnic superior. Pentru lămuriri consiliul poate cere autorității care are candidați la avansare să trimeată un delegat în persoana tehnicianului cel mai mare în grad din categoria respectivă.

6) Membrii C. T. R. pot fi profesori în învățământul tehnic de toate gradele și pot ocupa funcțiuni politice atribuite prin alegeri sau numiri.

7) Disciplina asupra membrilor C. T. R. se exercită de M. L. P. cu avizul conform al comisiunilor de disciplină organizate pe specialitate și prezidate de magistrați.

8) Salarizarea C. T. R. să fie egală și progresivă având la bază primul salariu administrativ căruia să i se aplice coeficienți. Ea include anexele (chirii, ajutor de familie, etc.). După cazuri i se poate adăoga diurna de deplasări, ore suplimentare, etc. Pentru lucrări cari angajează în mod special răspunderea personală sau care pun în pericol viața să se acorde îndemnizație specială procentual sau global.

9) Pensionarea membrilor C. T. R. să fie după grade : consilierii la 62 ani, insp. g-rali la 60, iar restul la 57. Consilierii pot fi menținuți în serviciu în cadru onorific „à la suite" deci în afara C. T. R. Aceasta în caz de reputație tehnică excepțională și cu avizul colegiului sau corpului din care fac parte.

10) Tehnicienii liber profesioniști cari intră în funcțiuni publice vor fi încadrați în C. T. R. pe baza aprecierii, vechimei, activității tehnice și a recomandării colegiului sau corpului din care fac parte sau pot fi angajați pe bază de contract pe timp și cu salarii convenite. Cei cari părăsesc C. T. R. pot fi menținuți în cadru de disponibilitate cel mult 4 ani.

CONCURSURI PUBLICE.

1) **Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor a instituit la 15** Sept. a. c. un concurs public între arhitecții diplomați din România, făcând parte din Colegiul Arhitecților, având ca scop : sistematizarea întregului teren rămas actualmente liber în fața Palatului Regal — între Athenée Palace — Clădirea Soc. „Generala" și spre Est cât va fi necesar.

„MICA"

SOCIETATE ANONIMA ROMÂNA MINIERA

Capital social Lei 500.000.000 rez. Lei 147.918.300

MINELE DE AUR: Ruda 12 Apostoli, Brad, Stănija ◆ MINA DE CARBUNI: Țebea ◆ CARIERELE: Albești și Mateiași (Muscel)

• • •

FACE ORICE AFACERI MINIERE.
EXPERTIZE ȘI ANALIZE IN LABORATORII PROPRII

BUCUREȘTI • CALEA VICTORIEI No. 63-65 • TELEFON 306/10

INGINER

EMIL PRAGER

CONSTRUCȚIUNI

LUCRĂRI INDUSTRIALE

LUCRARI PUBLICE:

ȘOSELE, CĂI FERATE

CARIERE BAZALT

BUCUREȘTI
STR. COLȚEI, 33
TELEF. 5-5567—4-4941

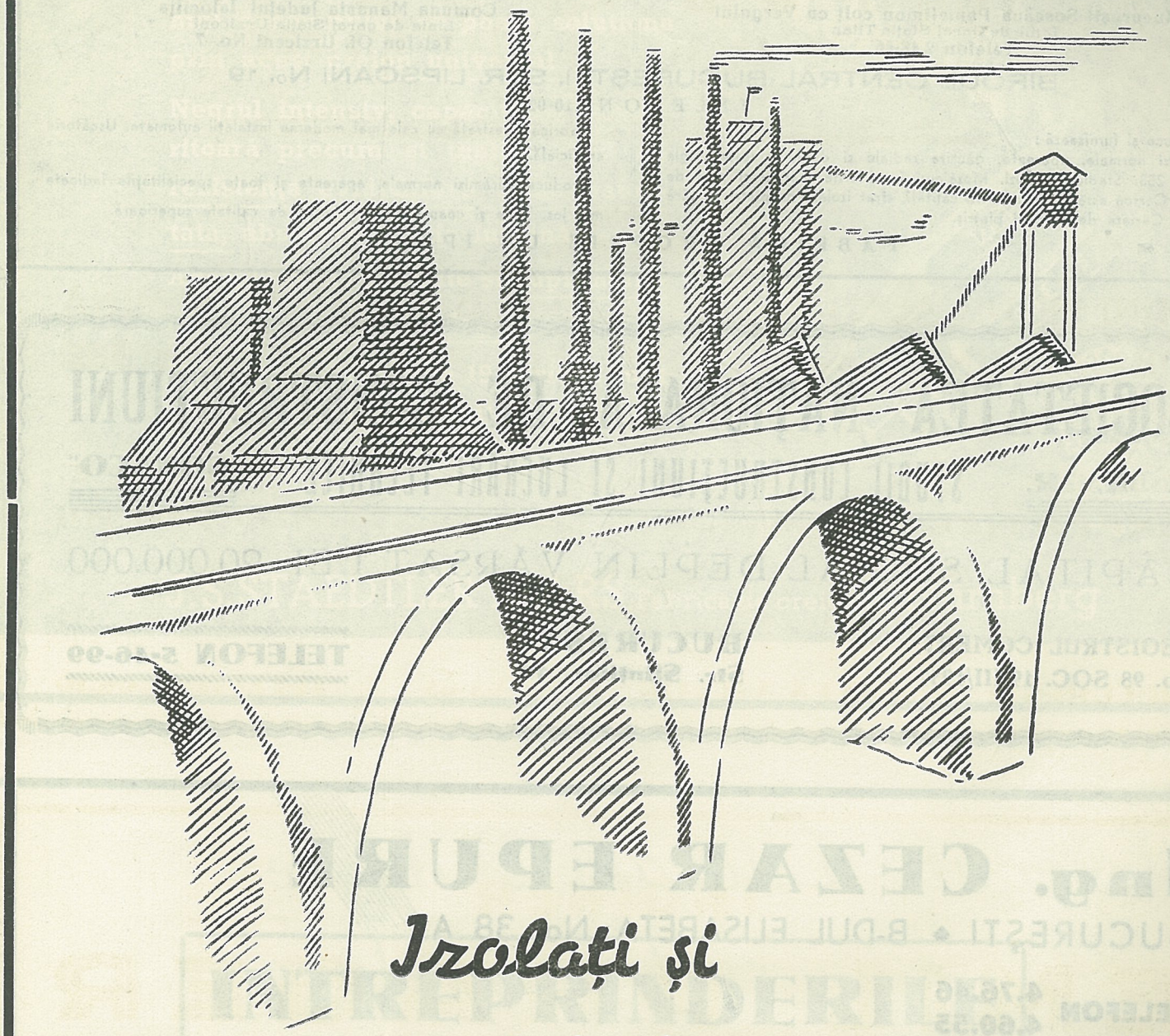

Izolați și protejați construcțiunile

CONTRA UMEZELII, INTEMPERIILOR, AGENŢILOR CHIMICI, UZUREI MECANICE, INFLAMABILITĂŢII, BURETELUI DE CASĂ ŞI COROZIUNII CU

produsele de renume mondial

GAB BAUTENSCHUTZ

DURSIT ★ AQUASOL ★ AQUASIT
HYDROSTOP ★ ITEX ★ DURSIT CHIT

GUSTAV A. BRAUN
Fabrik Chemischer Baustoffe
Köln a. Rh.
Berlin, Hamburg, Stuttgart, Leipzig, Wien, Praga

DEPOZITARI GENERALI PENTRU ROMÂNIA:
„C. G. R."
Compania Generală Română de Import S. A.
Bucureşti, Calea Victoriei 91 | 93
Telefon 5.24.02

„CONSTRUCŢIUNI CIVILE“

S. A. R.

Sediul Social

BUCUREȘTI : ȘOSEAUA JIANU, 19

TELEFON : 2.1975

Execută Lucrări Publice
şi Particulare

STUDII - PROIECTE

«Lomaș»

SOCIETATE ANONIMĂ FORESTIERĂ

Sediul: BUCUREȘTI, CALEA VICTORIEI, 11

TELEFON 510/80

FABRICA DE PARCHETE
FABRICA DE PLACAJ ȘI FURNIR
LEMN DE CONSTRUCȚIE
CHERESTEA DE STEJAR ȘI BRAD

INTREPRINDERILE EDOARDO TOMAT

INTREPRINDERI DE MARMORĂ ȘI PIATRĂ

ATELIER DE SCULPTURA ✱ MONUMENTE PUBLICE ȘI FUNERARE

Centrala:

BUCUREȘTI
Str. Dr. Felix Nr. 41
Telefon 3-02-68

Depozit:

Șos. Giurgiului Nr. 6
BUCUREȘTI
Telefon 5-26-97

I. E. T.

INTREPRINDERILE ELECTRO-TECHNICE

ARGHIR ATANASIU

BUCUREȘTI — STR. MOCEANU No. 9 — TELEFON 2-65-61

Instalații de lumină electrică • Forță motrică • Proecte de luminat Săli de Cinema, Teatre • Semnalizatoare Optică • Telefoane, intercomunicație și automate

SOCIETATE ANONIMA DE CONSTRUCȚIUNI

fost F. SCHMIDT S & FII

BIROU DE ARHITECTURA ȘI ANTREPRIZA
STRADA ACADEMIEI Nr. 15 — TELEFON 4.12.40

•

FABRICA DE CARAMIDA „COLENTINA"
COMUNA COLENTINA — TELEFON 2.00.22

Orice corespondență privind Administrația REVISTEI

„ARHITECTURA"

va fi trimisă

SECRETARIATULUI SOC. ARHITECȚILOR ROMANI

Str. Episcopiei No. 2 • BUCUREȘTI I.

La redacția revistei se găsesc spre vânzare numere vechi din revista „ARHITECTURA" la prețurile fixate la data apariției, începând cu anul 1924 — 1942.

In afară de revista „ARHITECTURA" se mai găsesc:

Numărul festiv al Soc. Arhitecților Români 1891 — 1941	lei 500.—
Istoria Arhitecturei, de arhitect Grigore Ionescu . .	„ 400.—
Volumul **„Indicator Tehnic în Construcții"** de arhitect Victor Asquini	„ 800.—
Dosar—Devis, de arhitect Victor Asquini	„ 60.—

Se expediază în provincie contra ramburs adăogându-se cheltuelile.

Secretariatul Societății Arhitecților Români funcționează zilnic între orele 10 — 12½ a. m. și 5 — 7 p. m. în Str. Episcopiei, 2. • Telefon 3.57.28.

TARIFUL RECLAMELOR

1 pagină de 4 ori anual	= 16.000 lei	½ pagină odată	= 3.000 lei
1 „ odată	= 5.000 „	¼ „ de 4 ori anual	= 8.000 „
½ „ de 4 ori anual	= 10.000 „	¼ „ odată	= 2.500 „

Clișeele ce se vor executa de redacție pentru publicații, cad în sarcina D-lor clienți.

TIPOGRAFIE
ZINCOGRAFIE
OFFSET-LITOGRAFIE
ȘI ORICE LUCRARI
DE CARTONAGE
MARVAN
S.A.R.
TELEFON
3.72.46
BDUL PRINCIPELE MIRCEA 10, BUCUREȘTI VI

REZISTENȚĂ LA INTEMPERII, ETANȘEITATE PERFECTĂ

95 % SUPRAFAȚĂ LUMINOASĂ, SIGURANȚĂ LA FOC ȘI FURT, LINIE MODERNĂ, SPAȚIU MINIMAL

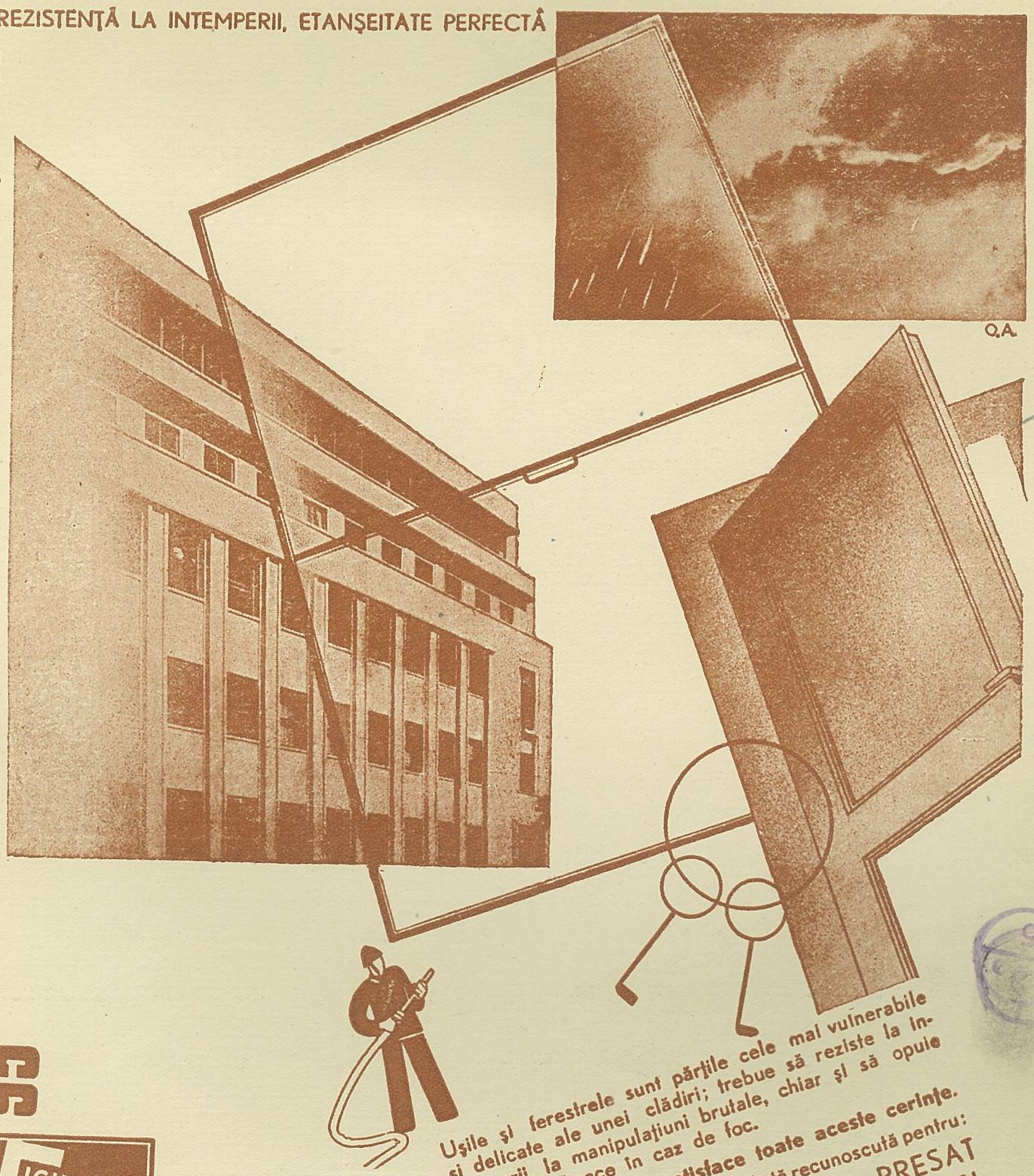

FICHET FERESTE DE FOC ȘI FURT

Ușile și ferestrele sunt părțile cele mai vulnerabile și delicate ale unei clădiri; trebue să reziste la intemperii, la manipulațiuni brutale, chiar și să opuie un baraj eficace în caz de foc.

Numai OȚELUL satisface toate aceste cerințe.

Consultați Casa **FICHET** specialistă recunoscută pentru:

UȘI DE OȚEL PROFILAT ȘI PRESAT

FERESTRE CULISANTE DE OȚEL

FICHET S. A. R. **BUCUREȘTI**

B-DUL BRĂTIANU 21. — Tel. 3-5642 și 47-446

FICHET

1/15164 26/V 967

CLB 1

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE

MARVAN S. A. R.

BUCUREŞTI, B-DUL PR. MIRCEA 10